

ΛΟΓΟ

AARTE DO PENSAMENTO CIENTÍFICO

COLEÇÃO DE TRABALHOS CIENTÍFICOS

COM MATERIAIS DA CONFERÊNCIA CIENTÍFICO-PRÁTICA INTERNACIONAL

DO DESENVOLVIMENTO MUNDIAL COMO RESULTADO DE REALIZAÇÕES EM CIÊNCIA E INVESTIGAÇÃO CIENTÍFICA

9 DE OUTUBRO DE 2020 • LISBOA, PORTUGAL

VOLUME 1

DOI 10.36074/09.10.2020.v1
ISBN 978-972-575-157-2

EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM

ΛΟΓΟΣ

COLEÇÃO DE TRABALHOS CIENTÍFICOS

COM MATERIAIS DA CONFERÊNCIA
CIENTÍFICO-PRÁTICA INTERNACIONAL

**«DO DESENVOLVIMENTO MUNDIAL
COMO RESULTADO DE REALIZAÇÕES EM
CIÊNCIA E INVESTIGAÇÃO CIENTÍFICA»**

9 DE OUTUBRO DE 2020

VOLUME 1

Lisboa • Portugal

E
S
P

Presidente da comissão organizadora: Holdenblat M.

Layout: Bilous T.

Projeto: Bondarenko I.

D 68 Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica: Coleção de trabalhos científicos «ΛΟΓΟΣ» com materiais da conferência científico-prática internacional (Vol. 1), 9 de outubro de 2020. Lisboa, Portugal: Plataforma Científica Europeia.

ISBN 978-972-575-157-2 («Contexto», Portugal)

DOI 10.36074/09.10.2020.v1

São apresentados os materiais dos participantes da conferência internacional científico-prática multidisciplinar «Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica», que aconteceu em Lisboa em 9 de outubro de 2020.

A conferência está incluída no catálogo de conferências científicas internacionais; aprovado pela ResearchBib e UKRISTE (Certificado № 389 del 16/09/2020); certificado pelo Euro Science Certification Group (Certificado № 22179 del 18/09/2020).

Os materiais da conferência estarão disponíveis ao público sob a Licença Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

A descrição bibliográfica dos materiais da conferência é indexada por CrossRef, ORCID, Google Scholar, ResearchGate, OpenAIRE e OUCI.

CONTEÚDO

SEÇÃO I. ECONOMIA

A PRELIMINARY RISK ASSESSMENT OF THE EXTERNAL MARKETING ENVIRONMENT IMPACT ON THE MACHINE-BUILDING ENTERPRISE OPERATING

Chunikhina T., Pysarenko A.7

ADAPTIVE APPROACH TO THE SELECTION PROCEDURE OF STATE REGULATION PROJECTS OF THE INNOVATION CLUSTERS DEVELOPMENT

Research group:

Rakhmetulina Z., Petryk O., Khrutba Y., Hnatenko I., Rubezhanska V.11

ATTRACTING FOREIGN DIRECT INVESTMENT FROM FRANCE INTO THE ECONOMY OF UKRAINE: SECTORIAL DISTRIBUTION ANALYSIS AND PROSPECTS OF COOPERATION

Yaremenko M.14

EUROPEAN CENTRAL BANK: OBJECTIVES, TASKS, POLICYMAKING, AND RESPONSIBILITIES

Research group:

Hajnišová E., Vicen V., Sidak S., Sidak M.21

PECULIARITIES OF MODELLING ACCOUNTING OBJECTS

Sysoieva I., Balaziuk O., Pohrishchuk O.26

RISK MANAGEMENT MODEL OF STATE REGULATION PROJECTS OF THE INNOVATION CLUSTERS

Research group:

Hnatenko I., Parkhomenko O., Rubezhanska V., Khan Abdul Arif28

SELEÇÃO DE INSTRUMENTOS DE POLÍTICA MONETÁRIA E FISCAL PARA REGULAR OS PROCESSOS ECONÔMICOS NO PAÍS

Cherkashyna K.F.31

SPECIFICS OF FORMATION THE RELEVANCE AGGREGATE INDICATOR OF THE ENTERPRISE INNOVATIVE POTENTIAL

Research group:

Hnatenko I., Romashko O., Rubezhanska V., Patsarniuk O., Kozlenko I.33

THE PRINCIPALS OF DEMOGRAPHIC POLICY

Research group:

Kozlovskyi S., Npytaliuk A., Lavrov R., Kozlovskyi V.36

ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ревуцький Я.С., Ємельянов О.Ю. 40

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ Лавриненко Л.М., П'ята В.М., Ахметов О.Ю.	43
ГУДВІЛ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КОНКУРЕНТНИЙ РЕСУРС КОМПАНІЇ Волошенко С.В.	45
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ Мамедова Лейла Мунасіф кизи	47
ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА Спіцина А., Калашник О., Мороз С.	51
ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ АДАПТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ Ковальчук А.М.	55
НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ Прокопенко К.В.	57
НЕОБХІДНІСТЬ ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ Соколенко В.В., Ємельянов О.Ю.	60
ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РИЗИКОВАНOSTІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ Ємельянов О.Ю.	63
ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ Замроз М.В.	66
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ Костишин Н.С.	68
ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ Кубік В.Д.	74
ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ Петрушка Т.О., Юхман Я.В., Петрушка К.І.	77
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ Михалків А.А., Фал О.В.	80

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД Паляничко О.М.	85
--	----

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ Ворошилова А.Б.	87
---	----

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БРЕНДУ ПІДРИЄМСТВА НА РИНКУ ТОВАРІВ Чуніхіна Т.С., Сліпченко М.С.	90
--	----

SEÇÃO II. AGRICULTURA

TECHNOLOGY OF STORING GRAIN IN A COOLED STATE Nazirova Rahnamokhon Muhtorovna, Usmonov Nodirjon Botiraliyevich, Khasanboy Askarov Kholdorovich	93
--	----

ВИКОРИСТАННЯ ALBIZIA JULIBRISSIN DURAZZ В ОЗЕЛЕНЕННІ ПРИВАТНОЇ ТЕРИТОРІЇ ОЛЕШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ Антоненко Н.М.	96
--	----

ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ БАКТЕРІАЛЬНИМИ ПРЕПАРАТАМИ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН КОРМОВИХ БОБІВ Дяченко М.О.	99
--	----

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ <i>TRACHYCARPUS FORTUNEI</i> (HOOK.) H.WENDL. В ОЗЕЛЕНЕННІ ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» Науково-дослідна група: Бойко Т.О., Дементьєва О.І., Бойко П.М., Котовська Ю.С., Теленга К.О.	102
--	-----

ЕКОТОКСИКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ПЕСТИЦИДІВ В АГРОЦЕНОЗІ ЧЕРЕШНІ В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ Панченко Т.П., Черв'якова Л.М.	106
---	-----

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ В УМОВАХ СТЕПУ Радченко М.В., Мелешко В.В.	108
--	-----

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ СВІЖОГО ДУБОВО-СОСНОВОГО СУБОРУ ТА СВІЖОГО БОРУ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ Тупчій О.М., Кобець О.В.	110
---	-----

ОЦІНКА СТАНУ СИСТЕМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТА СТАРОБІЛЬСЬК
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бордюгова О.І.113

ПРОДУКТИВНІСТЬ БУГАЙЦІВ РІЗНИХ ПОРІД ЖУЙНИХ ПРИ ЗАКЛЮЧНІЙ
ВІДГОДІВЛІ В УМОВАХ РЕГІОНУ БУКОВИНИ

Калинка А.К., Лесик О.Б., Довгань-Мартинюк М.Б.115

РОЗРОБКА ПРОЕКТУ РЕМОНТУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ МІСТА ХЕРСОН

Голуб В.А.118

УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ

Глупак З.І., Срібранець В.О., Алієв С.О.120

SEÇÃO III.

ADMTRACÃO PÚBLICA E ECOLOGIA

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Зубрейчук І.М.123

SEÇÃO I. ECONOMIA

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.01

A PRELIMINARY RISK ASSESSMENT OF THE EXTERNAL MARKETING ENVIRONMENT IMPACT ON THE MACHINE- BUILDING ENTERPRISE OPERATING

ORCID ID: 0000-0002-1386-6706

Chunikhina T.

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Marketing
Kyiv National University of Trade and Economics

Pysarenko A.

Second degree candidate of higher education
Faculty of trade and marketing
Kyiv National University of Trade and Economics

UKRAINE

Despite the fact of growing concerns regarding environmental sustainability and climate change issues there is still a very high demand for nuclear power in the world. Moreover, the relative growth rate of the renewable sources of energy, which include solar, wind and hydropower as well as geothermal, wave and tidal, and bioenergy equals +455% during the term of only 53 years since 1966 till 2019 [3].

Nevertheless, there are 440 nuclear power reactors operating globally in 2020: 95 of them are in the USA, 57 nuclear power plants are located in France (with 72% share of the nuclear energy in the country for 2018), 47 – in China, 38 – in Russia, 24 – in South Korea, 22 – in India, 19 – in Canada, 15 – in both the UK and Ukraine, 7 nuclear power plants are functioning in Sweden, Spain and Belgium and 6 – in Germany. In addition, due to the statistical database of the 2020 year other 109 nuclear power plants are being planned to be built worldwide with the biggest numbers in China (44), Russia (24) and India (14) [5].

It means that a large number of nuclear power plants in the world require many years of maintenance until they are decommissioned. Furthermore, this industry more than others depends upon professional service and high-quality production.

That is why one of the Ukrainian machine-building enterprises is being considered in the study as an example to carry out a preliminary risk assessment of the external marketing environment impact on its operating.

Kyiv Central Design Bureau of Valves is a lead company of the machine-building industry in Ukraine with a specialization in the valves and hydro pneumatic aggregates' development and manufacturing for the nuclear and thermal power stations, oil-and-gas, chemical and aerospace industry [7]. The main strategic partners of the company are nuclear power plants which except Ukrainian include those located in Russia, Finland, Hungary, Czech Republic, China, India, and Iran within German manufacturers of pumping equipment. The valves for energy objects

are being supplied to the above countries, as well as Belarus and Turkey.

Although Kyiv Central Design Bureau of Valves is the main supplier on an internal market, its average export fraction is 46.6% for the period 2017 – 2019. Therefore the machine-building enterprise functioning is highly dependent on the external marketing environment which must be coherently assessed in order to avoid tactical mistakes in its planning for the foreign markets' development. To do so the preliminary risk evaluation is being carried out in the study below in accordance with PEST-analysis.

Political factors can be characterized as ones of a high impact and negative by its nature. First of all, there is an unstable situation inside the country caused by the war conflict on its eastern borders. Secondly, the main strategic partners of the enterprise are also situated in countries with escalating political tensions. For instance, the decades-lasting conflict between nuclear weapon states China and India has been recently renewed. The chances of the peaceful solving of the territorial dispute remain weak as in the collision happened on June 15, 2020, in the Galvan Valley, Ladakh region, 20 Indian soldiers were killed [4].

Dissatisfaction with the results of the presidential election held on August 9, 2020, led to mass protests among the population in Belarus. Analysts of the situation in this country note that the protests will affect the stability of the banking system, the outflow of deposits, and the recovery of the deteriorating macroeconomic stability in Belarus will take a long time.

Political volatility is also a typical feature of Iran, where widespread national discontent poses new challenges to the country's existing regime. As the authorities tried to hide a missile strike on a commercial aircraft of the Ukrainian airline in January 2020, a wave of new protests swept the country. The consequences of Covid-19 and ineffective government methods of combating the pandemic are another reason that could accelerate the collapse of Iran's theocratic political regime [2].

Economic factors of the external marketing environment can be described as negative by its nature under the current circumstances and with a significant impact on the machine-building enterprise operating. The major components from the perspective of the B2B industry which can be taken into consideration are an unemployment growth and the resource prices' rate. According to the report of the International Monetary Fund, IMF there is a steady decline in metal prices' rate over the past 10 years [8].

However, due to the global pandemic, one of the biggest economic crises is being expected in the world since the Great Depression of the 1930s. Partial economic recovery can take place only in 2021. The International Labor Organization also noted that in the second quarter of 2020, the number of working hours may decrease by 6.7%, which will be equivalent to the loss of employment for 195 million full-time employees [1].

The group of the social factors of the PEST-analysis which are considered in the study can be assessed as ones of a neutral impact on the enterprise functioning at the current moment because of the fact that they are slightly less significant for the B2B sector instead of the B2C one. Anyway, the most important social aspects for the valves company to be dealt with are changing views on the concept of sustainable development and the impact of socio-ethical marketing. It is understandable that the responsibility for the actions and production should be accepted by companies as an integral and inevitable part of building loyalty for their brands. Furthermore, it is believed by more than 80% of consumers that the concept of environmental sustainability should primarily adhere to the energy, transport and manufacturing

industries [6].

Technological factors for this enterprise play an important role and also have a high level of influence, but positive by its nature. The scientific and technological progress means the introduction of new technologies in production which determine the competitiveness of the enterprise, including its operating on the foreign markets. In addition, it should be noted that the company is constantly implementing and improving its own developments that relate directly to the design of manufactured products and technical aspects required for the production process in valve construction.

The results of the PEST-analysis are summarized and possible steps for the company to decrease the negative impact of key external marketing environment factors are introduced below (table 1).

Table 1

Generalization of results by the method of PEST-analysis

Factors of the external marketing environment	Political factors	Economic factors	Social factors	Technological factors
Tendencies of the factor's development	Increasing political instability and tensions in the world	Uncertain trends in the development of this group of factors caused by the difficult situation with the global pandemic	Strengthening legal protection and international regulation of environmental compliance	Accelerating the pace of scientific and technological progress and implementation of technologies
The nature of the impact	High impact, negative in nature	Significant impact, negative in nature	Neutral impact	High impact, positive in nature
A degree of the impact from (–5) to (+5)	– 3	– 1	0	+3
Possible solutions for the company	Expansion of markets, search for new strategic partners	Attracting human resources under the principles of outsourcing	Checking the compliance of the production processes with environmental requirements	Introduction of new technological achievements, attraction of investments
Possible degree of the impact from (–5) to (+5) after implementation of the measures	– 1	+2	+1	+5

[authors' table]

The conclusions. The total level of influence of the four groups of factors in quantitative terms is (–1) point so that the external marketing environment is moderately critical for the activities of the enterprise. However, after the implementation of the possible solutions, the impact might be improved to the positive

level of (+7) out of 25 possible points.

In addition, it was assumed that the probability of the negative impact of the PEST-analysis factors on the machine-building enterprise functioning might be assessed relatively: $p = 0.45$ for political factors – the medium risk of negative influence, $p = 0.25$ for economic factors – the medium risk of negative influence, $p = 0.10$ for social factors – low risk of negative influence, $p = 0.20$ for technological factors – low risk of negative influence. In conclusion, the sum of the probabilities of the negative in nature factors – political and economic – equals $p = 0.70$ and belongs to the group of the very high risk of the negative impact. On the other hand, appropriate steps might reduce the risk level to the medium category.

References:

- [1] BBC News. (2020, April 9). *“Worst economic crisis since 1930s depression.”* Retrieved from <https://www.bbc.com/news/business-52236936>
- [2] Khansari, M. S. (2020, September 12). *Iran’s Regime Is Under Severe Threat From Another Nationwide Protest*. NCRI. Retrieved from <https://www.ncr-iran.org/en/news/iran-protests/irans-regime-is-under-severe-threat-from-another-nationwide-protest/>
- [3] Our World in Data. (2020). *Annual change in renewable energy generation*. Retrieved from <https://ourworldindata.org/renewable-energy>
- [4] Pandey, B. V. (2020, September 11). *How India and China bought peace – for now*. BBC News. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-54113621>
- [5] Statista. (2020, September). *Nuclear power plants – number of planned reactors 2020*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/268154/number-of-planned-nuclear-reactors-in-various-countries/>
- [6] The Guardian Sustainable Business. (2010, June). *Consumer attitudes and perceptions on sustainability*. Retrieved from <http://image.guardian.co.uk/sys-files/Environment/documents/2010/07/06/Consumer-attitudes-and-perceptions-on-sustainability-March-2010.pdf>
- [7] *Who we are – KCDBV – Eng.* (n.d.). Retrieved from <https://kcdbv.com/eng/about>
- [8] *World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdown*. (2020, April 14). IMF. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.02

ADAPTIVE APPROACH TO THE SELECTION PROCEDURE OF STATE REGULATION PROJECTS OF THE INNOVATION CLUSTERS DEVELOPMENT

RESEARCH GROUP:

Zhibek Rakhmetulina

Candidate of Economics, Professor, Professor of the
Economics and Entrepreneurship Department
L.N. Gumilyov Eurasian National University

REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Olena Petryk

Doctor of Economics, Professor, Head of the
Audit Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Yuliia Khrutba

Candidate of Economics, Associate professor, Associate professor of the Transport
Law and Logistics Department
National Transport University

Iryna Hnatenko

Candidate of Economics, Associate professor, Doctoral student
Kyiv National University of Technologies and Design

Viktoriia Rubezhanska

Candidate of Economics, Senior Lecturer of the Finance,
Accounting and Banking Department
Luhansk Taras Shevchenko National University

UKRAINE

In the conditions of globalization of the world economic space, the goal of entrepreneurship development is to increase the level of competitiveness, which is reasonably interpreted as an objective prerequisite for ensuring the progressive dynamics of indicators of the level and quality of life of the population. However, the limitation of production traditional factors necessitates the use of the innovation clusters potential, within which a continuous process of knowledge generation and diffusion of innovations is ensured with the participation of subjects of large and small business, research and educational organizations, public authorities, etc [1-4].

Clustering initiates innovative activity in all phases of reproduction, as it reduces barriers to market entry and transaction costs for information seeking, creates the conditions for attracting additional financial resources, generates demand for highly qualified personnel and opportunities to meet it through the development of educational services. The specificity of an innovation cluster is to obtain a synergistic effect for its members, which is expressed in increasing the competitiveness of the whole system in comparison with individual business entities [5-7]. In this regard, it is particularly important to ensure the effective functioning and development of

innovative clusters in the country through the development and implementation of projects for their state regulation. At the same time, adequate risk management of these projects allows to identify inefficient projects that carry potential risks for other participants in the innovation infrastructure from the outset. Such projects do not accomplish the tasks assigned to them, and do not allow them to obtain both commercial and social effects from their use [8-10].

In our opinion, effective implementation of state regulation projects for the development of innovation clusters, regardless of the scale and activities of the latter, is based on the optimal approach to the selection of rational projects from the set of available projects for implementation, as well as the selection and identification of the most appropriate places for their application [11-13]. Adaptive approach to the procedure of selection of state regulation projects for the development of innovation clusters is based on the formation of a panel of indicators and calculation of an integral indicator, which rank both the projects themselves and their application places in terms of territorial and sectoral aspects.

It is advisable to use indicators that adequately reflect the project implementation conditions to form the indicator panel. Various factors are taken into account that can have a significant impact on the final calculation of the integral index. To calculate the integral indicator of the effectiveness of the project implementation, the following actions should be taken: to determine the level of evaluation; to form a panel of indicators; to calculate of normalized coefficients; to conduct the final calculation of the integral index; to rank the results of the assessment level; to rank the results of all levels (build a polygon of ranks).

To calculate the normalized coefficients for each indicator in the indicator panel, it is advisable to use the following formula (1):

$$N_i = \frac{1}{\max_i - \min_i}, \quad (1)$$

where: N_i is the normalized coefficient of the i -indicator;
 $\max_i$ – maximum value of i -indicator;
 $\min_i$ – minimum value of the i -indicator.

The calculation of the integral index as a whole for the selected level should be made according to the formula (2):

$$I_j = \sum_{i=1}^n F_i * N_i, \quad (2)$$

where: I_j is the integral index of the j -level of evaluation;
 F_i is the actual value of the i -indicator;
 N_i is the normalized coefficient of the i -indicator.

The proposed algorithm for selection of state regulation projects for the development of innovative clusters allows to conduct independent evaluation of indicators from that point of view that the indicators do not set weights, each indicator is evaluated separately from the others, but the integral indicator takes into account equally the changes of each indicator.

References

- [1] Kuksa I., Shtuler I., Orlova-Kurilova O., Hnatenko I. & Rubezhanska V. (2019). Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere, *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 41(4), 487-500. Retrieved from: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.39>
- [2] Hnatenko, I., Orlova-Kurilova, O., Shtuler, I., Serzhanov, V. & Rubezhanska, V. (2020). An Approach to Innovation Potential Evaluation as a Means of Enterprise Management Improving. *International Journal of*

- Supply and Operations Management*, 7 (1), 112-118. Retrieved from: <https://doi.org/10.22034/ijssom.2020.1.7>.
- [3] Samborskyi, O., Isai, O., Hnatenko, I., Parkhomenko, O., Rubezhanska, V. & Yershova, O. (2020). Modeling of foreign direct investment impact on economic growth in a free market. *Accounting*, 6(5), 705-712. Retrieved from: <https://doi.org/10.5267/j.ac.2020.6.014>
 - [4] Goncharov, V.M., Zos-Kior, M. & Rakhmetulina, Zhibek B. (2013). The investment component of ukrainian agrarian enterprises' development in conditions of land reform. *Actual problems of the economy*, 10(148). 118-125.
 - [5] Bilan, Y., Zos-Kior, M., Nitsenko, V., Sinelnikau, U. & Ilin, V. (2017). Projecting the social component of the efficient management of land resources. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 7(2). 287-300.
 - [6] Gryshko, V., Zos-Kior, M. & Zerniuk, O. (2018). Integrating the BSC and KPI systems for improving the efficiency of logistic strategy implementation in construction companies. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(3.2). 131-134.
 - [7] Hanushchak-Efimenko, L., Hnatenko, I., Parkhomenko, O. & Rubezhanska, V. (2019). Competitive Advantages of the Cluster as a Factor in Increasing the Investment Activity of Innovative Entrepreneurship. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: Economic sciences*, 6 (149), 8-17.
 - [8] Petryk, O., Semenov, A., Hnatenko, I., Samiilenko, A., Rubezhanska, V. & Patsarniuk, O. (2020). Conceptual model for assessing the investment attractiveness of innovative projects of industrial enterprises. *Accounting*, 6(6). Retrieved from: 10.5267/j.msl.2020.8.015
 - [9] Hnatenko, I., Rubezhanska, V. (2018). Architectonics of the concept of the national labour market regulation. *Journal Management*, 1 (27), 79-90.
 - [10] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2017). Логіка впровадження інноваційних заходів на регіональний ринок праці в умовах його циклічного розвитку. *Бізнес Інформ*, 8, 110-115.
 - [11] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Державне регулювання ринку праці з позицій стратегічного та стейкхолдерно-орієнтованого підходів. *Бізнес Інформ*, 8, 100-105.
 - [12] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2016). Вплив глобалізації на національний та регіональні ринки праці в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*, 3(21), 109-112.
 - [13] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Регіональний ринок праці Луганської області: сучасний стан та причини незадовільного функціонування. *Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ»*, 1, 39-44.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.03

ATTRACTING FOREIGN DIRECT INVESTMENT FROM FRANCE INTO THE ECONOMY OF UKRAINE: SECTORIAL DISTRIBUTION ANALYSIS AND PROSPECTS OF COOPERATION

ORCID ID: 0000-0002-9336-0202

Mariia Yaremenko

Fourth year student

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

SCIENTIFIC ADVISER:

ORCID ID: 0000-0002-7751-585X

Kateryna Velychko

Phd in Economics, Associate Professor,

Department of international economics and foreign economic management

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

UKRAINE

Formulation of the problem. Today Ukraine is at the stage of actively building relations with the EU, and, in this context, is actively pursuing a European integration direction in foreign policy priorities. From this point of view, France is an important and reliable trade partner of Ukraine and one of the leading investors in the economy of our country. The development of bilateral relations with France is carried out according to the national interests of Ukraine, based on the geopolitical location of the countries and the desire for a fuller economic integration into European structures. Immediately after Ukraine gained independence in 1991, the state began a deep work aimed at building close and strategic relations with leading countries, including France, as part of the EU.

The aspects of French-Ukrainian economic relations were studied by G. Hardy-Francon, A. Diaby, M. de Vergès and others. The role of foreign direct investments into the economy of Ukraine was studied by K. Shtepenko, O. Polonya, V. Koulich, M. Makarenko, G. Sydor and other scientists.

The purpose of this article is to analyze the investment cooperation of Ukraine and France and to justify the benefits for both sides in strengthening it. Promising directions for the development of French-Ukrainian economic relations are to be analyzed.

Results. The first document which confirms the intentions was the Protocol on the Establishment of Diplomatic Relations between Ukraine and the French Republic signed on the 24th of January 1992 in Kyiv. [1] The document points out a mutual desire to develop partnerships and cooperation in political, economic, cultural, humanitarian and other fields. Since then, a handful of other agreements, conventions, memorandums and protocols have been signed to facilitate and deepen the bilateral relations.

It should be admitted that France and the EU as a whole contributed at a large scale to the revival of Ukrainian economy through the periods of financial crisis in 2008-2009 and the armed conflict on its territory started in 2014.

The new push has been given by the Ukraine–European Union Association Agreement, which came into force on the 1st of September 2017. The economic part

of the agreement covers all major areas and sectors of the domestic economy, demonstrating the desire of the parties not only to take cooperation to a qualitatively new level, but also to significantly bring Ukraine's economic system closer to the EU system on the basis of mutual liberalization on trade.

Today France characterizes Ukraine as a country which confirms that it has overcome the crisis and is currently on the road of all-embracing reforms. Having a strong potential right at the door of the EU, Ukraine is considered as a perspective trade partner for exporting French goods and services. [2]

The cooperation between two countries would be incomplete without investments. That being the case, it is necessary to analyze the volumes and variety of foreign direct investment (FDI) from France to Ukraine firstly, and then the reverse flows.

Ukraine is a country that attracts foreign capital, because it has a number of factors that confirm its investment attractiveness: favorable geopolitical location, high level of natural resource base, relatively cheap skilled labor, large consumer market. Indeed, the need to attract FDI is due to lack of internal resources and savings, lack of management experience, lack of modern technologies and know-how, a long period of decline in domestic production, lack of resources for modernization, as well as the desire to access foreign markets. [3]

As it may be seen from the figure 1, the FDI to Ukraine is steeply but constantly increasing each year, having reached 5860,41 million US\$ in 2019. Even in 3 years the main state-investors have changed. The top is now presided over by Cyprus due to many offshore companies from Ukraine residing there.

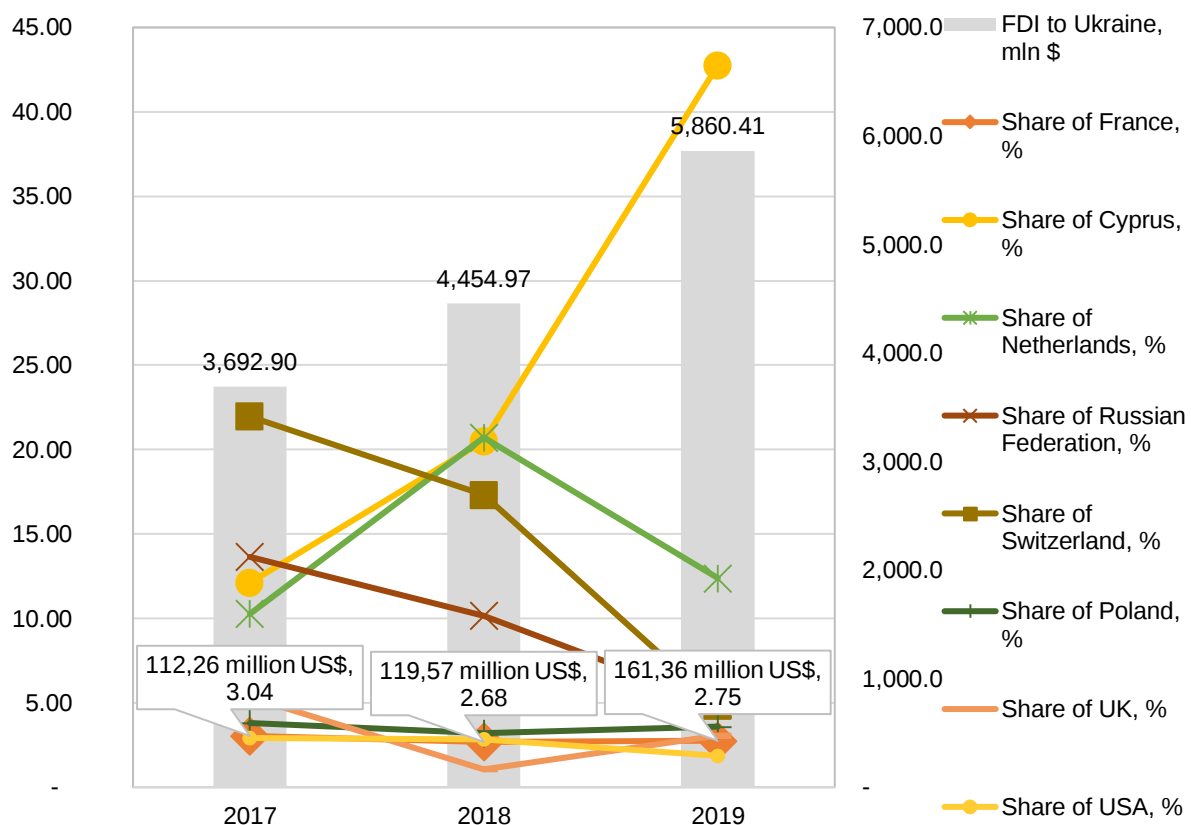

Fig. 1. FDI to Ukraine from main trade partners in contrast to the total value of FDI (2017-2019). Made by author according to [4]

Conversely, the French share in FDI is stable throughout the analyzed period. Its value is fluctuating, being 112,26 million US\$ in 2017, 119,57 million US\$ in 2018 and 161,36 million US\$ in 2019, equivalent to 3,04%, 2,68% and 2,75% respectively. In 2019 France was the 9th top investor in Ukraine, alongside with the UK on the 8th and Austria on the 10th. Actually, the cooperation of business entities from France and Ukraine started far in 1994. Since then, the FDI has grown 187 times in volume.

Ukraine is significantly interested in investment from this EU state, as it is the instrument for bringing in advanced technologies and innovations, modern management, marketing and production organization methods as well as the way of facilitating reproductive relations with the EU. Moreover, investments are a powerful tool to diversify exports pattern, because it contributes to expanding the range of finished commodities export (machinery and equipment firstly), which is now a priority of Ukraine's foreign trade.

According to France's officials, Ukraine might be described as "the country with a strong potential at the door of the EU". Not surprisingly, it constantly monitors the political situation as well as the economic indicators. After the Revolution of Dignity in 2013, Ukraine has taken the course on decentralization, which enhances better governance efficiency (separation of local powers and government), better quality of service and finally a higher level of competitiveness of the regions. Although there were hard times for Ukrainian economy, it has recovered – since 2016 the GDP is incessantly growing, and the World Bank forecasts 3.4% of growth for 2020 and 3.7% in 2021. [5]

France recognizes numerous positive aspects, which ensure the economic attractiveness of Ukraine in terms of perspective cooperation of states. Firstly, it possesses an extremely favorable logistic position on the confluence of important transport flows, being located at the geographical center of Europe. Moreover, the government is making efforts to improve road infrastructure. Secondly, the labor force in Ukraine is relatively cheap, especially bearing in mind people's intelligence and education, so it has already become R&D destination for many international companies and a European IT outsourcing hub. Hence it becomes investment attractive for France based companies to open branches and enter on the market in Ukraine. [6] Thirdly, there are certain distinct sectors, where France could make profits considering its specialization. These are the pharmaceutical sphere (well-known for French quality and Ukraine tends to import far more than produce itself), energy industry (after the cease of dual dependance from Russia, EU has become the first strategic partner; this is proved by the signature of Ukraine–EU Association Agreement and France is recognized for its achievements in nuclear power) and agriculture (has a long agrarian tradition and being one of the world's leading exporters of agricultural products, Ukrainian agrosector seeks modernization and renovation with a high possibility to give fruitful results due to the fertile soil and the large share of workforce employed there).

It is worth mentioning, that the arrival to the service of the new president in 2020 promises clear changes in terms of economic and social reforms, the fight against corruption and the armed conflict resolution on the East of Ukraine.

To illustrate, the figure 2 presents the sectorial distribution of France's investments to Ukrainian economy.

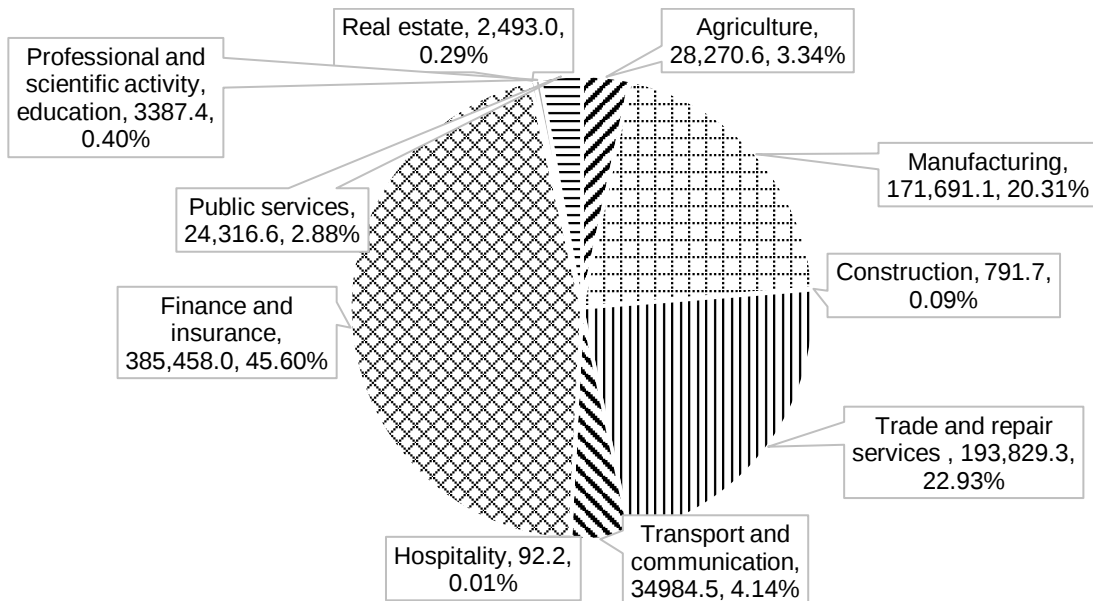

Fig. 2. Sectorial Distribution of France's Outward FDI in Ukraine (as of 31.12.2019), hundred US\$. Made by author according to [7]

It becomes clear from the graph above, that the majority of French investments comes to finance and insurance sector (45,6%). This fact is easily explained by the vast presence of grand financial structures. The French financial group BNP Paribas owns 51% of Ukrsibbank; Crédit Agricole SA is the owner of the Ukrainian Index Bank; Société Générale owns ProstoFinance Bank as well as Icarus Bank. In insurance domain the big French AXA insurance company is one of the leaders in risk insurance market in Ukraine. [3]

The next large sector of French investments is trade and repair services (22,93%). It is proved by the presence of such retail companies as Leroy Merlin, Decathlon, Royal Canin, Auchan (acknowledged as the largest foreign employer of 2019 in Ukraine) and others. [8]

The manufacturing is represented by companies in various spheres and amounted up to 20,31% of FDI in 2019. For example, Danone Group of Companies is a world leader in dairy production, baby food and mineral water. The Group's portfolio includes such brands produced in Ukraine as Activia, Actimel, Actual, Danissimo, Alpro, Nutrilon, Malipu and others. [9]

In 2018 Alstom, one of the world leaders in the production of railway rolling stock, opened its representative office in Kiev. Alstom's main objectives of settling down in Ukraine are liaising with the main Ukrainian stakeholders in the economy and railways in order to identify the needs of the local rail market, propose appropriate transport solutions and consider potential partnerships in the country. By agreement of French and Ukrainian sides, by the end of 2025 Ukrainian railways should receive the first 110 locomotives with an electric motor of Alstom. The possibility of joint production is being actively discussed, with propositions to locate it on the base of factories in Lviv or Zaporizhzhia.

Despite the fact that agriculture does not constitute a large share in France's investments yet, countries consider this sphere a highly perspective, because both states are worldwide known as agricultural leaders. French companies have a strong presence in the seed and grain production sector in Ukraine. Companies such as Euralis, Maïs-Adour, Soufflet, and Malteurop have their own production facilities and are influential players in the domestic grain market. Bilateral cooperation in the

agricultural sector is facilitated by the activities of the Ukrainian-French Agricultural Club, which, in particular, encourages and helps the arrival of new investors in the industry. France is ready to assist Ukraine in implementing a system of certification of agricultural products in accordance with EU standards, as well as to share experience in the fields of genetics and biotechnology. In 2018 the parties discussed the perspectives of joint cooperation on a common meteorological cluster to help farmers. It aims to involve the latest technologies in the processing of meteorological data. [10]

It is worth taking into consideration the opportunities for bilateral cooperation in the fields of nuclear energy and nuclear safety, which are highly developed in France. As Ukraine plans to increase the capacity of nuclear power plants, the urgent tasks are the construction of new power units, extension of the service life of existing facilities, as well as the development of uranium ore deposits. In all these areas, cooperation with such French companies as AREVA, EDF is promising. [9]

The work of the joint Ukrainian-French intergovernmental commission on economic cooperation contributes to the deepening of Ukrainian-French economic cooperation. Founded in 1997, it has already hosted seven meaningful meetings of work groups on agriculture, manufacturing, energetics, transport and other fields of cooperation with the last one in October 2018. [11] The question on signing an agreement with French “Buigues Travaux Publics” on the strategic road construction was actively discussed. Due to the Covid-19 pandemics, the parties were obliged to postpone the next meeting of the commission planned for March 2020, the rearranged one is to be held shortly by the end of 2020.

In 2018, Ukraine and France concluded a landmark agreement valued at 550 million euros for the purchase of 55 Airbus helicopters for use by the Ukrainian police, border guards and emergency services. This has marked an extremely important vector of cooperation between states, as Airbus is a strategic company for France, moreover, the other EU countries are contributing to the production of helicopters and planes.

In order to promote the cooperation of France and Ukraine new organizations emerged. Founded in 1994, the Franco-Ukrainian Chamber of Commerce works on the activation of the French business community of companies wishing to export, develop or locate in Ukraine. Today, the Association counts more than 120 French and Ukrainian companies united by common interests. The number of members is constantly growing, in 2019 they accepted 21 companies more than in 2018. The main objectives that the CCI fixes are: promoting the development of commercial relations between France and Ukraine; organization of regular events; representation and protection of the professional interests of French companies in Ukraine; providing support services to companies like partner search and market entry assistance; improving the image of the French economic presence in Ukraine. [12] CCI tries to achieve these goals by organizing various events for the business communities. Thereby, in 2019 it has held conferences, round tables, cultural events, work groups, forum of recruitment and other events for its members – international companies, medium size companies, SMEs and individual entrepreneurs.

The other institution established by France and working actively on the strengthening of relations with Ukraine is BusinessFrance (French Agency for International Enterprise Development) which is an economic mission executing under the control of the French Embassy in Ukraine. Having its own global network of employees designed to support the export activities of small and medium-sized businesses in France, it offers its services in the field of development and support of

French exports to Ukraine, because it promotes the entry of small and medium-sized businesses from France into the Ukrainian market and helps French companies that want to do business in Ukraine to choose the appropriate development strategy. Moreover, BusinessFrance organizes an annual event “Rencontres Ukraine” in Paris, which aims to provide an updated and comprehensive overview of the political and economic situation in Ukraine, the climate and business opportunities. [13] Therefore, the potential business partners have the opportunity to encounter each other and discuss the ways of cooperating during the sectoral round tables: innovation, industry-infrastructure-transport-energy, health-pharmacy, parapharmacy-cosmetics.

With every year Ukraine becomes more attractive in terms of foreign investments. This is proved by the ranking Doing Business, renewed each year by the World Bank. In 2020 edition Ukraine jumped seven steps up comparing to the previous year. 64th place - so high the country has never risen. [14]

According to the National Bank of Ukraine, it also invests in France's economy. However, the volumes of these FDI are extremely low: during the last five years (2015-2019) they have never exceeded 0,2 million US\$. Ukraine always tends to invest in such sectors as trade and repair services, real estate, professional and scientific activity, education. [7] We can assume that these investments are made up by the Ukrainian citizens willing to settle in France by buying real estate there or by expanding their trade business network to the French public. The education share may be due to the cooperation between countries' universities or Ukrainian student emigration, which is expanding annually.

Conclusions. Having analyzed the investments flows, we have come to a conclusion that the level of economic cooperation between Ukraine and France is quite high. The potential of Ukraine for France is enormous as well as Ukraine recognizes prospects in this direction. Notably it concerns the modernization of main industries and involvement of French FDI in a long-term basis. In general, given the growing expansion of French companies in the national market, where such enterprises as Louis Dreyfus, Mas Seeds, Maisadour (agriculture), Auchan, Leroy Merlin (trade), Danone, Lactalis, Belle (food production), RTE, Engie, Total Eren (energy), and Imerys, Veralia (industrial goods) are already actively functioning, it is extremely important for the growth of international trade and FDI to create a favorable investment environment by reducing the fiscal burden, simplifying customs procedures for foreign companies, as well as involving French enterprises in privatization processes.

References:

- [1] Verkhovna Rada of Ukraine. (1992). *Protocol on the Establishment of Diplomatic Relations between Ukraine and the French Republic*. Kyiv. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250_002#Text
- [2] *L'Ukraine, un pays à fort potentiel aux portes de l'UE*. Businessfrance.fr. (2019). Retrieved from https://www.businessfrance.fr/ukraine_aux_portes_de_lue#.
- [3] Diaby, A. (2015). Modern scales and structural dimensions of investment cooperation between Ukraine and France. *Scientific Bulletin Of Kherson State University. Series «Economic Sciences»*, (13), p. 23-27. Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_13/economic_13_2.pdf#page=23.
- [4] *Data*. National Bank of Ukraine. Retrieved from <https://bank.gov.ua/en/statistic/sector-external/data-sector-external>.
- [5] *Cadrage général - indicateurs et conjoncture - UKRAINE | Direction générale du Trésor*. Tresor.economie.gouv.fr. (2019). Retrieved from <https://www.tresor.economie.gouv.fr/Pays/UA/cadrage-general-indicateurs-et-conjoncture>.
- [6] *France - Bilateral trade and economic cooperation between Ukraine and France*. France.mfa.gov.ua. (2020). Retrieved from <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/289-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo>

- mizh-ukrajinoju-ta-francijeju.
- [7] *State Statistics Service of Ukraine*. Ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 - [8] Hardy-Françon, G. (2019). *Many French businesses open, expand in Ukraine*. KyivPost. Retrieved from <https://www.kyivpost.com/world-in-ukraine-france/many-french-businesses-open-expand-in-ukraine.html?cn-reloaded=1&cn-reloaded=1>.
 - [9] "State and prospects of development of relations between Ukraine and France". *Analytical note*. National Institute for Strategic Studies. (2010). Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/stan-ta-perspektivi-rozvitku-vidnosin-ukraini-ta-francii>.
 - [10] de Vergès, M. (2016). *French business in Ukraine: Developments and prospects*. 112.international. Retrieved from <https://112.international/article/french-companies-in-ukraine-developments-and-prospects-10613.html>.
 - [11] *Information on the activities of the Joint Ukrainian-French Intergovernmental Commission on Economic Cooperation*. Me.gov.ua. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=fa2ba585-20f6-4478-8977-186baddbc15&title=Frantsiia>.
 - [12] *Missions*. CCI FRANCO UKRAINIENNE. Retrieved from <https://www.ccifu.com.ua/chambre/missions.html>.
 - [13] *Rencontres Ukraine*. BusinessFrance. (2019). Retrieved from <https://events-export.businessfrance.fr/rencontres-ukraine/>.
 - [14] *Rankings*. Doing business. The World Bank. Retrieved from <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>
-

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.04

EUROPEAN CENTRAL BANK: OBJECTIVES, TASKS, POLICYMAKING, AND RESPONSIBILITIES

RESEARCH GROUP:

ORCID ID: 0000-0002-4895-8037

Edita Hajnišová
Assistant Professor, Faculty of Law
Comenius University in Bratislava

SLOVAK REPUBLIC

Vlastimil Vicen
Professor
University of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

SLOVAK REPUBLIC

Sviatoslav Sidak
Assistant Professor
Uzhhorod National University

UKRAINE

ORCID ID: 0000-0001-7173-3197

Mykola Sidak
Professor
University of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

SLOVAK REPUBLIC

Abstract. *The paper is the output of a scientific project IGA no. 3/2020 - M «Innovations of Public Administration in the SR: Determination of Economic and Legal Aspects, with Reflecting European Countries Novelty Factors». (Funder: VSEMs IGA VSEMs, i.e. School of Economics and Management in Public Administration).*

1. Introduction to the problems, setting goals and objectives

Sustainable, adequate, and efficient operations of the Central Bank depends on many internal and external factors, such as: crises, pandemics, legal regulation, the main goal and objectives of the ECB (ECB), selection of principles, competencies, instruments and mechanisms of monetary policy [1; 14], efficient work of the executive power, etc.

The purpose of this comprehensive scientific research is to determine the *ex lege* aspects of the security and efficient operation of the European Central Bank (ECB) with a focus on innovation and analysis of current trends *de lege lata* to ensure sustainable development of the European Union, as well as to prepare *de lege ferenda* proposals to improve the efficient operation of the central bank. Based on the purpose, the authors have set the following objectives: 1) to investigate the legal status of the ECB; 2) to identify the quantitative primary objective of ECB and responsibility for its failure; 3) to analyze the structure of the main pillars of the EU

Banking Union, 4) to characterize the architecture of the EU Banking Union and its bodies, 5) on the basis of this analysis (scientific knowledge and *de lege lata*), to prepare proposals for conclusions and develop *de lege ferenda* to improve the regulation of EU banking systems and EU member states.

2. The European Central Bank

The ECB have legal personality, enjoy in each of the Member States the most extensive legal capacity accorded to legal persons under its law; it may, in particular, acquire or dispose of movable and immovable property and may be a party to legal proceedings [1].

The President of the Council and a Member of the Commission participate, without having the right to vote, in meetings of the Governing Council of the European Central Bank [2].

The President of the European Central Bank invite to participate in Council meetings when the Council is discussing matters relating to the objectives and tasks of the ESCB.

3. De lege lata analysis of the ECB main objective

The main goal of the ECB is to maintain price stability. It should be noted that the Treaty on the Functioning of the European Union did not enshrine the terminus technicus “price stability”, therefore the Council of Governors (Presidents) of the ECB consolidated the quantitative definition of the concept of “price stability” [3]. It is defined as the annual growth of the harmonized consumer price index of the Eurosystem less than 2% in the medium term and, in this relation, introduces a new concept - the Harmonized Indices of Consumer Prices (HICP), which is the only key indicator of price stability in the Eurosystem as one of five convergence criteria. The formula for determining the price stability index for the member countries of the Eurosystem is the same for the correct and uniform price stability index identification [4].

The European Commission, the ECB, Eurostat, and the statistical offices of the Eurosystem members are working on drawing up the formula and its components, which are the basis for determining the level of consumer prices. The ECB's primary goal is to maintain price stability over the medium term as monetary policy can affect price stability only with significant time lags [5].

4. Main Tasks of the ESCB

The main tasks of the ECB are: 1) to define, implement and manage the EU monetary policy; 2) to ensure price stability within the framework of the activities of the European System of Central Banks and the Eurosystem (Regulation (EU) č. 1024/2013); 3) to support the EU economic policy; 4) to provide the necessary information (opinions, certificates, etc.) to the competent authorities of the EU or EU member states (Regulation (EU) No 806/2014); 5) to advice competent authorities when adopting regulations at the EU level or at the level of EU member states; 6) to adopt regulations; 7) to ensure the proper and uninterrupted operation of payment systems; 8) to exercise banking supervision; 9) to determine interest rates, the value of the euro and carry out foreign exchange interventions; 10) to monitor financial risks: this includes risk assessment of investment from the ECB's own funds and in the implementation of credit operations, etc.

To achieve the goals and fulfill *certain tasks*, in accordance with the principle of building an open market economy with free and fair competition, the European

Central Bank has the following powers (Regulation (EU) č. 1024/2013): 1) rule-making; 2) advisory; 3) implementation of monetary policy; 4) supervision of the activity of credit and financial institutions [6; 7].

It should be noted that the ECB independently decides on the choice of tools, mechanisms, and methods to achieve the main goal and accomplish the objectives.

When implementing monetary policy, the ECB's activities are based on the following principles: 1) efficiency, 2) responsibility, 3) transparency and openness, 4) orientation towards medium-term goals 5) continuity, and 6) independence [8].

5. Powers and Instruments of the ECB

The ECB has the exclusive right to authorise the issue of euro banknotes. Member States issue euro coins subject to the ECB's approval of the volume of the issue. The ECB passes regulations and takes decisions necessary for carrying out the tasks entrusted to the ESCB under the Treaty and the ECB Statute. It also makes recommendations and delivers opinions [9]. The ECB consult on decisions establishing common positions and on measures relating to unified representation of the euro area in international financial institutions. The ECB establish relations with central banks and financial institutions in other countries and with international organisations.

6. Judicial control and related matters. Auditing

The acts or omissions of the ECB are open to review or interpretation by the Court of Justice of the European Union in the cases and under the conditions laid down in the Treaty on the Functioning of the European Union. The ECB may institute proceedings in the cases and under the conditions laid down in the Treaties [10].

The accounts of the ECB and national central banks audit by independent external auditors recommended by the Governing Council and approved by the Council.

7. Responsibilities of the ECB

The ECB President reports to Parliament on monetary issues in a quarterly Monetary Dialogue. The ECB also prepares an annual report on monetary policy which is presented in Parliament. Parliament adopts a resolution on this annual report. MEPs may put questions for written answer to the ECB. Parliament is also consulted in the procedure to appoint members of the ECB's Executive Board [11].

The new supervisory responsibilities of the ECB are matched with additional accountability requirements under the SSM Regulation [12]. The practical modalities for this are governed by an interinstitutional agreement between Parliament and the ECB. The accountability arrangements include the attendance of the Chair of the Supervisory Board at the competent committee, the Economic and Monetary Affairs Committee; answering questions asked by Parliament; and confidential oral discussions with the Chair and Vice-Chair of the competent committee upon request. In addition, the ECB prepares an annual supervisory report, which is presented to Parliament by the Chair of the Supervisory Board [13].

8. Conclusions

Based on the *de lege lata* analysis and the results of scientific research of the EU banking union, in order to optimize the organization and activities of the EU banking union to ensure sustainable, intelligent and inclusive development with

reflection on current challenges and threats, we can draw the following conclusions:

1) The European Central Bank (ECB) is the central institution of the Economic and Monetary Union, and has been responsible for monetary policy in the euro area since 1 January 1999. The ECB and the national central banks of all EU Member States constitute the European System of Central Banks. The primary objective of the European System of Central Banks is to maintain price stability. Since 4 November 2014, the ECB has been responsible for specific tasks relating to the prudential supervision of credit institutions within the framework of the Single Supervisory Mechanism. As a banking supervisor, the ECB also has an advisory role in assessing the resolution plans of credit institutions.

2) The ECB responsible for specific tasks relating to the prudential supervision of credit institutions within the framework of the Single Supervisory Mechanism.

3) The EU banking union has a significant flaw in the organization of the system (which can lead to far-reaching economic consequences) – the ECB performs two functions important for the financial system: 1) the creation and implementation of the EU monetary policy and 2) banking supervision of banks (credit institutions) in the euro area. This approach to the “architecture” of the banking union does not correlate with the basic principles of economic theory and practice of organizing banking systems in a number of developed countries, which, in our opinion, is counterproductive in the context of achieving the main goal of the European System of Central Banks - ensuring price stability (consumer prices).

Based on the results of the scientific analysis, we propose to introduce *de lege ferenda*:

a) The main goal of the ECB is fixed correctly, and its achievement can be quantified. Therefore, we are convinced that the position of the European Parliament should be strengthened and given the right to remove the President of the ECB from his post if the ECB has not ensured the achievement of the goal of the SCS for 2 years.

b) To change the system of organizing banking supervision in the EU and create a sui generis independent public institution in the EU, which will provide supervision of large credit and financial institutions in the EU.

References:

- [1] Zilioli, Ch. (2001). Law of the European Central Bank / Ch. Zilioli, M. Selmayr. – Hart Publishing UK. Tuma, Z. (2005) A few notes on financial stability. Bankovníctví. Číslo 1.
- [2] European monetary integration (2004). Hans-Werner Sinn, Mika Widgrun, and Marko Kethenberger (ed.). Cambridge, Mass.: MIT Press.
- [3] FERRAN, E. (2015) European Banking Union: Imperfect, But It Can Work. University of Cambridge, Faculty of Law. Legal Studies Research Paper Series. Paper No. 30/2014. 29 s. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2426247>
- [4] WYMEERSCH, E. (2014) The Single Supervisory Mechanism or "SSM", Part One of the Banking Union. 2014. 84 s. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2403859>
- [5] ZAVVOS, G. & KALTSOUNI, S. (2015) The Single Resolution Mechanism in the European Banking Union: Legal Foundation, Governance Structure and Financing. 2014. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2531907>
- [6] Sidak, M. (2010): Financial and legal regulation of banking relations in the European Union and Eastern Europe: a comparative analysis. Užhorod : Lira. 397 s. ISBN 978-617-596-029-5
- [7] Lankauskienė, T. - Tvaronavičienė M. (2012): Security and sustainable development: approaches and dimensions in the globalization context. *Journal of Security and Sustainability Issues* 1, 287-297.
- [8] Dulaková Jakúbeková, D. a kol. (2010). Contracts of transfer of ownership (Purchase and exchange contract, consumer purchase contract, donation...). - C. H. Beck, 2010.
- [9] Von Helmut, Siller & Cibák, L. (2016) : Korruption und ihre gesamtwirtschaftliche Bedeutung: Kriminalistik,

roč. 70, č. 1 (2016), s. 50-55. ISSN 0023-4699

- [10] Tvaronavičienė, M. (2019). Insights into global trends of capital flows' peculiarities: emerging leadership of China. *Administratie si Management Public*, (32), 6-17. <https://doi.org/10.24818/amp/2019.32-01>
- [11] Vozáryová, M. (2013) Prorogation of jurisdiction in international private law. *The legal and economic dimension of individual freedom in contemporary European and international law*. - Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta. S. 110-119. ISBN 978-80-7160-352-8.
- [12] Šabiková, I., Vicen, V. (2018). ECB Policy in the Time of Vague Rhetoric of Central Bank. *Európska veda*. p. 21-26. ISSN 2585-7738
- [13] Mamojka, M. (2016). Limited Liability Company: § 105-153. *Business Code, Vol. 1: large commentary*. Žilina: Eurokódex. P. 419-590.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.05

PECULIARITIES OF MODELLING ACCOUNTING OBJECTS

ORCID ID: 0000-0003-0567-1658

Inna Sysoieva

PhD in Economics,

Associate Professor, Department of Economics, Accounting and Taxation,
*Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of
Western Ukrainian National University*

ORCID ID: 0000-0002-8673-0869

Oksana Balaziuk

PhD in Economics,

Associate Professor, Department of Economics, Accounting and Taxation
*Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of
Western Ukrainian National University*

ORCID ID: 0000-0001-9513-0585

Oleg Pohrishchuk

PhD in Economics,

Associate Professor, Department of Economics, Accounting and Taxation
*Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of
Western Ukrainian National University*

UKRAINE

Accounting processes having no physical parameters, their study can restrict to modelling functional characteristics, and also predicting the behavior of the studied object in different settings. It is achieved by developing sign formations of a certain type: charts, schemes, unified forms and rules to fill them out. Such modelling is called sign modelling. The most important type of sign modeling is logical-mathematical. Sign formations and their elements in logical-mathematic modelling are considered in relation with certain transformations and operations with them. An ideal logical-mathematical model is the basis for creating algorithms of accounting processes and developing software.

Hence, modelling in accounting is symbolic, logical and mathematical and aims at creating schemes for processing, generalization and grouping of accounting information. All mentioned above enables to state that the model for current accounting of economic processes should at least comprise the relevant elements:

- unified forms of generalization and reporting accounting information;
- unified methods of data grouping, their details, distribution for calculation and evaluation, and also the subsequent grouping according to other features to make up financial statements for submission to users;
- rational methods and sequence of processing of accounting documentation.

Since the objects of accounting are quite diverse, the principles of related information processing can vary significantly. For example, the most effective accounting methods and techniques for large organizations may appear to be inefficient for small enterprises and lead to additional expenditures and unnecessary increase in volumes of detailed accounting information [1]. Therefore, several equal in rights models of the current accounting of economic processes can operate simultaneously, and the economic agents must be able to choose among them according to the specifics of the production, volumes of the processed information and engaged users. The effectiveness of the organization's accounting services, as well as the completeness and timeliness of providing the necessary information to all

interested users, depends on how well the accounting model is chosen. The results of the analysis into the use of various mathematic models while developing accounting policies for the enterprise are shown in Table 1.

Table 1

The analysis of the use of various mathematic models in developing enterprise's accounting policy

Model types	Goal	Use at developing accounting policy
Lineal programming	Forming optimal production programs	Possible at the statement for calculating the prime cost of products
Stock management models	Costs optimization for purveyance, consumption and keeping stock	Possible at defining the reserves to provide the subsequent expenditures and payments
The model of optimal service	Determining the optimal quantity of service channels	Possible at developing accounting apparatus
Correlation-regression models	Distinguishing between the production factors	Possible at defining the elements of accounting policy
Operational calendar planning models	Making up optimal plans for performing and completing work	Possible at developing documents circulation
Game theory	The choice of an optimal strategy	Possible at the choice of accounting method

The above mentioned elements of the models for accounting processes in theory and practice of accounting are realized in the form of:

- accounting rolls – special accounting forms to enter and group accounting data on the available inventory and its state as well as operations with it; accounting rolls can be unified (obligatory within the state, branch or production type) or be developed within the enterprise that keeps accounts;
- accounting forms (forms of calculations), that is a combination of accounting rolls and ways of keeping records of economic operations;
- accounting procedures – the order and sequence of actions while filling up certain accounting rolls [2].

Conclusions: To choose the accounting policies of an enterprise, it is advisable to model future performance outcomes proceeding from the past events and allowed alternative accounting methods. The choice of accounting policy should be based on modelling with the system of accounting and analytical support in the centre

References:

- [1] Ivakhnenkov, S.F. (2011) Teoretychni aspekty modeljuvannja v analizi ta ghospodarsjkomu kontroli [Theoretical aspects of modelling in analysis and economic control]. *Economic analysis*, vol.9, no.1, pp.10-14
- [2] Kashuba, O. (2015) Pidpryjemnyctvo v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Entrepreneurship in Ukraine: problems and prospects of development]. *Economy and State*, vol.6, pp. 103-106.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.06

RISK MANAGEMENT MODEL OF STATE REGULATION PROJECTS OF THE INNOVATION CLUSTERS

RESEARCH GROUP:

Iryna Hnatenko

Candidate of Economics, Associate professor, Doctoral student
Kyiv National University of Technologies and Design

Olga Parkhomenko

Candidate of Economics, Associate professor, Associate professor of the
Audit Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Viktoriia Rubezhanska

Candidate of Economics, Senior Lecturer of the Finance,
Accounting and Banking Department
Luhansk Taras Shevchenko National University

UKRAINE

Khan Abdul Arif

Owner & Director
LLC «Eurasian consulting agency»

REPUBLIC OF INDIA

The application of models of state regulation of the innovative clusters development allows to achieve a comprehensive modernization of industrial and organizational-managerial relations within the framework of the reproductive process of the regional system economy through the involvement of various sources of project financing [1-3]. Innovative development projects include structural processes of interaction between public authorities and economic entities regarding the development and realization of the region's innovation potential through the implementation of appropriate business activities. The basis for the implementation of projects in the innovation field is the implementation by the state of the basic functions of ensuring economic security, which in most cases is aimed at solving problems arising from market failures, in particular low innovation and investment activity of economic entities.

The variety of possible state regulation projects for the development of innovative clusters that differ in terms of implementation, volume of financial investments, goals set require them to be divided into stages in order to identify important control points, during the passage of which additional information is needed about the possible directions of project development, taking into account the influence of the external and internal environment factors. At each stage of implementation, the project must go through a series of performance analysis procedures aimed at identifying the factors that affect its end result. Therefore, in modern conditions, effective risk management of government regulation projects implies the need to use not only the analysis of the effectiveness of the implemented measures, but also scientifically proved management mechanisms that ensure the maximum consideration of existing factors for making optimal decisions. But even complete and scientifically grounded information does not exclude the risk of an accidental event,

that is, it does not completely remove the uncertainty of the environment [4-6]. Therefore, it is necessary to apply different risk management mechanisms for projects that can compensate for the potential loss. At the same time, the risk reduction actions should be carried out in the following directions: reducing the impact of risk on the results of industrial and economic activities of the innovation cluster; maintaining a tolerable level of risk; transferring a portion of the risk to another entity. Thus, risk analysis is the element that links the process of justifying the feasibility of a particular project and managing its implementation. It should include several areas: general methodological problems of risk analysis; qualitative and quantitative risk analysis; practically oriented recommendations on the use of risk assessment methods. In our opinion, a perspective way of risk assessment is the combination of several methods of risk assessment, depending on the objectives of the analysis, the specifics of the state regulation project for the development of innovative clusters and the type of risk assessed [7-10].

Taking into account the abovementioned, in the general form the model of risk management of the state regulation projects for the development of innovative clusters is shown in Fig. 1. These projects are general in nature, in their structure all projects are divided into initiative business projects, complex investment plans and infrastructure projects. The basic definition of the project type, as well as the models and forms of its implementation, lay down the restrictive conditions for the implementation of management actions for the project during its creation and operation. Taking into account that these parameters are already laid down as initial conditions, the risk management model of state regulation projects for development of innovation clusters includes several stages: collection and analysis of information; defining the main goals and strategic guidelines; selection of methods and tools for risk assessment; identification and assessment of risks; calculation of risk-effectiveness indicators; evaluation of project effectiveness; monitoring and control over the project implementation.

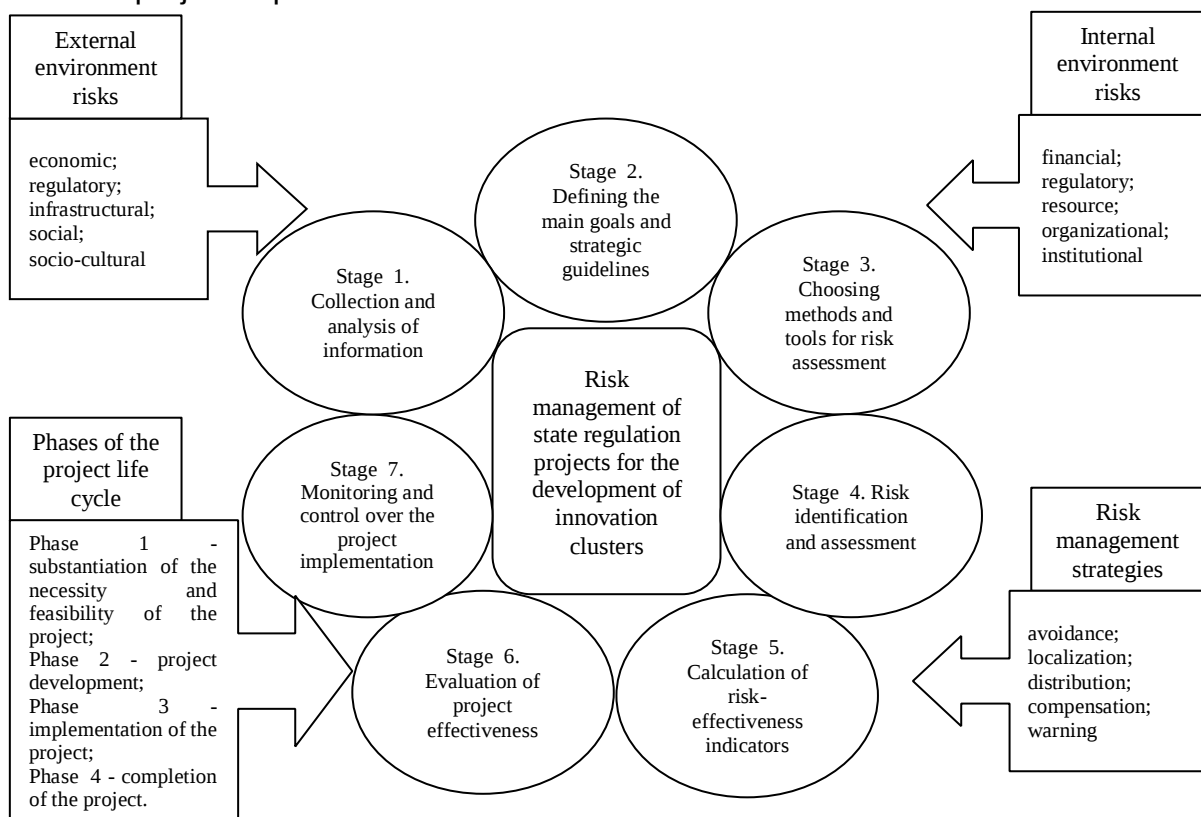

Fig. 1. Model of risk-management of state regulation projects for the development of innovation clusters

The project risk management model describes the process of identifying the most significant risks and mechanisms for responding to them without anticipation of a risk event. Using a risk management model with a set of tools and techniques for influencing risks allows to use an integrated approach to managing the whole project as a whole.

References

- [1] Kuksa I., Shtuler I., Orlova-Kurilova O., Hnatenko I. & Rubezhanska V. (2019). Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere, *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 41(4), 487-500. Retrieved from: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.39>
- [2] Hnatenko, I., Orlova-Kurilova, O., Shtuler, I., Serzhanov, V. & Rubezhanska, V. (2020). An Approach to Innovation Potential Evaluation as a Means of Enterprise Management Improving. *International Journal of Supply and Operations Management*, 7 (1), 112-118. Retrieved from: <https://doi.org/10.22034/ijom.2020.1.7>.
- [3] Samborskyi, O., Isai, O., Hnatenko, I., Parkhomenko, O., Rubezhanska, V. & Yershova, O. (2020). Modeling of foreign direct investment impact on economic growth in a free market. *Accounting*, 6(5), 705-712. Retrieved from: <https://doi.org/10.5267/j.ac.2020.6.014>
- [4] Hanushchak-Efimenko, L., Hnatenko, I., Parkhomenko, O. & Rubezhanska, V. (2019). Competitive Advantages of the Cluster as a Factor in Increasing the Investment Activity of Innovative Entrepreneurship. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: Economic sciences*, 6 (149), 8-17.
- [5] Petryk, O., Semenov, A., Hnatenko, I., Samiilenko, A., Rubezhanska, V. & Patsarniuk, O. (2020). Conceptual model for assessing the investment attractiveness of innovative projects of industrial enterprises. *Accounting*, 6(6). Retrieved from: 10.5267/j.msl.2020.8.015
- [6] Hnatenko, I., Rubezhanska, V. (2018). Architectonics of the concept of the national labour market regulation. *Journal Management*, 1 (27), 79-90.
- [7] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2017). Логіка впровадження інноваційних заходів на регіональний ринок праці в умовах його циклічного розвитку. *Бізнес Інформ*, 8, 110-115.
- [8] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Державне регулювання ринку праці з позицій стратегічного та стейкхолдерно-орієнтованого підходів. *Бізнес Інформ*, 8, 100-105.
- [9] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2016). Вплив глобалізації на національний та регіональні ринки праці в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*, 3(21), 109-112.
- [10] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Регіональний ринок праці Луганської області: сучасний стан та причини незадовільного функціонування. *Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ»*, 1, 39-44.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.07

SELEÇÃO DE INSTRUMENTOS DE POLÍTICA MONETÁRIA E FISCAL PARA REGULAR OS PROCESSOS ECONÔMICOS NO PAÍS

ORCID ID: 0000-0001-8651-3883

Cherkashyna Kateryna Fedorivna

PhD em economia, professor associado,

A pós-doutoramento no departamento de monitoramento bancário e financeiro,
Serviço Fiscal da Universidade do Estado da Ucrânia

UCRÂNIA

Os principais indicadores do desenvolvimento de qualquer país são indicadores econômicos como: Produto Interno Bruto, taxa de desemprego, taxa de inflação e outros. Estes indicadores refletem mais precisamente a situação atual da dinâmica. A base de cálculo, por exemplo, a inflação é o crescimento da oferta de dinheiro em um país. Um forte aumento na oferta de dinheiro leva a um crescimento significativo da inflação no país. Os indicadores de inflação de até 2% têm um impacto positivo sobre a economia do todo país. Em uma época em que taxas de inflação significativas são prejudiciais à economia, elas levam à desvalorização do dinheiro. Em situações mais difíceis, podem até mesmo levar a um afastamento do cálculo da moeda nacional, à subsidiação formal da economia, bem como à transição para operações de permuta.

Cada Estado tem uma série de instrumentos destinados a regular a oferta de dinheiro em circulação. As mais eficazes são as políticas monetárias e fiscais. Com a ajuda de instrumentos de política monetária e fiscal pode influenciar a oferta de dinheiro. Entre os instrumentos mais importantes de política monetária estão os seguintes: a taxa de desconto, transações de mercado aberto, a norma de reservas obrigatórias, intervenções cambiais, transações de swap [1]. O número de instrumentos de política fiscal é menor, tais como impostos, assim como subsídios e outros pagamentos estatais[2].

Se você comparar instrumentos de política monetária e fiscal, você deve destacar o seguinte:

1. Os instrumentos de política monetária são mais suaves do que os instrumentos de política fiscal.

2. Os instrumentos de política fiscal são as ferramentas que dão um efeito mais rápido do que os instrumentos de política monetária. Entretanto, deve-se notar que às vezes o efeito pode ser o oposto do que se espera.

3. Os instrumentos de política monetária através de seu mecanismo de transmissão afetam as taxas de juros no mercado interbancário, assim como o custo do empréstimo de pessoas jurídicas e físicas. Isto é o resultado da redução ou aumento da oferta de dinheiro.

4. Os instrumentos de política fiscal influenciam a procura do dinheiro.

5. O assunto principal da política monetária é o banco central, que deve ser independente do Estado.

6. O Estado é responsável por aumentar ou diminuir os impostos através de seus órgãos legislativos e executivos.

Ao mesmo tempo, deve-se observar que a maioria dos países se caracteriza por tendências na política monetária como: redução da taxa de desconto, uso de

operações de mercado aberto para regular a oferta de dinheiro, abandono da reserva obrigatória, bem como o uso de operações de swap para obter recursos para intervenções em divisas.

Conclusões. Assim, deve-se observar que influenciar a inflação no país, bem como o crescimento econômico do todo país através da oferta de dinheiro é possível com a ajuda de instrumentos de política monetária e política fiscal. É impossível dizer sem ambiguidade quais instrumentos são mais eficazes. A opção mais ideal é utilizar os instrumentos de política monetária e fiscal em maior ou menor grau.

Referências:

- [1] The Eurosystem's instruments. Regime de acesso: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/html/index.en.html>
- [2] What are the best policy instruments for fiscal consolidation. Regime de acesso: <http://www.oecd.org/economy/public-finance/50100775.pdf>
-

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.08

SPECIFICS OF FORMATION THE RELEVANCE AGGREGATE INDICATOR OF THE ENTERPRISE INNOVATIVE POTENTIAL

RESEARCH GROUP:

Iryna Hnatenko

Candidate of Economics, Associate professor, Doctoral student
Kyiv National University of Technologies and Design

Olha Romashko

Candidate of Economics, Associate professor, Associate professor of the
Accounting and Taxation Department
Kyiv national university of trade and economics

Viktoriia Rubezhanska

Candidate of Economics, Senior Lecturer of the Finance,
Accounting and Banking Department
Luhansk Taras Shevchenko National University

Oleksiy Patsarniuk

Postgraduate student
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Inna Kozlenko

Applicant for Higher Education
Poltava State Agrarian Academy

UKRAINE

Relevant innovation potential of the enterprise represents the potential, the capabilities of which meet the conditions for achieving the desired goals, the content of the functions performed in the process of innovation, the current strategy of company development, as well as the requirements of innovative projects in each case. Therefore, determining the degree of IP relevance is an important area of evaluation [1-2]. The essence of calculating the degree of relevance of IP is to determine the level of provision of all components of IP with a certain amount of resources needed to implement the current strategy of innovative development (or to implement a specific innovation project). In the process of calculating the relevance of IP, the most methodological difficulty is to determine the number and composition of qualitative, and in some cases, quantitative indicators characterizing the resources (labor, financial material, information and technological) that ensure the functioning of components of enterprise IP. The solution to this problem is closely linked to the plans of the management of each individual enterprise strategy for the development and use of existing IP [3-5]. It is impossible to consider in the framework of this study all possible strategies and projects as well as to take into account the specifics of the activities of thousands of innovative enterprises without violating the universality of the proposed integrated approach to IP evaluation. Therefore, we propose for each component of the enterprise's IP a general list of possible quantitative indicators, which may vary on a case-by-case basis to supplement or reduce, depending on the particular features of innovation activity of a particular enterprise.

The volume and composition of qualitative indicators for the calculation of the aggregate indicator of IP relevance depends directly on the specificity of the innovation activity of the enterprise (innovation project). Therefore, the list of these indicators can be infinitely long, so it is pointless to give all the qualitative indicators characterizing IP. We consider it advisable to carry out the evaluation of qualitative indicators with the help of expert methods, in the framework of which the issues of choosing the number of experts, their composition, scale of evaluations and methods of processing the results are solved.

The final step in a comprehensive approach to IP evaluation is to calculate an aggregate indicator of IP relevance. This indicator is of considerable interest when comparing the IP of several enterprises among themselves to decide on the choice of one of them for the implementation of a specific innovation project. The calculation of the aggregate indicator of relevance is associated with great methodological difficulties, which are to compare and evaluate relative to each other different quantitative and qualitative quantities. To solve this problem, we consider it advisable to use the method of geometric assembly. To use this method, the number of IP relevance indicators must be equal to four. Each indicator has its own measuring scale with its dimension (percentages, coefficients, integers, etc.), scale and limits of indicators. For four indicators, a corresponding graph is constructed in the form of a square, each side of which is a measuring scale for fixing the value of a particular indicator at a certain point in time. The corresponding measurement scales (sides of the square) capture the values of indicators at a certain point in time. The fixed values on opposite sides of the square are joined by straight lines whose intersection point (A) characterizes the aggregate relevance of IP. If at any point in time the values of all indicators reach the threshold positive values, then the intersection point will move to the upper right corner. This will mean the maximum value of aggregate relevance of IP. By plotting another scale (diagonal) with gradations from 0 to 100 and lowering the perpendicular from the point of intersection to this scale, we can get the degree of relevance of IP at this point in time.

It should be emphasized separately that the application of the method of geometric addition is possible with any number of indicators [6-8]. So, if the number of indicators is less than 4, for example 3, then one of them is duplicated on the perpendicular side of the square graph. With more of them, separate graphs are built for each group of indicators. After that, the resulting graph is constructed, on the axes of which the relevance of each group of 4 indicators is marked, but not the individual indicators.

The interpretation of the results of the aggregate indicator calculation of enterprise IP relevance can be demonstrated as follows:

0-20% - critically low degree of relevance of IP, (all components of IP have a negative tendency, innovative capabilities of the enterprise are extremely low);

20-40% - low degree of relevance of IP, (several components of IP have a negative tendency, all other components are stable, innovative capabilities of the enterprise are low);

40-60% - average degree of relevance of IP, (all components of IP are stable, there is no positive or negative dynamics, innovation capabilities of the enterprise are average);

60-80% - sufficient degree of relevance of IP, (several components of IP have a positive tendency, all other components are stable, the enterprise has sufficient opportunities to carry out effective innovation activity (successful implementation of the innovation project));

80-100% - high degree of relevance of IP, (all components of IP have a positive tendency, the company has high opportunities for effective innovation (successful implementation of the innovation project)) [9-10].

Thus, an aggregate indicator of relevance, calculated as part of a comprehensive approach to the enterprise IP evaluation, provides an opportunity to make informed conclusions about the adequacy of the level of providing all components of the enterprise with the resources necessary for the implementation of a specific strategy of innovative development of the enterprise, implementation of a specific innovation project, conducting innovative activity as a whole.

References:

- [1] Kuksa I., Shtuler I., Orlova-Kurilova O., Hnatenko I. & Rubezhanska V. (2019). Innovation cluster as a mechanism for ensuring the enterprises interaction in the innovation sphere, *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 41(4), 487-500. Retrieved from: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.39>
- [2] Hnatenko, I., Orlova-Kurilova, O., Shtuler, I., Serzhanov, V. & Rubezhanska, V. (2020). An Approach to Innovation Potential Evaluation as a Means of Enterprise Management Improving. *International Journal of Supply and Operations Management*, 7 (1), 112-118. Retrieved from: <https://doi.org/10.22034/ijson.2020.1.7>.
- [3] Samborskyi, O., Isai, O., Hnatenko, I., Parkhomenko, O., Rubezhanska, V. & Yershova, O. (2020). Modeling of foreign direct investment impact on economic growth in a free market. *Accounting*, 6(5), 705-712. Retrieved from: <https://doi.org/10.5267/j.ac.2020.6.014>
- [4] Hanushchak-Efimenko, L., Hnatenko, I., Parkhomenko, O. & Rubezhanska, V. (2019). Competitive Advantages of the Cluster as a Factor in Increasing the Investment Activity of Innovative Entrepreneurship. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: Economic sciences*, 6 (149), 8-17.
- [5] Petryk, O., Semenov, A., Hnatenko, I., Samiilenko, A., Rubezhanska, V. & Patsarniuk, O. (2020). Conceptual model for assessing the investment attractiveness of innovative projects of industrial enterprises. *Accounting*, 6(6). Retrieved from: 10.5267/j.msl.2020.8.015
- [6] Hnatenko, I., Rubezhanska, V. (2018). Architectonics of the concept of the national labour market regulation. *Journal Management*, 1 (27), 79-90.
- [7] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2017). Логіка впровадження інноваційних заходів на регіональний ринок праці в умовах його циклічного розвитку. *Бізнес Інформ*, 8, 110-115.
- [8] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Державне регулювання ринку праці з позицій стратегічного та стейкхолдерно-орієнтованого підходів. *Бізнес Інформ*, 8, 100-105.
- [9] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2016). Вплив глобалізації на національний та регіональні ринки праці в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*, 3(21), 109-112.
- [10] Гнатенко, І. А. & Рубежанська, В. О. (2018). Регіональний ринок праці Луганської області: сучасний стан та причини незадовільного функціонування. *Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ»*, 1, 39-44.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.09

THE PRINCIPALS OF DEMOGRAPHIC POLICY

RESEARCH GROUP:

ORCID ID: 0000-0003-0707-4996

Kozlovskyi Serhii

Professor

Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID ID: 0000-0002-7890-3889

Nepytaliuk Anton

Ph.D student

Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID ID: 0000-0002-9655-4467

Lavrov Ruslan

Professor

Private higher educational institution «European University»

ORCID ID: 0000-0002-0955-4347

Kozlovskyi Volodymyr

Professor

Vinnitsia National Technical University

UKRAINE

Annotation. *Both natural and migration processes' effect on the population's size and structure – determining the scale of public production – are analyzed. The nature of those interrelations – considering the constant need to improve the system of public administration and to increase the social welfare as well – is characterized. It is argued that national macroeconomic strategy should be designed, regarding the introduction of demographic sustainability as the basic category to ensure endogenous economic growth. The methodological determination approaches to the category of demographic sustainability are analyzed, systematized and developed.*

Demographic sustainability has not been integrated into the lexicon of economic science yet. Meanwhile, there is an objective discrepancy between the chosen strategic priorities of development and the immanent potential of national economic. Economic growth and a qualitative increase in the level of social welfare require the implementation of an adequate socio-demographic policy. Therefore, it is expedient to examine demographic sustainability in the context of modern scientific schools and taking the specific conditions of Ukraine into account.

Thus, demographic sustainability is simultaneously the consequence of a well-balanced national economic policy, the result of a long-term evolutionary social development as well as the evidence of controllability and predictability of socio-demographic processes. The initial hypothesis is the assumption that it is appropriate to ensure demographic sustainability as the basic condition for a long-run economic growth. In order to identify the factors of sustainability it is expedient to study the nature of the demographic processes' impact on the basic macroeconomic indicators. It can be assumed that the change in GDP per capita (as an indicator of the real economic growth) depends on a plurality of socio-demographic parameters in a way as it is shown in *model 1*:

$$\Delta GDP_{PC_i} = f \left(\sum_{j=1}^n D_j \right), \quad (1)$$

where GDP_{PC_i} – the gross domestic product per capita in country i ;

D_j – significant socio-demographic indicators in the country i .

In western estimation practice, the above mentioned indicators include the growth rates of the population size and density, the specific weight of economically active population in the general structure, fertility, mortality, and morbidity rates, etc. Those indicators could be used during the initial assessment of the demographic processes' impact on economy. Meanwhile, the results of such assessments are quite difficult to interpret due to the mutual inter-influence of the factors and the lagged effects. The aggregate productive capacity of the national economy is determined by the multi-factor production function. Under modern conditions, in the most general form, that function can be represented by *model 2*:

$$GDP_i = f (K_i, L_i, H_i, R_i, \tau_i), \quad (2)$$

where K_i – the amount of physical capital in country i ;

L_i – the amount of labor force in country i ;

H_i – the amount of human capital, which depends on the availability of public education and healthcare in country i ;

R_i – the volume of other resource determinants of production in country i ;

τ_i – the level of technology in the country i .

Arguments of this model require the use of various valuation techniques and a certain scientific abstraction in determining the scale and nature of the variables' impact on the result. Even the amount of physical capital (the classic object of analysis) undergoes permanent and tangible changes that affect on its productive potential, but those changes are not always adequately reflected due to the implemented accounting practices. The technological factor determines the effectiveness of a productive function. In general, it can be approximately estimated on the basis of multilevel comparative cross-country analysis. Therefore, empirical evolution of the demographic processes' impact on economic growth is carried out using the modified version of the production function (*model 3*):

$$\Delta GDP_{PC_{i(t,t+n)}} = f (GDP_{PC_{it}}, X_t; Z_{(t,t+n)}), \quad (3)$$

where $\Delta GDP_{PC_{i(t,t+1)}}$ – the potential change in GDP per capita level over the interval $(t, t + 1)$;

$GDP_{PC_{it}}$ – the initial GDP per capita level in the country at time t ;

X_t – significant actual economic and socio-demographic factors at the beginning of the investigated period;

$Z_{(t,t+n)}$ – a set of significant factors that have a long-term effect over the interval $(t, t+1)$ and acts both on economic and related development determinants, in particular on the stocks of savings, investment returns, social and political stability, and the like.

Due to the effect of the technological factor the nature of the binary dependence between $\Delta GDP_{PC_{i(t,t+1)}}$ and $GDP_{PC_{it}}$ is complex and ambiguous for interpretation. The socio-demographic factors' impact on economic growth in general depends on: – the general economic development of the state or region; – both modern and retrospective (with the lagged effect) ratios of mortality and fertility; – the nature and the general character of migration processes, in particular the educational and professional training and the level of competence of migrants, their production and business culture, etc.

The impact of a retrospective birth rate is justified by the estimation methodology

of the economically active population used by the ILO, because 15 years have to pass from the birth to the complete transformation into an economically active person. The proposed method is imperfect; it does not take the mortality of infants, children and teenagers under the age of 15 into account. Nevertheless, numerous empirical studies prove the validity of the hypothesis that there is a link between the retrospective fertility and the current level of social production.

The category of demographic sustainability complements the theory of intellectual capital. The owner of that capital is the person, characterized by the rational thinking, competence, good will, health and creative potential. So, that person is totally responsible for the effectiveness of the national economy's performance. It is possible to refine the following factors for ensuring demographic sustainability and optimal proportions of the reproduction process:

macroeconomic (real gross domestic product per capita based on purchasing power parity; real gross domestic product growth rate; average income and property differentiation of the population; inflation rate; total volume and compositional structure of public expenditures; government and private spending on human capital development, in particular on science and education, health, spiritual and physical development, adequacy and equity of the national fiscal policy's tax component);

socio-political (general development and democratic institutions quality of Rechtsstaat and civil society; level of the citizens' legal consciousness and culture; efficiency and transparency of the public administration system; general development level of local self-government bodies; institutions network of social infrastructure; the humanistic direction of socio-demographic policy; quality control of services);

natural, in particular ecological and geo-climatic (the state of the environment; agro-climatic potential; natural resource potential; specificity of geographic location);

socio-demographic (general size and population density; sex-age structure of the population; share of economically active population as well as the share of people under the age of 15 and over 65 in the general structure; actual levels of employment and unemployment; the total fertility rate; mortality rate, including persons of working age; average life expectancy at birth; migration);

socio-cultural (quality and accessibility of education; average years of schooling of adults is the years of schooling received; academic mobility, quality and availability of services; level of spiritual needs saturation of the population).

Demographic sustainability is the society's ability to support automatically and – using implicit compensators – to restore its own structure in the context of social stratification, regarding a set of significant parameters, including the economic activity level as well as educational, professional and competence training; demographic sustainability optimizes the production proportions of intellectual and physical capital, provides intensification and continuity of production, increases the population welfare. The complex of demographic factors, in particular the dynamics of population size and density, the share of economically active persons in its structure, fertility and mortality rates, average life expectancy, influences on a long-term economic growth. Under conditions of globalization, the problem of migration is actualized: the mismatches in the educational and qualification levels of emigrants and immigrants can disrupt the balance of productive forces. Demographic sustainability is a strategic task for the national socio-economic policy; it is the necessary condition to optimize the scale and proportions of public production. To achieve demographic sustainability, a tight coordination of social, fiscal, migration, and cultural policies is required.

References

- [1] Kozlovskyi, S., Khadzhynov, I., Mohylova, A., Tomchuk, V., & Kozlovskyi, A. (2018). The concept model for ensuring the economic security in the agrarian sector. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 40(4), 531–547.
 - [2] Kozlovskyi, S., Grynyuk, R., Baidala, V., Burdiak, V., & Bakun, Y. (2019). Economic Security Management of Ukraine in Conditions of European Integration. *Montenegrin Journal of Economics*, 15(3), 137–153.
 - [3] Pasichnyi, M. (2017). Empirical study of the fiscal policy impact on economic growth. *Problems and Perspectives in Management*, 15(3), 316–322. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.15\(3-2\).2017.01](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.15(3-2).2017.01)
 - [4] Pasichnyi, M., Kaneva, T., Ruban, M., & Nepytyaliuk, A. (2019). The impact of fiscal decentralization on economic development, *Investment Management and Financial Innovations*, 16(3), 29–39. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.04](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.04).
-

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.10

ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ревуцький Ярослав Степанович

здобувач вищої освіти Інституту економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка»

Смельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства значною мірою залежить від того, наскільки дієвим є його внутрішній економічний механізм, зокрема, інвестиційна та фінансова складові цього механізму [1, 2]. При цьому одним з найважливіших механізмів діяльності підприємств є інвестиційно-інноваційний [3].

Доцільно запропонувати таке тлумачення терміну «інвестиційно-інноваційний механізм підприємства»: це повна впорядкована сукупність взаємозв'язків між елементами організаційної структури управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства та між цими елементами та його зовнішнім середовищем, що здійснюються у вигляді інформаційних потоків, а також характеристика цих взаємозв'язків (стосовно їх змісту і способів розповсюдження) та процедур їх генерування, які базуються на закономірностях прийняття оптимальних інвестиційно-інноваційних рішень.

Необхідно відзначити існування значної кількості видів інвестиційно-інноваційних механізмів діяльності підприємств. Зокрема, за кількістю критеріальних показників, які характеризують цілі функціонування цих механізмів, доцільно виділити монокритеріальні (у випадку, якщо певний інвестиційно-інноваційний механізм передбачає досягнення лише однієї цілі) та полікритеріальні (у випадку, якщо таких цілей є декілька) інвестиційно-інноваційні механізми.

Загалом, досягнення мети функціонування інвестиційно-інноваційного механізму підприємства потребує реалізації певних напрямів (завдань) та використання відповідних засобів такого досягнення. При цьому основними завданнями функціонування інвестиційно-інноваційного механізму підприємства можуть бути: зниження собівартості продукції підприємства; збільшення обсягів виробництва продукції підприємства; покращення співвідношення між ціною та собівартістю продукції, яку виготовляє або планує виготовляти підприємство; покращення співвідношення між ризиком та доходністю (прибутковістю) діяльності підприємства.

У випадку, якщо досягнення цілі функціонування інвестиційно-інноваційного механізму підприємства передбачається здійснити, використовуючи лише один з перелічених напрямів, то такий механізм слід називати частковим. Якщо ж мету інвестиційно-інноваційного механізму передбачається досягти, одночасно вирішуючи усі перелічені завдання, то такий механізм потрібно вважати загальним.

Своєю чергою, основними засобами досягнення мети функціонування інвестиційно-інноваційного механізму підприємства можуть бути: оновлення основних засобів підприємства; впровадження передових, зокрема ресурсозберігаючих, технологій виготовлення продукції [4, 5]; розширення випуску традиційної продукції, яку виготовляє підприємство; розроблення та виготовлення інноваційних видів продукції [6]. Тоді у випадку, коли досягнення цілі функціонування інвестиційно-інноваційного механізму підприємства передбачається здійснити, використовуючи лише один з перелічених засобів, то такий механізм слід називати моноінструментальним. Якщо ж мету інвестиційно-інноваційного механізму передбачається досягти, одночасно використовуючи декілька з перелічених засобів, то такий механізм слід вважати поліінструментальним.

Окрім цього, інвестиційно-інноваційні механізми підприємств можна поділити на такі групи:

1) за сутністю алгоритмів вироблення інвестиційних рішень, які застосовуються: із застосуванням оптимізаційних алгоритмів вироблення інвестиційних рішень; із застосуванням евристичних алгоритмів вироблення інвестиційних рішень (такі алгоритми базуються на наближених способах проведення розрахунків, що нерідко спираються на досвід та інтуїцію розробників цих алгоритмів, та не гарантують отримання оптимальних рішень, однак, такі рішення часто є достатньо наближеними до оптимальних);

2) за кількістю разів застосування: багаторазові (інвестиційно-інноваційні механізми такого типу можуть бути багато разів застосовуваними на одному підприємстві без проведення суттєвих коригувань їх змісту); одноразові (такі інвестиційно-інноваційні механізми створюються для впровадження конкретного достатньо масштабного для певного підприємства інвестиційного заходу з досягнення певної мети його діяльності, але після реалізації цього заходу припиняють своє функціонування);

3) за можливістю поширення на інші підприємства: універсальні, які можуть бути без суттєвих коригувань розповсюджені між підприємствами будь-яких галузей економіки; типові, які можуть бути без принципових коригувань розповсюджені на інші підприємства, але лише в межах певної галузі; нетипові, які не можуть бути без принципових коригувань розповсюджені на інші підприємства. Таким чином, нетипові інвестиційно-інноваційні механізми підприємств враховують якісь властиві лише цим підприємствам специфічні ознаки;

4) за можливістю коригування раніше ухвалених інвестиційних рішень: ті, що передбачають можливість коригування раніше ухвалених інвестиційних рішень (як правило, такі інвестиційно-інноваційні механізми базуються на дієвих процедурах моніторингу результатів реалізації ухвалених інвестиційних рішень та на існуванні усталених зворотних зв'язків між суб'єктами та об'єктами інвестиційно-інноваційної діяльності); ті, що не передбачають можливість коригування раніше ухвалених інвестиційних рішень.

Таким чином, можливо констатувати наявність доволі значної кількості видів інвестиційно-інноваційних механізмів діяльності підприємств, що слід враховувати у процесі проектування цих механізмів та під час розроблення рекомендацій стосовно їх вдосконалення.

Список використаних джерел:

- [1] Смолій, Л. В. (2010). Формування інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва. *Інноваційна економіка*, (17), 168-171.

- [2] Гладій, С. (2005). Фінансовий механізм інвестування інноваційного розвитку: теоретико-методологічний підхід до управління. *Наука молода*, (3), 109-115.
- [3] Сич, Є. М. & Сугоняко, Д. О. (2011). Структура механізму інноваційно-інвестиційного управління розвитком підприємств туристичного транспорту. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*, (32), 166-170.
- [4] Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13-32.
- [5] Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Zahoretska, O., Kusi, M., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2019). Changes in Energy Consumption, Economic Growth and Aspirations for Energy Independence: Sectoral Analysis of Uses of Natural Gas in Ukrainian Economy. *Energies*, (12(24)), 4724.
- [6] Гришко, В. А., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2008). Моделювання процесу формування цін на інноваційну продукцію машинобудівних підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Логістика»*, (633), 153-157.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.11

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0002-7104-6079

Лавриненко Лариса Миколаївнаканд. екон. наук, старший науковий співробітник
*Інститут економіки та прогнозування НАН України***П'ята Вадим Миколайович**здобувач вищої освіти економічного факультету
*Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»***Ахметов Олексій Юрійович**здобувач вищої освіти економічного факультету
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

УКРАЇНА

Спалах COVID-19 став безпрецедентним шоком для багатьох країн. Економічні наслідки пандемії величезні та можуть стати ще більш значимими у найближчому майбутньому із врахуванням зростання кількості випадків захворювання COVID-19. Причому український ринок праці зазнав негативного впливу пандемії COVID-19 одразу за кількома напрямками [1]. По-перше, на розвиток ситуації на українському ринку праці впливають зміни у тому сегменті національної економіки, функціонування якого зорієнтовано на внутрішній ринок України. По-друге, у тому сегменті національної економіки, функціонування якого зорієнтовано на зовнішній (світовий) ринок. По-третє, на розвиток ситуації на українському ринку праці впливають зміни у стані, що склався нині із міграцією робочої сили з України за кордон. Адже Україна є доволі великим нетто-експортером робочої сили та послуг праці на світовому ринку [2]. Такий підхід до аналізу українського ринку праці за напрямками впливу ендегенних (зовнішніх) чинників на його розвиток в умовах пандемії COVID-19 надає можливість будувати більш обґрунтовані сценарії трансформації цього ринку залежно від подальшого перебігу пандемії COVID-19 у світі.

Український ринок праці, як лакмусовий папір, зреагував на соціально-економічну реалізацію, пов'язану із пандемією. Головна особливість сьогоденного українського ринку праці – це адаптація до змін. Багато роботодавців в країні перевели своїх співробітників на віддалену роботу або гнучкий графік [3]. У компанії сама головна задача сьогодні – вижити, тому саме у топ-менеджерів є можливість показати свої компетенції. Зокрема, характерною ознакою ринку праці в Україні стали великі масштаби прихованого безробіття за одночасно відносно невеликих масштабів зростання офіційно зареєстрованого безробіття [4].

Коронавірус продовжує крокувати по планеті – число підтверджених випадків перевалило за мільйон, і зростання цієї цифри, ймовірно, буде продовжуватися ще довго. Більша частина країн світу закрила свої межі та збільшила кількість обмежень на пересування. Але реальність сьогодення – потрібно продовжувати жити і працювати.

Список використаних джерел:

- [1] Лавриненко, Л. (2020). Ринок праці на карантині та професії, які будуть затребувані після пандемії COVID-19. ЛОГОС. ОНЛАЙН. <https://doi.org/10.36074/2663-4139.09.03>.
 - [2] Лавриненко Л.М. (2020) Osoblyvosti Rynku Osvitnikh Posluh i Problema Vzaiemodii VNZ z Robotodavtsiamy. International Journal of Innovative Technologies in Economy. 2(29). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/31052020/7068.
 - [3] Лавриненко, Л. (2020). Вплив ринку освітніх послуг на розвиток економіки та ефективність функціонування ринку праці. Збірник наукових праць ЛОГОС, 50-52. <https://doi.org/10.36074/15.05.2020.v1.18>.
 - [4] Лавриненко, Л. (2020). Освіта в реальності сьогодення – дистанційне навчання. Матеріали конференції МЦНД, 25-28. <https://doi.org/10.36074/10.04.2020.v1.01>.
-

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.12

ГУДВІЛ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КОНКУРЕНТНИЙ РЕСУРС КОМПАНІЇ

ORCID ID: 0000-0003-3074-7079

Волошенко Світлана Володимирівна

асистент кафедри фінансів, обліку та банківської справи
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА

Сучасний ринок показує тенденції до зниження впливу на конкурентоспроможність підприємства матеріальних активів, більш значущим стає ефективне використання нематеріальних активів, у тому числі гудвіла. Згідно П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив - немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [1]. Відповідно до МСФЗ гудвіл є активом, який відображає майбутні економічні вигоди, що виникають від інших активів, придбаних під час об'єднання бізнесу, які не можна ідентифікувати індивідуально або визнати окремо [2].

Гудвіл за своєю суттю є динамічною характеристикою поведінки компанії, що формується у суспільстві впродовж великої кількості часу та складає її репутацію. Поняття «гудвіл» використовується в бухгалтерському балансі для відбиття грошової вартості ділової репутації як нематеріального активу.

Гудвіл являє собою збільшення оцінки бізнесу, зростання його вартості тією мірою, що їй сприяє репутація, авторитет фірми. Це така сукупність факторів ділової репутації, вигідності розташування, впізнаваності торгової марки тощо, що дозволяє зробити висновки про майбутнє перевищення прибутковості даної фірми у порівнянні з середньою прибутковістю аналогічних фірм. Виділяють два види гудвіла: створений внутрішньо, що виникає у процесі діяльності компанії та створений зовні (набутий), що виникає у процесі злиття та поглинання компаній.

Останнім часом частка вартості ділової репутації в загальній вартості іноземних компаній значно зросла. Експерти відзначають, що зниження індексу ділової репутації підприємства на 1 % дає падіння її ринкової вартості на 3 %. Найвідоміші компанії світу витрачають мільйони доларів на створення доброго імені [3].

Управління гудвілом – невід'ємний елемент формування конкурентоспроможності компаній. Воно полягає у будівлі позитивної репутації фірми з боку постачальників, покупців, персоналу та суспільства в цілому.

Ефективне управління сукупним гудвілом фірми передбачає визначення його складових. На практиці існує велика кількість підходів до їх визначення. У загальному вигляді можна виділити наступні: етика у відносинах з зовнішніми та внутрішніми партнерами; ефективність менеджменту; фінансова стійкість; якість товарів, робіт, послуг; репутація топ-менеджерів; соціальна відповідальність; інноваційність.

За результатами проведення систематичної оцінки та ефективного управління гудвілом компанії можливо суттєво посилити конкурентні переваги організації, а саме:

1. у сфері реалізації товарів та послуг зростають продажі та прибуток тому що:

- споживачі суб'єктивно вище оцінюють якість товарів та послуг, що надаються фірмою з позитивною репутацією, у порівнянні з фірмою з негативною (невідомою) репутацією, що дозволяє продавати ці товари та послуги за більш високими цінами;

- споживач розглядає позитивну репутацію у якості додаткового аргументу при виборі між однаковими товарами та послугами різних фірм, вважаючи, що гарна репутація гарантує якість;

- позитивна корпоративна репутація полегшує просунення на ринок нових, незнайомих споживачам товарів;

- підвищує ефективність реклами та продажів;

- у разі кризи компанія з позитивною репутацією має більше шансів повернутися до докризового рівня;

- позитивна репутація фірми допомагає залучати на роботу більш кваліфікованих спеціалістів та підвищує задоволеність від роботи працівників.

2. у сфері зовнішніх міжкорпоративних відносин:

- позитивна репутація компанії допомагає налагодженню співробітництва з постачальниками найбільш якісних комплектуючих та послуг;

- забезпечує підтримку з боку дистриб'юторів, підвищуючи віддачу від торгових операцій;

- сприяє більш коректному відношенню зі сторони конкурентів, обмежує можливості проникнення на свій ринок продукції фірм-конкурентів;

- полегшує та здешевлює доступ до фінансово-кредитних ресурсів;

- допомагає успішно діяти на фондовому ринку, акумулюючи ресурси, що збільшує інвестиційну привабливість фірми.

Рівень конкурентоспроможності можна підвищити інакше, створюючи новий продукт, впроваджуючи удосконалену методику виробництва, використовуючи інноваційне обладнання, але все це у підсумку також знайде своє відображення у величині гудвіла. Таким чином, можна стверджувати, що гудвіл є конкурентним ресурсом компанії.

Список використаних джерел:

- [1] Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" (Наказ Міністерства фінансів України). № 242. (1999). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
- [2] Міжнародний стандарт фінансової звітності 3. Об'єднання бізнесу (IASB; Міжнародний документ). (2012). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_006#Text
- [3] Красношопка, В. В. & Богдан, С. С. (2012). Ділова репутація як один з найважливіших стратегічних активів підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*, (9). 210–215.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.13

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ

Мамедова Лейла Мунасіф кизиздобувач вищої освіти економічного факультету
*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна***НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:****Стеценко Тетяна Володимирівна**канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна**УКРАЇНА*

Останні роки концепція «зеленої» економіки в контексті сталого розвитку набуває особливо важливого значення для України, оскільки саме в рамках реалізації даної концепції вбачаються ключові перспективи розвитку економіки та можливості досягнення високого рівня добробуту громадян.

Для підтримки переходу до зеленої економіки ініційовано використання орієнтованих на ринок інструментів, наприклад, зелених податків. На сьогодні доходи від зеленого оподаткування надходять у загальний бюджет, з нього ж фінансуються заходи екологічної політики. До зелених податків у Нідерландах належать паливний зелений податок; енергетичний зелений податок; водопровідний зелений податок; зелений податок на ґрунтові води; зелений податок на відходи.

Австрія також основну увагу при формуванні національної стратегії звертає на розвиток ВДЕ (Відновлювана енергетика). Істотне зростання використання альтернативних джерел енергії передбачається забезпечити завдяки збільшенню обсягів підтримки цієї галузі з 350 млн євро в рамках попередньої програми до 500 млн євро на перспективу [1].

У Великобританії, з метою надання допомоги британським компаніям у скороченні викидів урядом заснований трастовий фонд. Фонд надає безвідсоткові кредити національним компаніям для впровадження низьковуглецевих технологій і підвищення їх енергоефективності.

З набранням чинності закону про пріоритетність відновлюваної енергетики у 2000 р. у Німеччині був введений такий фінансовий інструмент підтримки сонячної енергетики як тариф на електроенергію, вироблену фотоелектричними елементами, на рівні 0,5 євро/кВт-год. У Німеччині велику роль у розвитку відновлюваної енергетики здійснюють інвестиції невеликих фермерських господарств, а не потужних компаній, як в Україні.

Шлях до сталого розвитку такої могутньої країни, як Китай, пролягав, здебільшого, через підтримку морської економіки та сектору енергетики [2]. Сьогодні Китай є світовим лідером за обсягом інвестицій у відновлювальну електроенергетику. За даними міжнародної організації «BEN 21», у 2017 році Китай залучив близько 127 млрд дол. США у «зелені» проекти. Найбільший обсяг «зелених» інвестицій у рамках екологічно орієнтованих заходів,

передбачених державними пакетами дій з відновлення економіки, припадає на Китай (22 300 млн євро), Японію (12 300 млн євро), Республіку Корею (9 300 млн євро), Францію (5 700 млн євро), Данію (700 млн євро), Бельгію (118,8 млн євро) [2].

Останнім часом ринок зелених облігацій став зростати в геометричній прогресії, так, якщо у 2007 р. в світі було випущено зелених облігацій на загальну суму лише в 0,86 млрд дол. США, то в 2018 р. цей показник становив вже 170,6 млрд дол. США [3].

Згідно з результатами аналізу, проведеного організацією Climate Bond Initiative, світовий обсяг емісії зелених облігацій та зелених позик у 2019 році склав 257,7 млрд дол. США, що на 51% більше від остаточного показника за 2018 рік – 170,6 млрд дол. США [4].

Як видно з діаграми на рисунку 1, найактивніше ринок зелених фінансів формується в Китаї, де шляхом випуску зелених облігацій китайська влада залучає фінансування для «зелених проектів» на десятки мільярдів доларів. Потенціал залучення «зеленого» фінансування в Україну до 2030 року становить 73 млрд дол. США [2].

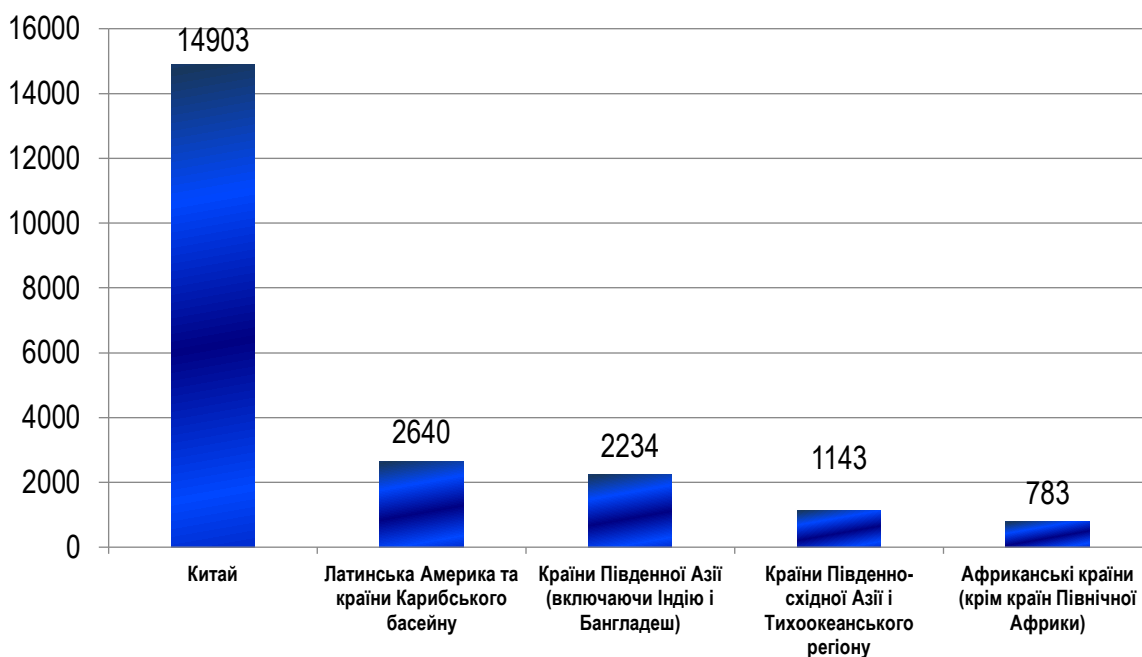

Рис. 1. Потенціал залучення зеленого фінансування [2]

Загалом, до інструментів зеленого фінансування, які використовуються в світі належать: 1) пільгове кредитування, яке широко використовується при фінансуванні: • «зелених» проектів з переробки і вторинного використання відходів (в США, Франції, Австрії, Фінляндії); • енергоефективних та екологічно чистих технологій (в США); • розвитку ВДЕ (в Німеччині); 2) «зелені облігації»; 3) кредитні гарантії, що використовуються при фінансуванні зелених проектів; 4) державне фінансування за допомогою грантів, субсидій та екологічних програм. Зокрема поширеним є використання фіскальних стимулів: встановлення пільгового оподаткування або введення «зелених» податків на види діяльності, які завдають шкоди довкіллю.

Джерела фінансування зелених інвестицій в Україні можна класифікувати

наступним чином: 1) державний бюджет: цільові державні та регіональні інвестиції; 2) іноземні (міжнародні) інвестиції; 3) власні кошти: кошти підприємств та організацій, що створюють ринкову інфраструктуру; 4) комерційні фонди: кошти позабюджетних інвестиційних, екологічних та інших фондів. Актуальними фінансовими інструментами для України є: державні цільові програми/фонди, спеціальні кредитні лінії, гранти та «зелені» облігації. Аналізуючи статистичні дані щодо обсягу капітальних інвестицій та забруднення довкілля в Україні простежується, що протягом 2018 р. витрати на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами України було витрачено 29869,5 млн грн., при тому, що обсяги екологічного податку, що надійшли до Державного бюджету склали 31228,7 млн грн. Більшу питому вагу з них склали витрати на очищення зворотних вод 35 % та поводження з відходами – 34%. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення охорони атмосферного повітря і проблеми зміни клімату склали 452,7 млн грн (що майже в двічі більше, ніж в 2017 р.). В процесі аналізу капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2010–2017 роки виявлено, що інвестиції на охорону навколишнього природного середовища власними коштами підприємств, організацій у 2018 р. у порівнянні з 2010 роком зросли у тричі. Дослідження екологічних витрат за джерелами фінансування у 2018 р. показало, що коштами місцевих бюджетів було профінансовано лише 6,7 % таких витрат. Найбільша частка витрат на охорону навколишнього природного середовища припадає на витрати власних коштів підприємств та організацій – 86,9 %, інші джерела фінансування склали 6,4 % [6]. Також, беручи до уваги від’ємний «індекс екологічної діяльності» за результатами дослідження Глущенко О.В., можна зробити висновок про тяжкий екологічний стан в країні [7].

Враховуючи зв’язок між темпами зростання/падіння капітальних інвестицій, можемо зробити висновок, що для покращення екологічної ситуації потрібно не тільки підвищувати об’єми податку та видатки на охорону навколишнього середовища, а й також необхідно приділяти більше уваги на витрати на дослідження та інновації природоохоронного спрямування. У країнах - членах Європейського Союзу екологічна економіка забезпечує щорічно приріст ВВП у загальній економіці та займає значну частку у реальному секторі національних економік цих країн, не дарма зараз екологічна політика ООН передбачає щорічне інвестування 2% світового ВВП в «озеленення» економіки або «екологічну трансформацію господарства» з метою зменшення викидів вуглецю і ефективного використання ресурсів [5].

Аналіз практичних засад розвитку зелених фінансів, свідчить про недостатню розвиненість сектору зелених фінансів в Україні. Запровадження дієвих фінансових інструментів на кшталт зелених облігацій, зеленого кредитування, створення фондів фінансування зелених проектів, оптимізація зелених тарифів, введення аукціонів продажу енергії з ВДЕ сприятиме розвитку зеленої низьковуглецевої економіки в Україні.

Список використаних джерел

- [1] Захаркевич, Н.П. (2013). Досвід країн Європейського союзу у формуванні основ «зеленої» економіки. *Університетські наукові записки*, (2), 278-285.
- [2] Захарченко, Н.В. (2019). Механізми фінансування «зелених» інвестицій. *Економічний вісник*, (1), 166-180.
- [3] Фролов, А.Ю. (2019). Світовий досвід організації ринку зелених облігацій та можливості його

запровадження в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, (5), 84-92.

- [4] Дима, В.В. (2020). Фінансові інструменти стимулювання розвитку «зеленої» економіки в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, (5), 182-187.
- [5] Латишева, О.В. (2018). Екологічні інвестиції: сучасний стан та перспективи їх впровадження в Україні для забезпечення сталого розвитку держави. *Економічний вісник*, (1), 59-65.
- [6] Державна служба статистики України. Навколишнє середовище. Статистичний збірник «Довкілля України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
- [7] Глуценко, О.В. (2017). Сталий розвиток України: можливості та загрози. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, (2), 372-378.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.14

ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

ORCID ID: 0000-0001-9730-6249

Ангеліна Спіцинаканд. пед. наук, доцент, доцент кафедри економіки
Національний транспортний університет

ORCID ID: 0000-0001-9281-2564

Олена Калашникканд. техн. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва
Полтавська державна аграрна академія

ORCID ID: 0000-0001-7180-3060

Світлана Морозканд. пед. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва
*Полтавська державна аграрна академія**УКРАЇНА*

Сучасний динамічний розвиток суспільства спричинив необхідність зміни систем управління вітчизняними підприємствами. У комплексі заходів щодо вдосконалення організаційного управління помітне місце належить пошуку адекватних підходів до використання економічних інструментів, які багато в чому визначають ефективність найважливішої його компоненти – управління персоналом. Від побудови ефективної системи оцінки та стимулювання персоналу залежать досягнення економічного та соціального ефектів діяльності транспортного підприємства, ступінь узгодженості його цілей і працівників, кінцеві результати діяльності підприємства.

Дослідженню проблем, пов'язаних з визначенням ефективності управління персоналом, форм і методів його оцінки та стимулювання, присвячено роботи багатьох вчених, серед яких зарубіжні та вітчизняні: Дж. Аткинсон, Д. П. Богиня, Б. М. Генкін, Ф. Герцберг, О. А. Грішнова, В. М. Данюк, Г. Десслер, Г. А. Дмитренко, Н. І. Єсінова, А. Я. Кібанов, А. М. Колот, О. В. Крушельницька, А. Маслоу, В. М. Нижник, О. В. Павловська, Л. Портер, Ф. І. Хміль, С. В. Шекшня, З. Є. Шершньова та інші.

В умовах ринку визначним фактором конкурентоспроможності підприємства стає ефективне управління як основний елемент інноваційної, економічної культури і, відповідно, підготовлений персонал. Постановка цілей і задач інноваційного розвитку транспортного підприємства, залучення працівників підприємства до реалізації цих цілей прямо залежить від ефективності мотиваційного механізму, створеного на підприємстві, який багато в чому обумовлений сформульованою концепцією управління інноваційною діяльністю. Мотиваційними факторами, що впливають на нововведення, є: особисті потреби, інтереси і прагнення працівників; характер і зміст праці новаторів; творча робота і взаємопорозуміння; відносини між ініціаторами, організаторами впровадження нововведення, керівниками і персоналом.

Зміни в економіці України вимагають вирішення ряду принципово нових завдань, одним з яких є максимально ефективна діяльність підприємства яка враховує рівень економічної культури та сучасні системи мотивування праці.

Економічна культура відображає економічний досвід, накопичений попередніми поколіннями людей; цей досвід використовується в сучасному

економічному житті. Економічна культура накопичує норми, правила, образи економічної поведінки, що склалися в минулому, відбирає їх, вилучивши ті, які вже не відповідають новим умовам; передає, транслює ці «відібрані» правила і зразки економічної поведінки від минулих поколінь сучасним (через механізми соціалізації); одночасно з'являється багато нових зразків економічної культури й економічної поведінки в нових, сучасних умовах (інноваційна функція). У той же час виникають нові, затребувані сучасними умовами, зразки економічної поведінки, основу мотивації яких становлять цінності, властиві західній економічній культурі, відбувається їх запозичення [1].

Вісутність, або ж слабка мотивація персоналу призводять до серйозних витрат часу, фінансових проблем, що може стати причиною зниження конкурентоспроможності, а іноді й банкрутства підприємства.

Підприємство може володіти сучасними технологіями, мати відповідне матеріально-технічне забезпечення, але без персоналу з високим рівнем економічної культури неможливо досягнути ефективної господарської діяльності. Тому правильна оцінка трудових ресурсів, розумне їх використання, налагодження системи швидкої адаптації людей до кон'юнктури ринку, створення соціально-комфортних умов для самореалізації особистості стають першочерговими завданнями в мотиваційній діяльності.

Управління мотивацією працівників на будь-якому підприємстві в сучасних умовах передбачає використання системного підходу, що дозволяє врахувати зміни не тільки у внутрішньому, але й зовнішньому середовищі, які стосуються макроекономічних процесів на ринку праці, діяльності виробників і споживачів продукції, впливу низки інших чинників зовнішнього середовища. З цієї точки зору логічним буде обґрунтування наукової думки про те, що процес управління мотивацією працівників повинен бути адаптованим до логістичного середовища, яке поділяється на зовнішнє та внутрішнє.

Для ефективного управління мотивацією необхідно [2]:

- чітко усвідомити модель основного процесу мотивації: потреба — мета — дія — досвід — очікування;
- знати фактори, які впливають на мотивацію; - набір потреб, що ініціюють рух до здійснення мети і умови, при яких потреби можуть бути задоволені;
- знати, що мотивація - не самоціль, а спосіб задоволення, зростаюча її доза може призвести до самозадоволення та інерції.

Активно діяти можна тільки тоді, коли є впевненість, що вибрана тактика забезпечить досягнення бажаної мети.

Вплив економічної культури на різні сфери суспільного життя допомагає зрозуміти ефективність, прогресивний характер господарювання, даючи змогу визначити специфіку національної економіки, сформувати справжні управлінські якості менеджерів, розширити та вдосконалити соціально-економічні фактори (якість умов праці, мотивація, компетентність, творча ініціатива, рівень знань, умінь, навичок працівників) підприємства. Економічна культура бере безпосередню участь у формуванні професійних якостей особистості (працівника), у тому числі й у становленні її цінностей, моралі, знань, етичних норм тощо [3].

Суспільні надбання становлять основу економічної культури, яка має властивість пристосовуватися до нових систем господарювання, використовувати нові методи управління й різні типи економічної поведінки у господарській діяльності, посилювати значення інституційних та культурних цінностей, дотримання етичних норм і партнерських відносин.

Керівник підприємства повинен вирішувати два завдання: знизити рівень незадоволеності персоналу, удосконалювати регулятори мотивації (табл. 1.) [2]; збільшити рівень задоволеності, посилити основні мотиватори, які реально підвищують економічну культуру та трудову активність працівників.

Таблиця 1

Регулятори мотивації персоналу підприємства

1. Робоче середовище	2. Винагороди	3. Безпека
Стабільне робоче місце, низький рівень шуму, ергономіка, дизайн, столова, чистота, добрі фізичні умови праці	Висока зарплата, справедливий винагороди за результати роботи (премії, акції, дивіденди), соціальні блага (житло, медичне обслуговування, санаторії, спорт, дитячі садки, відпочинок, безкоштовне харчування)	Відчуття потреби працівника на підприємстві, повага, визнання керівником і колегами, добрі відносини в колективі
4. Особистий ріст	5. Відчуття належності	6. Інтерес і виклик
Можливість навчатися. Ріст кар'єри. Ріст відповідальності і впливу. Можливість творчого росту, самовираження	Відчуття потреби своєї роботи. Інформованість про справи, плани, перспективи підприємства. Інтерес і врахування керівництвом думок і поглядів працівника. Спільне прийняття рішень	Цікава робота. Можливість росту економічної культури, майстерності. Підвищена відповідальність. Змагальний ефект (бути кращим за інших). Вирішення нових складних завдань

В загальному вигляді управління мотивацією здійснюється на основі економічних методів, цільового методу, методу розширення й збагачення робіт і методу співучасті.

Результативність роботи працівників значною мірою залежить і від психологічного клімату в трудовому колективі та стилю управління, що застосовує менеджер.

Для мотивації праці, а по суті, для забезпечення потрібного рівня економічної культури та трудової активності персоналу доцільно: о визначити набір цінностей, які будуть закладені в основу мотивування персоналу. Цей набір повинен враховувати основні потреби та інтереси людей, які записують у формі пільг, переваг, видів заохочення в «Правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства» і закріплюють в інших локальних нормативних правових актах; визначити рівень потреб кожного працівника, його інтереси і можливості задоволення; конкретизувати види трудової діяльності, які потрібні організації і які доцільно мотивувати; організувати працю так, щоб переконати працівника в можливості задовольнити його інтереси з доступними для нього витратами фізичних і моральних сил, часу та можливості відтворити свою працездатність; узгодити певні види діяльності з набором цінностей і переваг; при наймі працівника виявити, які в нього мотиви, інтереси, яка система цінностей.

Умовами ефективного використання мотивації праці є: високий рівень оплати; використання високопрофесійної праці; відсутність зрівнялівки в оплаті; високий престиж праці в державі, висока купівельна спроможність людини та її зацікавленість у підвищенні кваліфікації.

Щоб мотиваційний процес був керованим, необхідно створити певні умови: треба мати повну й достовірну інформацію про об'єкт управління; постійно мати уявлення про стан і динаміку мотиваційної спрямованості персоналу; ретельно стежити за соціально-економічними наслідками управлінських рішень і вміти їх прогнозувати [2]. Досвід свідчить, що традиційні методи збирання даних щодо мотиваційної спрямованості персоналу вже не задовольняють потреби практики управління, необхідно запровадити в кожній організації систему мотиваційного моніторингу, яка б створила нову інформаційну базу для прийняття управлінських рішень у сфері мотивації трудової діяльності.

Головною метою моніторингу в Україні на національному й регіональному рівнях є підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів про фактичний стан мотивації трудової діяльності населення в розрізі окремих регіонів, розробка рекомендацій для подолання виявлених недоліків, прогнозування можливого загострення найбільш болючих проблем у сфері трудових відносин.

Запровадження мотиваційного моніторингу є актуальним для більшості підприємств України, адже вивчення потреб, інтересів мотиваційної спрямованості персоналу здійснюється в Україні епізодично і вкрай поверхово. За таких умов діючі на підприємствах системи матеріальної і нематеріальної мотивації малоефективні.

References:

- [1] Dmitrenko, G. O., Spitsina, A. Ye. (2016). Pidvischennya yakosti trudovogo potentsialu shlyakhom pidgotovki v VNZ konkurentospromozhnikh i konkurentozdatnikh vipuschnikiv (Improving the quality of labor potential through training competitive college students). *Ukrayina: aspekti pratsi*, 4, 10-21. [In Ukrainian]
- [2] Крушельницька, О.В. & Мельничук, Д.П. (2003). Управління персоналом. К. Кондор.
- [3] Spitsina, A. Ye. (2020). Ekonomichna kultura u formuvanni konkurentozdatnosti suchasnikh fakhivtsiv v umovakh diversifikatsiyi osviti (Economic culture in developing competitive specialists in conditions of education diversification) (pp. 141-165). *ChNU imeni Bogdana Khmel'nitskogo*. [In Ukrainian]
- [4] Чернишова, А. В. (2016). Мотивація та стимулювання праці в системі управління персоналом підприємства. *Молодий вчений*. № 6. С. 141-145.
- [5] Guiso, L., Sapienza, P. & Zingales, L. (2006) "Does Culture Affect Economic Outcomes?" *NBER Working Paper*. №199.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.15

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ АДАПТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

ORCID ID: 0000-0002-9059-8303

Ковальчук Альона Миколаївна

старший викладач кафедри економіки повітряного транспорту
Національний авіаційний університет

УКРАЇНА

Динамічний розвиток економічних систем та посилення процесів трансформації підприємств до нових умов господарювання фінансово-економічна безпека зазнає найбільших впливів та загроз. Процеси адаптації підприємств до темпів економічного розвитку потребують від них дослідження та врахування у роботі усіх небезпек та загроз їх діяльності.

У загальному розумінні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства – це усі зовнішні та внутрішні умови, в яких воно здійснює свою діяльність може визначатися як величина збитку або інший інтегральний показник, що характеризує ступінь зниження економічного потенціалу підприємства[1].

Загалом, кожне підприємство здійснює свою діяльність в специфічних умовах конкретних ринків, має свої особливості, та, відповідно, потребує гнучких способів реагування на загрози фінансово-економічній безпеці, які повинні швидко адаптуватися до нових умов та ситуацій.

Адаптивна економіка на мікрорівні передбачає здатність підприємств пристосовуватись до нових динамічних умов та середовища (як внутрішнього так і зовнішнього), тобто для уникання загроз фінансово-економічній безпеці підприємство має набути адаптивності (як принципу провадження діяльності).

Відповідно до сучасних тенденцій розвитку адаптивної економіки загрози фінансово-економічній безпеці підприємства пропонуємо розглянути за рівнем виникнення: загрози, що виникають і проявляються на макрорівні, мезорівні та мікрорівні. Розглянемо їх детальніше[2]:

- Загрози, що виникають і проявляються на макрорівні, є сукупністю всіх тих умов та чинників, які здатні спричинити негативний вплив на господарський процес підприємства та його фінансово-економічну безпеку на загальнонаціональному чи загальносвітовому рівні. До зовнішніх загроз макрорівня можуть бути віднесені всі ті фактори (умови, дії), які ускладнюють чи унеможливають здійснення господарської діяльності підприємством на ринках окремих країн чи на глобальному ринку в цілому.

- Загрози, що виникають та проявляються на мезорівні, поєднують усі ті умови та чинники, які можуть негативно впливати на господарську діяльність підприємства із безпосереднього зовнішнього середовища і, як наслідок, на рівень його фінансово-економічної безпеки.

- Загрози фінансово-економічній безпеці, що виникають і проявляються на мікрорівні, являють собою загрози на рівні підприємства і є достатньою мірою керованими. Загрози внутрішнього середовища знаходять своє відображення в загальній системі управління підприємством, у сфері фінансового менеджменту, у виробничій та маркетинговій підсистемах підприємства.

Незалежно від рівня виникнення, окремо можна виділити як потенційну загрозу підприємству небезпечні незбалансовані темпи цифровізації господарської діяльності, які впливають на фінансово-економічну безпеку підприємства на усіх мікро- мезо- та макрорівнях.

Список використаних джерел:

- [1] Лоханова, Н. (2005). Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку. *Економіст*, (2), 52-56
- [2] Орлик, О. В. (2017). Класифікація та систематизація загроз фінансово-економічній безпеці підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*, (1), 106-115.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.16

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Прокопенко Ксенія Вікторівна

здобувач вищої освіти економічного факультету
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Стеценко Тетяна Володимирівна

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

УКРАЇНА

Податкова система країни має бути віддзеркаленням її економічної моделі, відповідати її запитам, тому реформування та оптимізація податкової системи залежить від актуальних питань, що ставляться перед національною економікою.

Побудова податкової системи країни має бути науково обґрунтованою, спиратися на найбільш ефективні моделі податкових систем, а також поєднувати це з особливостями національної економіки.

Розвиваючись, податкова модель України була орієнтована на приклад європейських держав, але все більше набуває рис американської моделі. Надалі планується зменшення податкового навантаження та, відповідно, скорочення видатків на соціальну сферу [1].

Характеристику моделей податкових систем можна представити у вигляді таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння податкових систем

Показники	США	Німеччина	Великобританія	Франція	Україна
Податкові утримання з ПДФО	прогресивна шкала (від 10% до 37%)	прогресивна шкала (від 14% до 45%)	прогресивна шкала (від 20% до 40%)	прогресивна шкала оподаткування (від 14% до 45%)	18%
Податок на прибуток підприємств	Федеральна єдина ставка - 21% (також ставки в штатах та муніципальні збори)	Корпоративний податок 15% та податок на солідарність 5,5%	33%	33,33%	18%
Непрямі податки на споживання	Податок з продажів – 12%	ПДВ – 19%	ПДВ – 17,5%	ПДВ – 20%	ПДВ – 20%
Середнє значення податкового навантаження за період з 2017-2019 рр.	25,03	40,9%	35%	48,13%	20,77%

взято з [3; 7]

Наразі вітчизняній податковій моделі притаманні наступні особливості:

1) перевага надходжень від непрямих податків (більше 50%), тоді як країни ЄС орієнтовані на прямі податки, що зумовлено високим рівнем доходів громадян, а також більшість економічно-розвинених країн Європи мають прогресивну шкалу оподаткування. Непрямих податків за 2019 рік надійшло 532,13 млрд грн, що становить 66,53% від загального обсягу податкових надходжень; прямі податки склали 267,64 млрд грн, і відповідно становлять 33,47% від податкових надходжень [7];

2) податкове навантаження в Україні є значно нижчим, ніж показники європейських держав, і тримається у такому діапазоні: 2019 рік – 20,12%, 2018 рік – 21,18%, 2017 рік – 21,02%. Але відносно доходів громадян України, податкове навантаження не можна вважати низьким [2; 6];

3) за рівнем перерозподілу ВВП через державний сектор, податкова модель набуває схожості з американською, адже поступово знижує цей показник. На 2020 рік перерозподіл валового внутрішнього продукту через державний сектор планується у межах 39,9%, що нижче показника у 2019 році (42,6%) та у 2018 році (42%). Європейська модель за рівнем перерозподілу сягає від 45% до 55% у різних країнах ЄС;

4) пропорційне оподаткування доходів суб'єктів господарювання та однаковий підхід до всіх видів доходів (відсутня прогресивна шкала). У країнах ЄС традиційно зберігається прогресивна шкала оподаткування фізичних осіб, що відзначено у табл. 1, тоді як ставки податків в Україні є фіксованими та не залежать від рівня доходів, як для фізичних, так і для юридичних осіб [1; 3];

5) витрати на адміністрування у податковій системі України відносно податкових надходжень складають близько 1% від останніх, що вище, ніж у розвинених країнах, але мають тенденцію до поступового зниження [5];

Відповідно до існуючих проблем податкової політики та економічного стану, можна сформулювати наступні стратегічні напрями розвитку вітчизняної податкової системи:

- адаптація податкової моделі до американського типу – поступове зниження соціальних видатків від держави та перекладання цієї функції на населення. А для того, щоб доходи населення були в змозі фінансувати соціальні заклади – зниження податкового навантаження для розвитку малого та середнього бізнесу, що буде сприяти створенню нових робочих місць та нарощування коштів у населення;

- зниження податкового тягаря для верств населення з низьким рівнем доходу шляхом зниження ПДВ на продукти першої необхідності, адже кінцевим платником є споживач [4];

- введення прогресивної шкали оподаткування для стимулювання розвитку малого бізнесу;

- реформування спрощеної системи оподаткування та умов сплати єдиного податку. Також необхідно звільнити від сплати ЄСВ платників єдиного податку першої і другої груп, які не використовують працю найманих осіб в період хвороби та відпустки, оскільки вони втрачають свій дохід і крім цього несуть витрати, які мають платити на користь державі;

- підвищення якості контролю за сплатою податків, а також мотивація суб'єктів господарювання до сумлінного ведення документообороту. Задля знищення тіньового сектору економіки необхідно створити привабливі умови ведення діяльності в Україні; прийняти відповідні законодавчі акти для захисту власності; посилити санкції для правопорушників, прийняти комплексну податкову реформу;

– перегляд процедури банкрутства, за допомогою якої більшість суб'єктів уникає сплати податкових зобов'язань, в результаті чого держава недоотримує кошти [1; 3].

Отже, вітчизняна податкова модель має стати на шлях реформ, які дозволять у майбутньому Україні вийти на новий економічний рівень та підвищити добробут громадян.

Список використаних джерел:

- [1] Барткова, К. М. (2018). Податкова система як інструмент на шляху до стабільності економіки. *Економіка і організація управління*, (4), 47-54.
- [2] Баранник, Л. Б. (2019). Податкове навантаження в Україні в соціально-економічному вимірі. *Економічний вісник університету*, (43), 133-142.
- [3] Варналій, З. С. (2017). Податкова система України: проблеми функціонування та шляхи реформування. *Економіка і регіон*, (5), 5-8.
- [4] Одінцова, Т. М. (2018). Оптимізація податкового навантаження як інструмент економічного зростання. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, (2), 253-264.
- [5] Стеценко Т. В. Ефективність податкової системи України: витрати на адміністрування. Сучасні підходи до формування стратегічного бачення соціально-економічного розвитку регіонів : *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (с. 151-155). 23 травня, 2020, Львів, Україна.
- [6] *Звітність Державної казначейської служби України*. (2019). Вилучено з <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
- [7] *Revenue Statistics - OECD countries comparative tables*. (2019). Вилучено з <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.17

НЕОБХІДНІСТЬ ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИДИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Соколенко Віталій Віталійович

здобувач вищої освіти Інституту економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка»

Смельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Управління будь-яким об'єктом потребує володіння актуальною, повною та точною інформацією про те, на що цей об'єкт здатен у процесі свого функціонування. Вирішення завдання встановлення здатності певного об'єкта управління, зокрема, підприємства, до виконання ним тих чи інших функцій здійснюється у процесі оцінювання його потенціалу.

У сучасній науковій літературі виділено значну кількість видів потенціалу підприємств та показників його оцінювання [1, 2]. Також науковцями визначено головні фактори, які обумовлюють величину економічного потенціалу господарюючого суб'єкта. Зокрема, до таких факторів віднесені ресурсне забезпечення діяльності підприємств [3], масштаби технологічних змін, що відбуваються на них [4], рівень інноваційності [5] тощо.

Видається доцільним встановити основні ситуації, у яких виникає потреба в інформації про певні складники економічного потенціалу підприємства, а також визначити відповідні цим ситуаціям види цього потенціалу та споживачів інформації про їх рівень. При цьому слід вказати на такі випадки, за яких виникає необхідність в інформації про потенціал підприємств:

1) управління виробництвом та збутом продукції. У цьому випадку оцінюється виробничий, збутовий та маркетинговий потенціал підприємства, а головними споживачами інформації про величину цих різновидів сукупного економічного потенціалу суб'єкта господарювання виступають його менеджери та фахівці;

2) управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства. У цьому випадку оцінюється потенціал отримання цих результатів (доходів, прибутків, дивідендів тощо) підприємства, а споживачами інформації про величину цього різновиду економічного потенціалу суб'єкта господарювання виступають його власники та менеджери;

3) управління розвитком підприємства. У цьому випадку оцінюється інвестиційний, фінансовий та інноваційний потенціал підприємства, а споживачами інформації про величину цих різновидів економічного потенціалу суб'єкта господарювання виступають його власники та менеджери;

4) оцінювання потреби підприємства у матеріальних ресурсах. У цьому випадку оцінюється потенціал потреби підприємства у матеріалах, а споживачами інформації про величину цього потенціалу, окрім менеджерів та фахівців суб'єкта господарювання, виступають також і постачальники відповідних матеріалів;

5) оцінювання потреби підприємства у технічних ресурсах. У цьому випадку оцінюється потенціал потреби підприємства у технічних ресурсах, а споживачами інформації про величину цього потенціалу, окрім менеджерів та фахівців суб'єкта господарювання, виступають також і постачальники технічних ресурсів, лізингові компанії тощо;

6) оцінювання потреби підприємства у людських ресурсах. У цьому випадку оцінюється потенціал потреби підприємства у людських ресурсах, а споживачами інформації про величину цього потенціалу, окрім менеджерів та фахівців суб'єкта господарювання, виступають також і особи, які надають послуги з кадрового забезпечення;

7) оцінювання потреби підприємства у кредитних ресурсах. У цьому випадку оцінюється позичковий потенціал підприємства, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають, насамперед, кредитні установи;

8) оцінювання потреби підприємства у страхових послугах. У цьому випадку оцінюється потенціал потреби підприємства у страхових послугах, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають страхові компанії;

9) оцінювання можливостей підприємства здійснювати збут продукції, регулювати рівень цін на неї та змінювати її якість. У цьому випадку оцінюється збутовий потенціал, потенціал регулювання цін, потенціал зміни якості продукції підприємства, а споживачами інформації про величини цих різновидів сукупного економічного потенціалу суб'єкта господарювання виступають споживачі продукції підприємства та його конкуренти;

10) оцінювання вартості підприємства. У цьому випадку оцінюється потенціал продажу підприємства, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають покупці підприємства;

11) оцінювання доцільності вкладення інвестицій у підприємство. У цьому випадку оцінюється потенціал потреби підприємства в інвестиціях, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають власники підприємства та сторонні інвестори;

12) оцінювання здатності підприємства сплачувати податки. У цьому випадку оцінюється податковий потенціал підприємства, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають податкові органи;

13) оцінювання здатності підприємства сплачувати внески на обов'язкове державне соціальне страхування. У цьому випадку оцінюється потенціал підприємства щодо здійснення сплати внесків на обов'язкове державне соціальне страхування, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають органи загальнообов'язкового державного соціального страхування;

14) оцінювання здатності підприємства впливати на зовнішнє природне середовище. У цьому випадку оцінюється екологічний потенціал підприємства, а споживачами інформації про величину цього потенціалу суб'єкта господарювання виступають органи екологічного нагляду;

15) оцінювання теперішнього та майбутнього впливу підприємства на економіку країни (регіону). У цьому випадку оцінюється податковий та експортний потенціал, потенціал отримання фінансово-економічних результатів, потенціал генерування доданої вартості, потенціал створення робочих місць підприємства, а споживачами інформації про величини цих

різновидів сукупного економічного потенціалу суб'єкта господарювання виступають органи державного регулювання економіки.

Отже, слід відзначити існування значної кількості випадків, за яких постає необхідність оцінювання певних різновидів економічного потенціалу підприємств.

Список використаних джерел:

- [1] Лэсык, Л. И. (2014). Понятие, виды и методы оценки экономического потенциала предприятий. *Проблемы экономики и менеджмента*, (1(29)), 40-49.
- [2] Гришко, В. А. (2010). Показники та методи оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств. *Схід. Аналітично-інформаційний журнал*, (7(107)), 18-21.
- [3] Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23.4), 128-135.
- [4] Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
- [5] Гончар, О. І. & Хачатрян, В. В. (2018). Інноваційність – сучасна умова розвитку підприємницького потенціалу. *Підприємництво і торгівля*, (23), 77-81.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.18

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РИЗИКОВАНOSTІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Ризикованість є властивістю, що притаманна господарській діяльності будь-якого підприємства, та безпосередньо пов'язана із багатьма іншими властивостями суб'єкта господарювання, зокрема, з його ринковою вартістю [1], фінансовою стійкістю [2], прибутковістю [3], кредитоспроможністю [4] тощо. Водночас, здійснити кількісне оцінювання ризикованості діяльності підприємств, зокрема визначити ризик їх інвестиційної діяльності, досить складно, оскільки ризикованість формується під впливом великої кількості факторів, дія деяких з яких важко піддається формалізації та прогнозуванню [5].

Одним з можливих індикаторів здійснення прогнозової оцінки ризикованості господарської діяльності може виступати імовірність настання ризикової ситуації. Використання цього підходу до оцінювання економічного ризику можливо, насамперед, у ситуації, коли фінансово-економічні результати діяльності підприємства можуть набувати лише двох значень – нульового та деякого додатного. Звичайно, на практиці така ситуація трапляється рідко, проте, як буде показано нижче, отримані внаслідок її розгляду теоретичні результати можна розповсюдити і на значно більш загальний випадок.

Отже, розглянемо випадок, коли чистий прибуток від провадження господарської діяльності може набувати нульового та деякого додатного значень. Тоді цей випадок можна описати двома показниками: імовірністю того, що провадження діяльності виявиться успішним (тобто підприємство буде отримувати певний ненульовий прибуток), та математичним сподіванням прибутку від здійснення господарської діяльності. За таких умов премію за ризик у складі математичного сподівання прибутку від провадження господарської діяльності може бути визначено за такою формулою:

$$P = \frac{M - K \cdot H_6}{M} = 1 - \frac{K \cdot H_6}{M}, \quad (1)$$

де: P – премія за економічний ризик у складі математичного сподівання прибутку від провадження господарської діяльності, частки одиниці;

M – математичне сподівання величини чистого прибутку від провадження підприємством своєї господарської діяльності у грошових одиницях виміру;

K – величина активів підприємства у грошових одиницях виміру;

H_6 – норма прибутковості інвестування у підприємство без урахування премії за ризик, частки одиниці.

При цьому математичне сподівання величини чистого прибутку від

провадження підприємством своєї господарської діяльності для ситуації, що розглядається, обчислюватиметься за такою формулою:

$$M = \Pi \times L, \quad (2)$$

де: Π – величина чистого прибутку від провадження господарської діяльності у випадку, коли воно виявиться успішним, у грошових одиницях виміру;

L – імовірність того, що провадження господарської діяльності підприємства дасть змогу отримати певну додатну величину прибутку.

Очевидно, що за таких умов рівень ризику господарської діяльності може бути визначено однозначно – як імовірність того, що вона не принесе прибутку, тобто $1 - L$. Прирівнявши цю імовірність до премії за ризик у складі математичного сподівання прибутку, яка визначається за формулою (1), остаточно отримуємо:

$$B_p = \frac{L^2 \times \Pi}{H_6}, \quad (3)$$

де: B_p – розрахункова вартість підприємства за методом капіталізації доходів у грошових одиницях виміру.

Тоді здійснене раніше вкладення інвестицій у придбання активів для провадження підприємством своєї господарської діяльності буде доцільним, якщо розрахункова вартість підприємства за методом капіталізації доходів, що визначається за формулою (3), буде перевищувати величину його активів K .

Розглянемо тепер більш загальний випадок, коли чистий прибуток підприємства може набувати низку різних значень з певною імовірністю для кожного з них. У цьому випадку послідовність оцінювання прогностичного рівня ризикованості діяльності підприємства включатиме такі основні етапи:

1) на підставі ретроспективної інформації та прогностичних оцінок будується функція розподілу ймовірностей величини чистого прибутку підприємства;

2) ця функція подається у дискретному вигляді за додаткової умови, що усі можливі значення прибутку мають однакову імовірність (цю умову завжди можна досягти шляхом подрібнення можливих станів, кожному з яких відповідає певна величина прибутку); при цьому ці значення подаються у порядку їх зростання;

3) для кожної пари послідовних значень прибутку визначається їх різниця (віднімається попереднє значення від наступного). Якщо ця різниця дорівнює нулю, то така пара значень не береться до уваги. Якщо ж різниця додатна, то тоді відбувається оцінка розрахункової вартості підприємства у частині такої різниці з використанням формули (3);

4) після перебору усіх пар послідовних значень прибутку відповідні значення розрахункової вартості підприємства підсумовуються і таким чином обчислюється повна розрахункова вартість підприємства;

5) визначається вартість безризикового активу з тим самим математичним сподіванням прибутку від володіння ним, що і оцінюване підприємство. З цією метою математичне сподівання чистого прибутку досліджуваного підприємства ділиться на норму прибутковості інвестицій без урахування премії за ризик;

6) визначається співвідношення між оціночною вартістю підприємства та ринковою вартістю безризикового активу з таким самим, як і для підприємства, значенням математичного сподівання прибутку. Оскільки інвестори негативно сприймають ризик, то це відношення не може перевищувати одиницю;

7) визначається різниця між одиницею та рівнем співвідношення, обчисленого на попередньому етапі. Ця різниця може виступати як індикатор

ризикованості господарської діяльності підприємства.

Використання менеджерами підприємств запропонованого підходу до оцінювання ризикованості їх діяльності дасть змогу підвищити ступінь обґрунтованості управлінських рішень стосовно управління цією діяльністю.

Список використаних джерел:

- [1] Хіміон О. О. (2010). Теоретичні і методичні засади оцінки управління вартістю компанії. *Актуальні проблеми економіки*, (5(107)), 150–158.
- [2] Гапак, Н. М. & Капштан, С. А. (2014). Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*, (42). 191–196.
- [3] Єпіфанова, І. Ю. & Гуменюк, В. С. (2016). Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*, (3), 189-192.
- [4] Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability*, (12(15)), 6184.
- [5] Дашко, І. М., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2011). Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (698), 28-34.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.19

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0002-7396-8296

Замроз Мар'яна Володимирівна

канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

УКРАЇНА

В сучасних умовах динамічного розвитку економіки, одним із важливих чинників інноваційного розвитку ринкової економіки є ефективна банківська система. Від стійкості та надійності комерційних банків і банківської системи в цілому залежить не лише ефективний розвиток економіки країни, а й добробут населення як клієнта банківської установи.

Банківська система України, незважаючи на молодий вік, уже пережила декілька криз у 1998 р., 2004 р., 2008 р. та 2013-2015 рр. Головними чинниками, що сприяли розвитку таких негативних тенденцій, були зовнішні міжнародні чинники, а саме світові фінансові кризи. Після фінансової кризи 2013-2015 рр. кількість діючих комерційних банків різко почала скорочуватися від 180 у 2014 році до 96 у 2017 році (рис. 1).

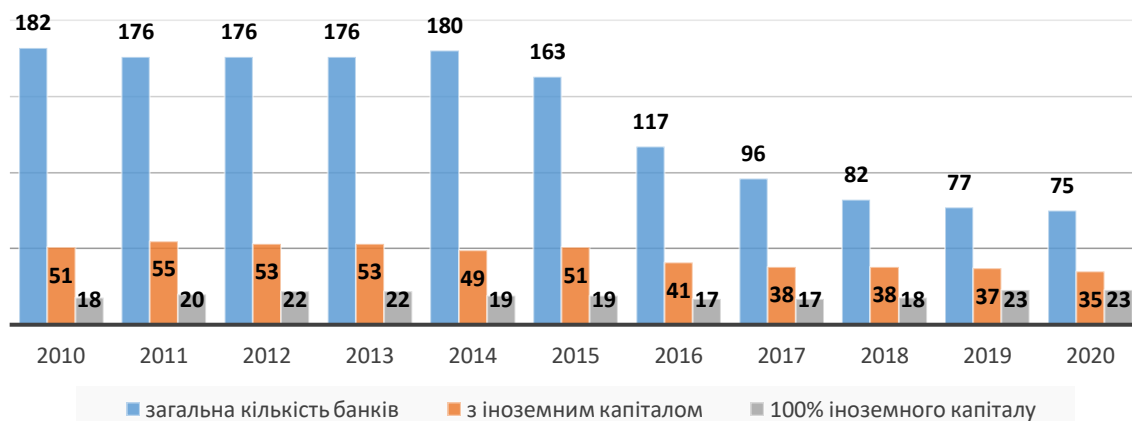

Рис. 1. Динаміка зміни кількості банківських установ в Україні за 2010-2020 рр. [1]

Починаючи з 2014 р. під впливом девальвації гривні та різкого спаду в економіці, а також політичної нестабільності і початку військових дій на сході України велика кількість банків зіткнулася з проблемами ліквідності, у багатьох з них згідно рішення НБУ була розпочата процедура ліквідації.

Особливістю банківської сфери є те, що на прибутковість комерційного банку впливає імідж та репутація, а фінансова діяльність повністю базована на «кредиті довіри» з боку клієнтів, яка формується виключно через зовнішні бізнес-комунікації. Для ефективної комунікаційної політики банк повинен використовувати комплекс усіх маркетингових інструментів, таких як реклама, PR, прямий маркетинг, персональний продаж та стимулювання збуту, адже кожен із них має численний ряд переваг.

Банківську рекламу потрібно здійснювати у двох напрямках: реклама банківських продуктів, а також брендова реклама саме банку. Реклама

банківських продуктів передбачає інформування потенційних клієнтів про усі фінансові послуги банку, їх особливості та переваги порівняно з конкурентами. Якщо говорити про брендову рекламу банку, її основною метою є формування у клієнтів позитивного іміджу надійного і стабільного фінансового посередника.

PR (public relations) банку – це комплекс маркетингових інструментів, які направлені на підтримку уже сформованої репутації та формування взаєморозуміння між банком і громадськістю. PR-діяльність банку спрямована як на цільові аудиторії, так і на інвесторів, ЗМІ, державні органи влади. Основними інструментами PR банку є соціальні проекти (спонсорство, благодійність, корпоративна соціальна відповідальність), бізнес-заходи та події у банківській сфері (спеціалізовані виставки, форуми, конференції, круглі столи і річні звіти тощо), спеціальні заходи (церемонії відзначення лідерів галузі, презентації, конкурси, премії тощо), взаємодія зі ЗМІ (пабліситі, заходи і презентації для ЗМІ, річні звіти та інші публікації на офіційному сайті) тощо.

На сьогодні, чимало банків активно застосовують в своєму арсеналі маркетингових бізнес-комунікацій прямий маркетинг, що передбачає пряме звернення до клієнтів із обов'язковим зворотнім зв'язком. Основними видами банківського прямого маркетингу є поштове звернення, телемаркетинг, маркетинг по телефону, інтерактивний (онлайн) маркетинг. Найбільшого поширення набув інтерактивний маркетинг, що передбачає надання інтерактивних послуг за допомогою комп'ютерного і мобільного зв'язку в режимі on-line (SMS, MMS-розсилка, електронна поштова розсилка, промо-сайт, інтернет-реклама, гостьова книга, чати, блоги, call-центри, соціальні медіа тощо).

Особистий продаж банку передбачає безпосередній контакт менеджера зі потенційним або наявним клієнтом, кінцевою метою якого є продаж клієнту банківської послуги. Успіх персонального продажу безпосередньо залежить від компетенції менеджера, його чіткої орієнтації в продуктивній лінії банку, знання вигідних відмінностей від банку конкурента, а також від порядку на робочому місці і наявності всіх необхідних документів для укладення угоди.

Стимулювання збуту є також надзвичайно важливим інструментом маркетингових бізнес-комунікацій. Для підвищення ефективності, доцільно здійснювати комплексно внутрішнє і зовнішнє стимулювання збуту. Внутрішнє стимулювання збуту передбачає матеріальне і нематеріальне заохочення менеджерів і працівників банку до підвищення якості обслуговування та покращення показників реалізації банківських послуг. Зовнішнє стимулювання може бути направлене на кінцевого споживача послуг або на банківських посередників. До основних інструментів стимулювання кінцевих споживачів банківських послуг можна віднести: знижки, пільгові кредити, подарунки, сувеніри, гарантії, а також семплінг (надання можливості безкоштовного користування банківською послугою протягом певного терміну) тощо.

Кожна із перелічених вище маркетингових складових бізнес-комунікацій комерційних банків дає можливість досягнути поставлених цілей комунікаційної стратегії і сформувати репутацію надійного і стабільного банку. Для того, аби сформувати лояльність як у наявних, так і у потенційних клієнтів банку, керівництво повинно розробити чіткий процес маркетингових бізнес-комунікацій.

Список використаних джерел:

- [1] Кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2020 рр. (2020) Вилучено з <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count>

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.20

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

Костишин Наталія Степанівна

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнський національний університет

УКРАЇНА

Виконання поставлених перед бухгалтерським обліком завдань із забезпечення зовнішніх користувачів інформацією про майновий та фінансовий стан підприємства вимагає встановлення загальновизначеної сукупності принципів та правил, які використовуються в бухгалтерському обліку при формуванні та відображенні інформації. Після реформування бухгалтерського обліку суттєво змінилась методологія організації та ведення на підприємствах обліку засобів праці – основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів. Із цих двох груп засобів праці виділено третю – малоцінні необоротні матеріальні активи. Тому, постає проблема правильного відображення в складі активів предметів, які віднесено до малоцінних.

Алгоритм визнання та поділу малоцінних активів на МІІП та МНМА залежить від терміну їх використання та вартісного критерію. Поділ засобів праці на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи розставляє певні пріоритети при веденні їх обліку. Ці моменти детально описані такими науковцями, як Задорожний З.-М. В. [1], Куцик П. О., Шумило Р. Р. [2], Штех А. А., Харченко Н. В. [3] та інші, однак хочемо зазначити, що особливості розмежування малоцінних активів повинні враховувати специфіку діяльності конкретного підприємства, а згідно з п. 5.2 П(С)БО 7 підприємства можуть самостійно встановлювати вартісні ознаки предметів, які входять до складу МНМА, тому критерії розподілу повинні відображатись в Положенні (наказі) по облікову політику цього підприємства.

Головні напрями роботи підприємств із ведення лісового господарства є: ведення комплексу виробничих процесів на науковій основі та передовому досвіді; створення високопродуктивних насаджень з участю головних порід; підвищення якості рубок догляду за лісом; надання переваги біологічним методам боротьби із шкідниками лісу; зберігання та відтворення лісової флори та фауни; всебічний розвиток побічного користування лісом і сільськогосподарського виробництва з метою використання всіх багатств лісу та здійснення реалізації цієї продукції.

Важливим засобом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємств в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку є облікова політика. Тому, відповідно до вимог чинного законодавства лісові господарства для окреслення вибірових моментів в обліку та відображення своїх особливостей утверджують "Наказ про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику". Умови щодо зарахування об'єктів обліку як МНМА у наказі, зазвичай, прописують так:

“необоротні матеріальні активи, вартість яких не перевищує 6000 грн., відносити до малоцінних необоротних матеріальних активів”[4]. Тобто підприємство керується виключно нормами ПКУ, а разом не уточнюють детального розмежування та класифікації такого роду активів на певні групи. Позицію лісових господарств можемо пояснити хіба тим, що МНМА з огляду на бухгалтерські та податкові норми мають “подвійну” природу: у бухгалтерському обліку вони є частиною широкого поняття основних засобів (ОЗ), зокрема інших необоротних матеріальних активів, а в податковому – до таких не належать. Відмінності спостерігаємо в ряді моментів відображення інформації про МНМА в обліку (табл. 1).

Таблиця 1

Схожі та відмінні моменти обліку МНМА та основних засобів

Схожість обліку МНМА та ОЗ	Відмінність обліку МНМА та ОЗ
- однаковий підхід до визначення первісної вартості; - використання однакових первинних документів; - між датами придбання та введення в експлуатацію МНМА обліковуються як капітальні інвестиції.	- можливість застосовувати прискорені методи амортизації “50/50” та “100%” та наслідки цього при визначенні залишкової вартості на дату вибуття; - не можна проводити дооцінку та визначати ліквідаційну вартість, якщо амортизація нараховується методами “50/50” або “100%”; - для податкового обліку МНМА не визнаються як основні засоби, як уже зазначалося.

Таким чином, отримання малоцінних необоротних матеріальних активів у лісових господарствах відображають за вимогами П(С)БО 7 “Основні засоби”, формуючи їх первісну вартість із відповідних дозволених статей, при цьому враховують, що б вона не перевищила межу і 6000 грн. Оскільки такі підприємства є платниками податку на додану вартість, то відповідно суми ПДВ впливають на розмір визначеної первісної вартості, тобто її зменшують.

Після обрахунку вартості та класифікації об’єкта як МНМА підприємству лісового господарства слід призначити комісію щодо введення цього об’єкта в експлуатацію та проведення документального оформлення придбання. Склад комісії повинні бути прописаний у Наказі про облікову політику підприємства і може містити такі посадові особи: голова комісії – заступник директора; члени комісії – начальник відділу збуту і маркетингу, головний бухгалтер, головний механік, виконроб.

Інформацію про малоцінні необоротні матеріальні активи лісові господарства відображають супроводжуючи оформленням первинних документів. Ця цього більшість підприємств використовують ті ж самі документи, що й для відображення основних засобів, затверджені ще наказом Мінстату № 352, тільки в одному примірнику, зокрема це :

- “Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів” (типова форма № ОЗ-1), використовується для оформлення тих об’єктів МНМА, які вводять у експлуатацію;

- “Інвентарна картка обліку основних засобів” (типова форма № ОЗ-6). Вона призначена для зарахування об’єкта до інвентарного списку й відповідно присвоєння йому інвентарного номеру.

На нашу думку, використання наведених форм не зовсім відповідає сучасним економічним нормам, то доцільніше скористатись новими формами

первинних документів для обліку основних засобів, які законодавством утверджено у 2016 р. в наказі МФУ № 818. Зокрема це “Акт введення в експлуатацію основних засобів” та “Інвентарна картка обліку об’єкта основних засобів” [5].

Незважаючи на призначення даних форм суто за назвою для державного сектору, але згідно п. 6 цього Порядку їх можуть застосовувати юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності [5]. Специфікою цих форм є те, що Акт введення в експлуатацію ОЗ після, підписів членів комісії, містить інформацію про відмітки бухгалтерської служби щодо відображення інформації про об’єкт у облікових регістрах. Інвентарна картка – більш пристосована до сучасної термінології П(С)БО, ніж її попередниця від 1995 р.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань, об’єкти які визнані як малоцінні необоротні активи відображаються у складі рахунка 11 “Інші необоротні матеріальні активи” на окремому субрахунку 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи”. Останній призначено для відображення вартості предметів, строк корисного використання яких більше одного року, зокрема спеціальні пристрої і спеціальні інструменти, вартість яких погашається нарахуванням зносу (амортизації) за встановленою підприємством ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного способу використання таких об’єктів [6].

Оскільки 112 субрахунок, як і основний, до якого він відкритий є активний, то отриманні додаткові засоби відображають як МНМА в момент їх уведення в експлуатацію. В обліку при цьому слід робити таке проведення:

Дт – 112 “Малоцінні необоротні матеріальні активи”,

Кт – 153 “Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів”.

Аналітичний облік малоцінних необоротних матеріальних активів у підприємствах лісової галузі ведеться у розрізі територіальних районів, наприклад, у ДП “Чортківському лісгоспі” це: 1121 – МНМА Чортків, 1122 – МНМА Борщів, 1123 – МНМА Гусятин, 1124 – МНМА Залішки. Так для введення в експлуатацію інструментів у підрозділ Борщів, в обліку складають наступну кореспонденцію рахунків (табл.2).

Таблиця 2

Облік придбання МНМА у лісовому господарстві

№ з/п	Господарська операція	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дт	Кт	
Придбання на умовах післяплати				
1	Оприбутковано інструмент (болгарка)	153	631	1059,0
2	Відображено податковий кредит з ПДВ з принтера (на підставі податкової накладної, зареєстрованої в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН))	641/ПДВ	631	211,8
3	Відображено витрати, пов'язані з доставкою болгарки	153	631	40,0
4	Відображено податковий кредит з ПДВ за доставку	641/ПДВ	631	8,0
5	Оплачено постачальникові вартість болгарки	631	311	1270,8
6	Оплачено постачальникові вартість доставки	631	30	48
7	Уведено болгарку в експлуатацію	1122	153	1099,0

Після введення об'єкта МНМА в експлуатацію на підприємствам лісового господарства слід нарахувати амортизацію, відповідно до вимог чинного законодавства.

Деякі підприємств лісової галузі, відповідно до Наказу про облікову політику лісове господарство, амортизацію малоцінних необоротних матеріальних активів нараховують в розмірі 100% у першому місяці використання об'єкта. Цей метод, на нашу думку, є найдоцільнішим щодо використання, оскільки:

- вартість активу списується на витрати одразу в момент введення його в експлуатацію, відповідно потреба в нарахуваннях амортизації в подальшому зникає;

- одночасне списання вартості об'єкта МНМА впливає на збільшення витрат та зменшення суми податку на прибуток, який оплачують за відповідний період;

- у разі майбутнього вибуття МНМА через ліквідацію, дарування, зміну статусу (початок використання у негосподарській чи неоподатковуваній діяльності) не виникне проблем в оподаткуванні (наприклад, донарахування компенсуючого зобов'язання з ПДВ), так як відсутня залишкова вартість об'єкта;

- це спонукає до зближення обліку МНМА та МШП, оскільки останні також повністю списуються на витрати в момент використання. У такому разі введення в експлуатацію МНМА та МШП буде мати однакові наслідки – збільшення витрат у повній вартості введеного об'єкта.

У податковому обліку МНМА щодо амортизації також виникає низка нюансів:

- ПКУ не має зазначених строків корисного використання щодо МНМА, а отже, відсутні податкові вимоги щодо їх амортизації [7];

- підприємствам, які здійснюють облік податкових різниць (виручка більше 20 млн. грн.), не потрібно розраховувати за правилами пункту 138.3 ПКУ та відображати податкову амортизацію МНМА у рядку 1.2.1 АМ додатка РІ до Податкової декларації з податку на прибуток за формою наказу МФУ № 897. Також бухгалтерська амортизація МНМА відповідно відсутня і в рядку 1.1.1 додатка РІ декларації;

- якщо МНМА не є основними засобами для цілей оподаткування, то їй не треба відображати їх балансову вартість у графах 3, 4 та 5 рядка А11 додатка АМ до декларації (так як цей додаток стосується уже згаданого рядка 1.2.1 додатка РІ декларації).

Це не означає, що амортизація МНМА не впливає на витрати для цілей податкового обліку. ПКУ не розглядає малоцінні необоротні матеріальні активи як основні засоби, а тому амортизація по ним не повинна відображатися у додатках декларації щодо амортизації основних засобів. Однак, бухгалтерська амортизація МНМА включається до собівартості продукції або відповідних витрат періоду, що впливає на фінансовий результат до оподаткування, який зазначається в декларації.

У лісовому господарстві бувають випадки, коли об'єкти малоцінних необоротних матеріальних активів продають, або ж віддають безоплатно. Для відображення інформації в обліку під час реалізації МНМА лісовим господарствам слід керуватися нормами П(С)БО 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність". Відповідно до цього документу, необоротний актив, котрий очікується для продажу й підприємство впевнене, що продаж відбудеться протягом року, має бути переведений до

групи вибуття і зарахований на дебет рахунка 286. Оскільки останній належить до класу 2 “Запаси”, тому облік реалізації малоцінних необоротних активів, чи будь-якого іншого основного засобу, після перечення у групу вибуття буде схожим до обліку реалізації запасів. Для визнання доходу слід застосовувати рахунок 712 “Дохід від реалізації інших оборотних активів” та 943 “Собівартість реалізованих виробничих запасів”.

Продаж МНМА підпадає під базу оподаткування ПДВ: база оподаткування не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного періоду) [7].

При безкоштовній передачі МНМА слід визнавати податкові зобов'язання з ПДВ [7]. У такому разі групи вибуття не використовуються і МНМА списуються по рахунку 977 “Інші витрати діяльності” з нарахуванням ПДВ по цьому ж рахунку. Така передача кваліфікується як безповоротна фінансова допомога й має такі наслідки:

- якщо передача відбулася платнику податку на прибуток або на потреби, описані пунктом 33 розділу XX ПКУ (військовому формуванню на потреби АТО тощо), то коригування фінансового результату не проводяться;

- якщо ж отримувач є бюджетною установою, то треба коригувати фінансовий результат (п.140.5.10) [7,];

- якщо отримувач внесений до Реєстру неприбуткових установ та організацій, то треба коригувати фінансовий результат, якщо сума допомоги перевищила 4% оподаткованого прибутку попереднього звітного року (п. 140.5.9) [7];

- при передачі фізичним особам необхідно утримувати ПДФО з сум безповоротної фінансової допомоги, але коригувати фінансовий результат не треба (п. 140.5.10) [7].

Враховуючи те, що підприємствам лісової галузі доцільно використовувати метод нарахування амортизації МНМА “100%”, то кореспонденція операції з продажу та безоплатної передачі матимуть наступний вигляд (табл.3).

Таблиця 3

Облік продажу та безкоштовної передачі МНМА у лісовому господарстві

№ з/п	Господарська операція	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дт	Кт	
Продаж				
1	Списаний нарахований знос жалюзей віконних	133	1122	1877,6
2	Відображена виручка від реалізації з ПДВ	361	712	1800,0
3	Податкове зобов'язання з ПДВ	712	641	300,0
Безоплатна передача				
5	Списана мотопомпа у сумі нарахованого зносу при безкоштовній передачі (відповідно до частини 2 п. 188.1 ПК база оподаткування ПДВ нуль, так як залишкова вартість нульова і ПДВ не нараховується). Складений Акт приймання-передачі основних засобів	133	1122	4525,0

Також у діяльності лісових господарств є моменти, коли об'єкт МНМА треба списати з обліку внаслідок втрати ним можливості приносити економічні вигоди підприємству. Таку операцію оформляють “Актом на списання основних засобів” (форма № ОЗ-3). Хоча ми вважаємо доцільніше використовувати “Акт списання основних засобів (часткової ліквідації)”.

Таким чином, методико-організаційне забезпечення системи бухгалтерського обліку малоцінних необоротних активів у підприємств лісової галузі, повинно враховувати їх функціональні характеристики, чітке групування їх за економічною суттю і призначенням, галузевою приналежністю та способами перенесення на витрати. Це надасть змогу отримати інформацію про фактичний і прогнозний стан активів за різними рівнями деталізації та створить передумови для підвищення ефективності управління досліджуваними активами на підприємствах. Також лісовим господарствам доцільніше використовувати метод амортизації МНМА “100%” у будь-якому випадку (списання за власним рішенням чи через невідповідність визнання активом), при цьому вони не матимуть податкового зобов’язання з ПДВ.

Список використаних джерел:

- [1] Задорожний, З.-М. В. (2018) Проблемні питання якості інформації бухгалтерського і управлінського обліку малоцінних активів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, (1), 115-124
- [2] Куцик, П. О. & Шумило, Р. Р. (2010) Визначення економічної суті швидкозношуваних та малоцінних необоротних предметів як передумова раціональної організації їх обліку і контролю. *Економічний аналіз*, (60), 99-102.
- [3] Штех, А.А. & Харченко, Н. В. (2018) Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. *Економічна наука*, (2), 64-68.
- [4] Наказ про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику. (2019). Вилучено з <https://ternopillis.gov.ua/derzhlisgospi/derzhavne-pidprijemstvo-chortkivske-lisove-gospodarstvo.html>
- [5] Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затверджений наказом МФУ № 818 (2016). Вилучено з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16>
- [6] План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Вилучено з <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35092>
- [7] Податковий кодекс України (із змінами та доповненнями). Вилучено з <http://minrd.gov.ua/fizichnim-osobam/zakonodavstvo/kodeksi/53771.htm>

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.21

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ORCID ID: 0000-0002-5948-1385

Кубік Валентина Дмитрівна

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Одеський національний економічний університет

УКРАЇНА

Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають нові вимоги до формування інформації про виробничі запаси, які використовуються у господарській діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Саме потреби реформованої ринкової економіки визначили необхідність переосмислення критеріїв формування облікової інформації, більш чіткого визначення елементів бухгалтерського обліку, яка має відповідати міжнародним стандартам, а також встановлення взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом управління шляхом реалізації інформаційних запитів для прийняття виважених рішень з регулювання діяльності підприємств. Тому на сучасному етапі і постає гостро питання щодо правильного формування інформації про рух виробничих запасів, їх оцінку та порядок включення до собівартості продукції (надання послуг, виконання робіт), а також формування інших витрат підприємства, враховуючи те, що витрати сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів у більшості підприємств займають 80–90% серед всіх витрат на виробництво продукції.

Виникнення та формування облікової політики підприємств нерозривно пов'язано з розширенням організаційно-правових аспектів ведення діяльності в умовах ринкових відносин сьогодення, наданням альтернативних варіантів вибору відповідно до нормативно-правових актів щодо організації та ведення бухгалтерського обліку, а також невідповідності та неврегульованості окремих питань обліку запасів з боку чинного законодавства. Слід зазначити, що на рівні законодавства встановлено, що питання формування та затвердження облікової політики належить суто до компетенції самого підприємства.

Аспектам формування облікової політики приділяли увагу у своїх працях такі вчені, як: Бірюк О.Г., Гуцаленко Л.В., Житній П.Є., Коваль Л.В., Кулик В.А., Новодворська В.В., Пальчук О.В., Пушкар М.С., Ткаченко Н.М. та інші.

Організацію обліку запасів слід розпочинати з формування облікової політики щодо них, оскільки вдало сформована облікова політика надає можливість для формування та надання вчасної та достовірної інформації з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Основою для формування облікової політики щодо запасів є П(с)БО 9 «Запаси» та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [1]. Інформацію, що надають дані нормативно-правові акти з питання дослідження наведено в рис.1.

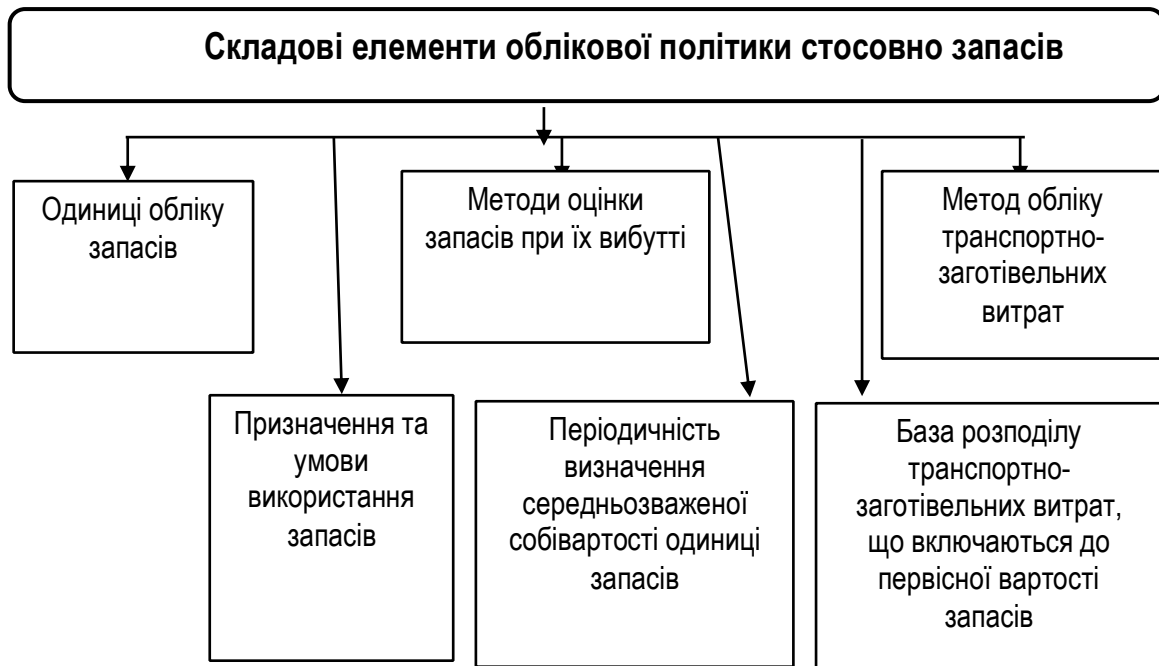

Рис.1. **Формування облікової політики підприємства щодо запасів**
Джерело: складено автором на підставі джерел [1; 2]

Однак існує низка положень, наявність яких є обов'язковою при формуванні облікової політики для потреб бухгалтерського обліку в частині запасів, а саме:

- робочий план рахунків, який містить синтетичні та аналітичні рахунки, для формування системи бухгалтерського обліку з метою відображення своєчасної та повної інформації в обліку та звітності;
- форми первинних облікових документів, що використовуються для відображення фактів господарської діяльності, для яких не передбачені типові форми документів, а також форми документів для внутрішньої облікової звітності;
- правила документообороту та технології обробки облікової інформації;
- вибір методу оцінки запасів;
- організація аналітичного обліку руху товарно-матеріальних цінностей;
- визначення відповідальних за ведення первинного обліку на складах (коморах);
- затвердження посад, які відповідають за одержання та відпуск запасів;
- формування складу інвентаризаційної комісії та встановлення термінів проведення інвентаризації;
- система внутрішнього контролю [3].

В сучасних умовах здійснення діяльності об'єктами господарювання існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку виробничих запасів, які пов'язані, з одного боку, з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти обліку та звітності, з іншого, широким впровадженням комп'ютерних технологій. Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання [2].

Також важливою складовою системи формування інформації про рух виробничих запасів є документальне оформлення та система документообігу. В частині облікової політики, зокрема, до неї належить:

- перелік первинних документів з обліку запасів;
- графік документообігу;
- порядок зберігання та утилізації документів.

При цьому первинні документи можуть бути як типових та спеціалізованих форм, так і розроблені підприємством самостійно, в залежності від потреб управління. У випадку, якщо підприємство використовує самостійно розроблені форми первинних документів, то вони мають містити обов'язкові реквізити та бути затверджені наказом керівника підприємства.

Таким чином, можна стверджувати, що виробничі запаси відіграють значну роль у ефективності господарської діяльності підприємств та посідають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності. Від правильності оцінки та документування виробничих запасів на всіх етапах їх руху залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів. Тому при формуванні наказу про облікову політику необхідно враховувати усі переваги і недоліки кожної вимоги та враховувати їх вплив на показники фінансової звітності.

Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань процесу формування облікової політики підприємства є актуальним для більшості підприємств і досі потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

- [1] *Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів*. № 2 (2007). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07#Text>
- [2] Коваль, Л.В. (2018) Облікова політика щодо запасів. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики, (1), 101-110. Вилучено з <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/v0Zent3a5tyHU7CO7IBJ.pdf>
- [3] Новодворська, В.В. (2016). Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. (13), 592-595.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.22

ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Петрушка Тетяна Олексіївна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

Юхман Ярина Василівна

старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

Петрушка Катерина Ігорівна

канд. техн. наук, асистент кафедри хімічної інженерії
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Успішність діяльності підприємств значною мірою визначається рівнем їх конкурентоспроможності. У процесі управління цим рівнем важливим є попереднє оцінювання поточної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та врахування усіх основних чинників, які обумовлюють величину конкурентного потенціалу підприємств [1]. Зокрема, до таких чинників слід віднести: наявність та ефективність використання виробничих ресурсів підприємств [2], величину їх збутового [3] та інноваційного [4] потенціалу, ступінь технологічного розвитку підприємств [5] тощо.

Стосовно показників оцінювання конкурентоспроможності підприємств, то такі показники можуть бути поділеними на дві групи, а саме:

1) відносні показники, в якості яких доцільно розглядати, насамперед, показники прибутковості підприємства та його продукції. Зокрема, одним з найбільш інформативних показників прибутковості є співвідношення між величиною прибутку від здійснення інвестицій у розроблення та виготовлення певної продукції до обсягу цих інвестицій. Цей показник поєднує у собі вплив інших показників ефективності діяльності підприємства (зокрема, прибутковості його операційної діяльності) та дає змогу провести нормування, тобто встановлення нижньої межі показника, перевищення якої свідчить про достатній рівень ефективності інвестицій, вкладених у розроблення та виготовлення певної продукції. При цьому важливо зазначити, що нормальна прибутковість інвестицій (якщо абстрагуватися від диференціації інвестицій за ступенем їх ризику) повинна являти собою орієнтир доцільності реалізації інвестиційних проектів з виробництва усіх видів продукції, що виготовляються у певній галузі. За таких умов можливо виокремити три випадки, що відповідають необхідним умовам конкурентоспроможності певної продукції за показником прибутковості інвестицій у її виготовлення:

– перевищення показника прибутковості виробництва певної продукції деяким підприємством над середнім значенням цього показника за даним товарним ринком. Виконання цієї умови свідчить про наявність порівняльної конкурентоспроможності у продукції досліджуваного підприємства у зіставленні із аналогічною продукцією інших її виробників за показником прибутковості інвестицій у її виготовлення;

– перевищення показника прибутковості виробництва певної продукції деяким підприємством над нормальним значенням цього показника. Виконання цієї умови свідчить про абсолютну конкурентоспроможність продукції досліджуваного підприємства на даному товарному ринку за показником прибутковості інвестицій у її виготовлення;

– перевищення показника прибутковості виробництва певної продукції певним підприємством як над середнім значенням цього показником за даним товарним ринком, так і над його нормальним значенням. Виконання цієї умови свідчить про повну конкурентоспроможність продукції досліджуваного підприємства на даному товарному ринку за показником прибутковості інвестицій у її виготовлення;

2) абсолютні показники. В якості одного з найбільш прийнятних абсолютних показників, за допомогою яких можна оцінити величину конкурентних переваг підприємства на певному товарному ринку, є обсяг виручки від реалізації ним продукції на цьому ринку. Очевидно, що цей обсяг залежить, серед іншого, від частки ринку, яку займає дане підприємство. У зв'язку з цим, у першому наближенні припустима нижня межа виручки від реалізації продукції підприємством на певному товарному ринку повинна дорівнювати загальній місткості цього ринку, поділеній на кількість товаровиробників, що задіяні на ньому. За таких умов підприємство на цьому ринку може вважатися конкурентоспроможним.

З метою визначення рівня поточної конкурентоспроможності підприємства на даному товарному ринку за певним видом продукції, яку воно виготовляє, пропонується застосовувати два показника, а саме: 1) частку даного ринку, яку може зайняти підприємство, виходячи з його поточних виробничих, фінансових та інших можливостей, і за якої забезпечується найвищий рівень ефективності діяльності даного підприємства, а його конкуренти при цьому не зможуть погіршити своїми діями цей рівень, не зазнавши при цьому певних втрат; 2) рівень відносної ефективності діяльності підприємства, який він досягне, отримавши цю частку ринку. В якості останнього показника може виступати прогнозне значення відношення прибутковості інвестицій у виготовлення підприємством даної продукції до середнього за цим ринком його значення у разі досягнення підприємством рекомендованої частки такого ринку.

Таким чином, рівень поточної конкурентоспроможності підприємства на даному товарному ринку за певним видом продукції пропонується оцінювати за допомогою такого вектора:

$$P_{\kappa 1} = (\alpha; P_e), \quad (1)$$

де: $P_{\kappa 1}$ – вектор показників рівня поточної конкурентоспроможності підприємства на даному товарному ринку за певним видом продукції;

α – оптимальна частка даного ринку, яку повинно зайняти підприємство, виходячи з його поточних виробничих, фінансових та інших можливостей, частки одиниці;

P_e – прогнозний рівень відносної ефективності діяльності підприємства стосовно виробництва та реалізації даної продукції, який він досягне, отримавши оптимальну для нього частку ринку, разів.

Необхідно відзначити, що у разі оцінювання загальної конкурентоспроможності підприємства за низкою товарних ринків одночасно за декількома видами продукції результатом такого оцінювання буде виступати система відповідних векторів, які включатимуть значення оптимальних часток

ринків збуту та рівнів відносної ефективності діяльності підприємства для різних видів його продукції.

Список використаних джерел:

- [1] Карачина, Н. П. (2014). Конкурентний потенціал та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. *Економічний простір*, (86), 164-172.
- [2] Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2009). Ефективність використання виробничих ресурсів підприємства та їх вплив на експлуатаційні витрати. *Схід. Аналітично-інформаційний журнал*, (8), 63-67.
- [3] Висоцький, А. Л. (2014). Види, чинники та об'єкти управління збутовим потенціалом машинобудівного підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*, (24.7), 315-323.
- [4] Тищенко, Т. І. (2015). Оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*, (2 (2)), 65-71.
- [5] Emelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L. & Hryshko, V. (2014). The Impact of the Technological Development Level of Ukrainian Enterprises on the Competitiveness of Their Products. *International Journal of Business, Humanities and Technology*, (4), 129-135.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.23

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ

ORCID ID: 0000-0002-9195-7726

Михалків Алла Анатоліївна

канд. екон. наук, в.о. доцента кафедри обліку, аналізу і аудиту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Фал Олександр Вячеславович

магістрант
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

УКРАЇНА

Загальносвітова тенденція створення єдиного економічного простору і значне розширення зовнішньоекономічних зв'язків створює об'єктивну необхідність уніфікації бухгалтерського обліку та приведення основних принципів національних стандартів у відповідність з міжнародними.

Національні стандарти бухгалтерського обліку та звітності розробляються кожною країною самостійно. Досі, незважаючи на значне зближення вітчизняних принципів обліку до міжнародних підходів, між ними існують відмінності, що призводить до спотворення реального фінансового становища підприємств.

Одним із найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку є основні засоби. В даний час порядок їх обліку на міжнародному рівні регулюється МСБО 16 «Основні засоби» [3]. В національній практиці облік основних засобів викладено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» П (С) БО 7 [1], який наближений до положень МСБО 16 [2], але має і суттєві відмінності.

Найважливішою складовою процесу загального відтворення розглядається відтворення основних засобів, без яких процес виробництва неможливий. Амортизація є тією категорією, яка забезпечує ці відтворювальні процеси.

Необхідно визначити відмінності в обліку амортизації основних засобів згідно з міжнародними та національними стандартами та здійснити приведення порівняльної аналітичної характеристики їх сутності та взаємозв'язку.

Для початку ідентифікуємо поняття «амортизація» відповідно до національного законодавства та звернемось до порівнянь з міжнародними стандартами.

Відповідно до П(С)БО 7, «амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [1].

За МСБО 16, «амортизація - це систематичний розподіл суми активу, що амортизується, протягом строку його корисної експлуатації» [2].

Визначення терміну «амортизація» за національними та міжнародними стандартами є однаковим і її суть полягає у систематичному розподілі вартості об'єкта основних засобів, яка підлягає амортизації, протягом терміну його корисної експлуатації.

З позиції Податкового кодексу України [3] амортизацією вважається звільнення від оподаткування частини прибутку на суму розрахованої амортизації.

Отже, на законодавчому рівні амортизація вважається інструментом для розрахунку компенсації втраченої частини вартості основних засобів. Це говорить про те, що у поняття «амортизація» закладено економічний аспект.

Амортизація в аспекті економічної категорії характеризує процес поступового та повторювального перенесення вартості засобів виробництва на вартість готової товарної продукції, виготовленої з їх використанням, з метою забезпечення відновлення засобів виробництва внаслідок їх технічного зносу та втрати ними технологічної актуальності. Підприємства самостійно розробляють та втілюють амортизаційну політику, яка регламентує розміри амортизації, від якої прямо пропорційно залежить розмір прибутку підприємства та його витрати на амортизаційні відрахування.

Амортизація є вимірником зносу основних засобів підприємства та виступає головним джерелом коштів для інвестування в основний капітал. Отже, правильність ведення її обліку, та відображення у фінансовій звітності з урахуванням міжнародного досвіду, в сучасних реаліях є необхідними.

Проведемо аналітичне порівняння термінів, які використовуються у вище зазначених стандартах щодо амортизації основних засобів. Основні пункти розглянемо в (табл. 1).

Таблиця 1

**Визначення термінів щодо амортизації основних засобів
використовуваних в МСБО 16 та П(С)БО 7**

Термін	Зазначені терміни можна вважати подібними	МСБО 16 [2]	П(С)БО7[1]
Вартість (сума), яка підлягає амортизації	так	п.6, це собівартість активу або інша сума, що замінює собівартість, за вирахуванням його ліквідаційної вартості	п.4, первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості
Ліквідаційна вартість	так	п.6, це попередньо оцінена сума, що її суб'єкт господарювання отримав би на поточний час від вибуття активу після вирахування всіх попередньо оцінених витрат на вибуття, якщо актив є застарілим та перебуває в стані, очікуваному по закінченні строку його корисної експлуатації	п.4, сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)
Строк корисного використання (експлуатації)	так	а) період, протягом якого очікується, що актив буде придатний для використання суб'єктом господарювання б) кількість одиниць виробленої продукції чи подібних одиниць, що їх суб'єкт господарювання очікує отримати від активу	очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством, або з їх використанням буде виготовлено очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)
Знос основних засобів	ні	визначення терміну не наводиться	сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання

Дані сформовано з [1, 2]

Однак є принципові питання нарахування амортизації, сума якої впливає на величину фінансового результату підприємства. Наперед за все це визначення ліквідаційної вартості. Її рівень повинен бути підтверджений документально за результатами роботи відповідної комісії, яка може професійно оцінити придатність основних засобів і можливий рівень відшкодування, яке можна отримати в кінці терміну експлуатації об'єкта. МСБО (IAS) 16 [2] рекомендує переглядати ліквідаційну вартість і термін корисної експлуатації активу принаймні на кінець кожного фінансового року та, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміна (зміни) відображати як зміну в обліковій оцінці відповідно до МСБО (IAS) 8 [4] «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» (п. 51). Такі операції варто виконувати періодично під час інвентаризації об'єктів основних засобів. Це виправдано при стабільному рівні цін в країні, оскільки вартість основних засобів, як правило, несуттєво змінюється в процесі експлуатації в зв'язку зі специфікою функцій і досить значною вартістю і незмінністю форми при експлуатації.

У П(С)БО 7 ліквідаційна вартість визначена як «сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією)» [1].

Отже, положення Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) визначають теперішню вартість грошових потоків від вибуття основних засобів, а в П(С)БО – їх майбутню вартість. Потрібно врахувати, що вартість та час використання основних засобів є значними, тому ефект від дисконтування очікуваних майбутніх вигід ймовірно буде суттєвим. Такі розбіжності можуть бути усунені внесенням відповідних змін до П(С)БО 7.

Наступним принциповим питанням є початок нарахування амортизації. П(С)БО 7 [1] визначено, що амортизація нараховується починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання. МСБО (IAS) 16 [2] передбачає (п. 55), що амортизацію активу починають, коли він стає придатним для використання, тобто коли він доставлений до місця розташування та приведений в стан, в якому він придатний до експлуатації у спосіб, визначений управлінським персоналом. Таким чином, відповідно до вимог МСБО (IAS) 16 [2] амортизацію слід нараховувати навіть частково за місяць, в якому розпочато експлуатацію основних засобів. Слід також врахувати, що відповідно до П(С)БО 7 [1] нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації (п. 29). У той же час, за нормами МСБО (IAS) 16 [2] амортизацію не припиняють, коли актив не використовується або вибуває з активного використання, поки він не буде амортизований повністю. Однак згідно використаним методам амортизації амортизаційні відрахування можуть дорівнювати нулю, якщо немає виробництва (п. 55). Тобто амортизація не нараховується під час простою або відсутності виробництва, якщо обліковою політикою передбачено застосування виробничого метода.

Як бачимо, положення стандартів суттєво відрізняються щодо визначення початку і припинення нарахування амортизації. Як було вказано вище, згідно з П(С)БО 7 нарахування амортизації починається з місяця, наступного за

місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання.

Строк корисної експлуатації активу визначають, виходячи з очікуваної корисності активу для суб'єкта господарювання. Майбутні економічні вигоди, втілені в активі, споживаються підприємством переважно через використання активу. Проте інші фактори, такі як технічне або комерційне старіння, а також моральний і фізичний знос активу (в той час, коли цей актив не використовують), часто призводять до зменшення очікуваних від активу економічних вигід.

Важливу роль в системі амортизації відіграють способи її нарахування. Вони істотно впливають на розмір амортизаційного фонду, на розміри відрахувань, що включаються в собівартість продукції, і, в кінцевому рахунку, на формування фінансової стратегії підприємства. У зв'язку з цим, однією з основоположних завдань при розробці амортизаційної політики є визначення ефективного методу нарахування амортизації основних засобів.

Вибір методу нарахування амортизації є важливою складовою формування амортизаційної політики та формування інвестиційної привабливості підприємства.

У П(С)БО 7 визначено п'ять методів нарахування амортизації (рис. 1).

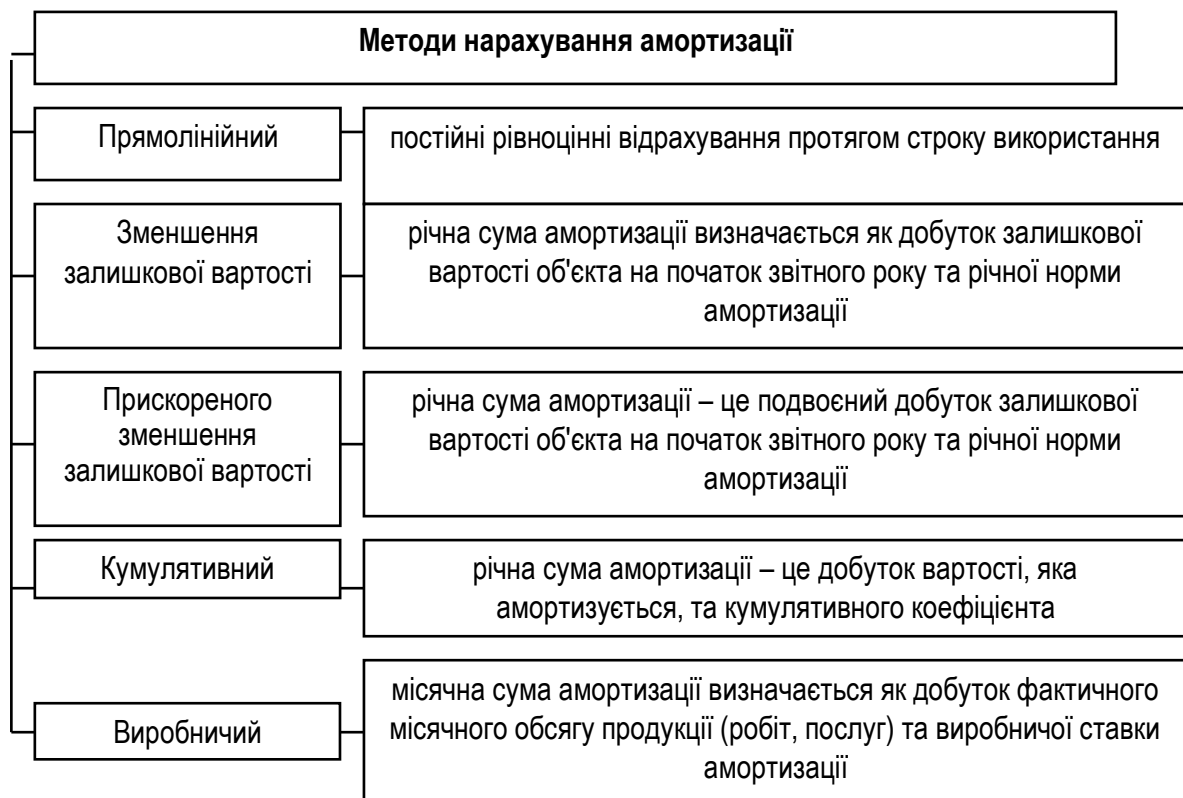

Рис. 1. Методи нарахування амортизації згідно з П(С)БО 7 [1]

У частині вибору методів амортизації МСБО (IAS) 16 [2] є більш лаконічним, оскільки передбачає можливість застосування прямолінійного методу, методу зменшення залишку та методу суми одиниць продукції (п. 62). У міжнародному стандарті запропоновано лише три методи нарахування амортизації (рис. 2), але вказано, що метод може бути змінено у сподіванні майбутніх економічних вигід.

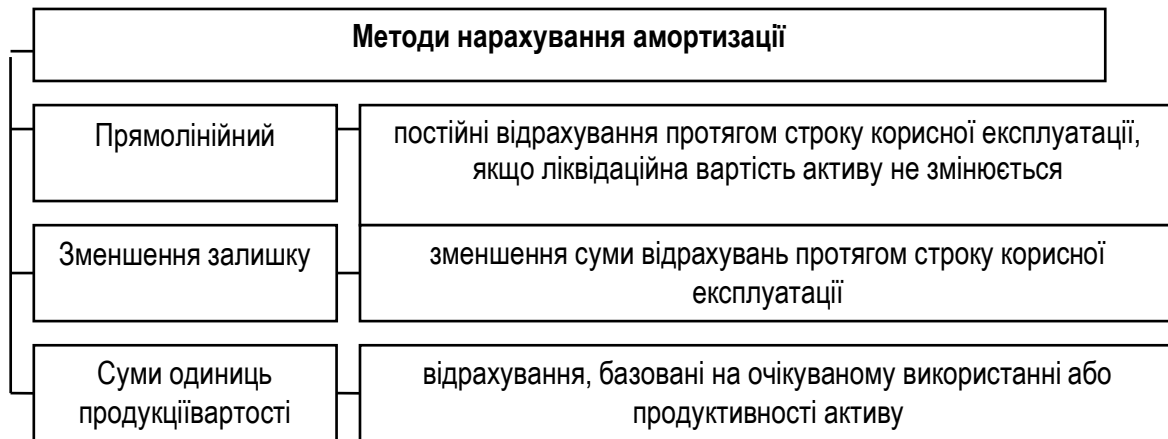

Рис. 2. Методи нарахування амортизації згідно з МСБО 16 [2]

З наведених вище методів амортизації основних засобів, в МСБО 16 порівняно з П(С)БО 7 відсутні методи: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, а включають додатково метод зменшення залишку [1, 2].

В МСБО 16 список та визначення методів амортизації дуже стислий, суб'єкту господарювання надається право обирати метод амортизації, який найкраще відображає очікувану форму споживання майбутніх економічних вигід [2].

Вибір методу нарахування амортизації є важливою складовою господарсько-фінансової діяльності підприємства. Цей процес дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси і раціонально їх використовувати на потреби відтворення основних засобів.

Варто зазначити, що МСБО 16 є більш лояльним до суб'єктів господарювання, стандарт надає право більш вільно обирати принципи та методи обліку амортизації основних засобів.

Відмінності між П(С)БО 7 і МСБО 16 можна пояснити тим, що міжнародний стандарт носить загальний рекомендаційний характер і не враховує національних особливостей ведення бухгалтерського обліку. Для подальшої інтеграції міжнародних стандартів в національну економіку необхідно узгодити ряд питань, чітко визначити складові основних засобів, методи розрахунку амортизації.

Вирішення проблем невідповідності стандартів дозволить гармонізувати національну систему обліку основних засобів відповідно до міжнародного облікового стандарту, в результаті чого будуть нівельовані неузгодженості в обліку амортизації основних засобів.

Список використаної літератури:

- [1] Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». (Наказ Міністерства Фінансів України). №92. (2000). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
- [2] Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. (2012). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
- [3] Податковий кодекс України. (2010). № 2755-VI зі змінами та доповненнями. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- [4] Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. (2012). № 929-020. Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.24

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Паляничко Ольга Миколаївна

здобувач вищої освіти економічного факультету
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Стеценко Тетяна Володимирівна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

УКРАЇНА

З 2014 року в Україні триває одна з найуспішніших реформ – реформа децентралізації. Децентралізація влади передбачає не тільки передачу ресурсів місцевим органам, але й значної частини відповідальності і повноважень.

Результатом реформи є активізація зацікавленості органів місцевого самоврядування у підвищенні надходжень до місцевих бюджетів, зростанні ефективності адміністрування зборів та податків; «... зміцнення системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування» [1, с. 42]. Динамічні та високі темпи приросту власних доходів показують об'єднані громади.

До бюджетів 806 ОТГ надійшло 39,4 млрд грн за підрахунками 2019 року, що на 88,5 % більше ніж у попередньому році. Зростання відбулося як за рахунок збільшення фактичних обсягів доходів, так і за рахунок збільшення кількості ОТГ. Якщо порівняти дохід в середньому на одного жителя по всіх ОТГ, то він являє собою 4737,7 грн, що на 27,6 % перевищило відповідний показник у 2018 р.

У розрахунок доходів загального фонду на 1-го мешканця входять лише доходи загального фонду, що мобілізуються до бюджету на відповідній території. Цей показник характеризує можливість забезпечувати громаду за рахунок ресурсів, які створюються на її території, фінансовий потенціал ОТГ. Та розраховуються вони як співвідношення обсягу надходжень доходів загального фонду без урахування трансфертів до кількості мешканців відповідної ОТГ.

В середньому показник доходів на 1-го жителя склав по групах ОТГ, сформованим за кількістю мешканців:

- в групі 1 (понад 15 тис. мешканців (95 ОТГ)) – 4139,3 грн (max – 7695,0 грн, min – 1108,6 грн);
- в групі 2 (від 10 до 15 тис. мешканців (128 ОТГ)) – 4387,6 грн (max – 23702,4 грн, min – 905,2 грн);
- в групі 3 (від 5 до 10 тис. мешканців (268 ОТГ)) – 4409,6 грн (max – 21239,2 грн, min – 792,0 грн);
- в групі 4 (менше 5 тис. мешканців (288 ОТГ)) – 4755,8 грн (max – 35748,0 грн, min – 760,6 грн);
- в групі 5 (міста обласного значення (27 ОТГ)) – 5976,0 грн (max – 9813,0 грн, min – 3098,8 грн) [2].

Узагальнюючи надбання експертів та науковців, можна виділити наступні наявні проблемами у формуванні доходів місцевих бюджетів, зокрема ОТГ:

- 1) частина земельних ділянок комунальної власності громади не використовується. Як наслідок, втрата бюджетом потенційних доходів;
- 2) фіскальну спроможність місцевих бюджетів зменшує використання низьких ставок орендної плати земельного податку, податку на нерухоме майно, що відрізняється від земельної ділянки.
- 3) неефективне розпорядження комунальним майном;
- 4) втрата додаткових ресурсів через недоотримання сум ПДФО;
- 5) ОТГ не використовують весь фіскальний потенціал єдиного податку.

Для вирішення зазначених проблем у наповненні місцевих бюджетів можна запропонувати наступний комплекс заходів:

- 1) вжити заходи щодо повного залучення до бюджету доходів від єдиного податку шляхом забезпечення офіційної зайнятості на території громади;
- 2) розглянути питання щодо організації місць паркування транспортних засобів і встановлення збору за місця для їх паркування;
- 3) провести відповідну роботу щодо визначення плати за користування мисливськими угіддями та укладання відповідних договорів;
- 4) провести аналіз договорів, від яких залежить наповнення бюджету, для визначення стану їх виконання, відповідності умов договорів (наприклад, у разі оновлення нормативної грошової оцінки землі), звірки з органами, які адмініструють надходження платежів за договорами тощо;
- 5) привести розмір орендної плати у відповідність новій нормативно-грошовій оцінці;
- 6) переглянути запроваджені ставки орендної плати за оренду земельних ділянок та провести роботу для подальшого внесення відповідних змін до діючих договорів оренди землі;
- 7) провести роботу щодо стягнення платежів унаслідок використання земельних ділянок з порушенням земельного законодавства;
- 8) вжити заходи щодо уникнення втрат бюджету від безоплатного використання майна територіальної громади;
- 9) вжити заходи щодо максимального залучення до місцевого бюджету доходів від сплати коштів пайової участі;
- 10) прийняття участі у конкурсі проектів за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, обласному конкурсі проектів, в проектах міжнародно-технічної допомоги та інших проектах;
- 11) не допускати утворення недоїмки та заборгованості перед бюджетом.

Список використаних джерел:

- [1] Городецька, Т. (2020). Стан фінансового забезпечення регіональної політики. *Соціальна економіка*, 58, 34-43. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2019-58-05>.
- [2] Оцінка фінансових показників бюджетів 806 ОТГ. Рейтинг за 2019 рік. (2020). Вилучено з <https://decentralization.gov.ua/news/12192?page=3>.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.25

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Ворошилова Анастасія Борисівна

здобувач вищої освіти економічного факультету
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:**Швайко Мар'яна Леонідівна**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

УКРАЇНА

В сучасних умовах надзвичайно актуальною є тема публічних фінансів та їх вплив на забезпечення суспільного добробуту у країні. Відзначимо, що перед вітчизняними науковцями постало питання перегляду деяких фінансових категорій, а саме «державні фінанси» та «публічні фінанси». Якщо узагальнити результати досліджень, можемо стверджувати, що термін «державні фінанси» не ідентичний терміну «публічні фінанси», адже державні фінанси є вужчим поняттям ніж публічні фінанси.

Також наразі українські науковці наголошують на важливості дослідження такої теми як стан людського розвитку та добробуту суспільства, а також впливу на нього різноманітних соціально–економічних факторів. Так, наприклад, у роботі О.В. Глущенко «Формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту» автор простежила зв'язок між публічними фінансами та станом суспільного добробуту через розкриття механізму функціонування публічних фінансів.

Можемо визначити добробут як можливість задоволення різноманітних потреб у розвитку, що не суперечать суспільним нормам, а також це підтримання належного стану навколишнього середовища, що в свою чергу призводить до зростання рівня й якості життя у країні.

Зазначимо також, що ми маємо можливість досліджувати добробут на різних рівнях. Методологічним підходом до такого дослідження є визначення руху фінансових потоків, яке знаходить своє відображення у зміні складових частин добробуту. Перерозподіл фінансових потоків у суспільстві має бути досліджений, якщо вважати бюджети різних рівнів інститутами, які змінюють напрямок руху фінансових ресурсів.

Отже, розглянемо ключові складові, що утворюють внутрішню будову добробуту: [1].

Першою складовою, яка може ототожнюватися з добробутом на побутовому рівні є матеріальна складова. До неї входять такі показники: сукупні фінансові ресурси домогосподарств та їх сукупні витрати, заощадження у фінансових інститутах з урахуванням недержавного пенсійного забезпечення, відшкодування збитків страховими компаніями.

До другої складової відносяться показники, які характеризують стан забезпечення охорони здоров'я, тобто показники, що характеризують не процес

забезпечення охорони здоров'я, а його якісний результат у динаміці.

Третьою складовою є рівень освіченості населення країни, сюди входять також і показники охоплення населення основними рівнями освіти: початковою, середньою та вищою. Наслідком росту рівня освіченості населення є зростання якості людського капіталу, а відтак і добробуту. В сучасних умовах велика увага приділяється поняттю інклюзивної освіти, яка забезпечує можливість однакового доступу до освіти, в тому числі дітей з особливими потребами.

Четвертою складовою є стан охорони навколишнього середовища. Для розкриття цієї складової добробуту використовуються наступні показники: стан охорони атмосферного повітря, водних, земельних та лісових ресурсів, контроль за відходами, стан мисливського господарства та заповідних зон. Для того аби визначити долю кожного показника в сукупному показнику добробуту необхідно порівняти їх з витратами на здійснення природоохоронних заходів.

Інші складові, такі як підвищення рівня оплати праці, збільшення кількості інноваційних підприємств та наукоємних виробництв більшою мірою залежать від кон'юнктури на ринку праці, ринках збуту продукції, державної підтримки, фази економічного циклу тощо.

Дослідивши складові категорії «добробут», розглянемо систему руху фінансових потоків, які створюють передумови для розвитку національного добробуту. Простежимо динаміку видатків з Державного та місцевих бюджетів України на основні складові державного добробуту (таблиця 1).

Таблиця 1

Видатки з Державного та місцевих бюджетів

Видатки, млн. грн	2015	2016	2017	2018	2019
1. Економічна діяльність					
Державний бюджет	37135,4	31422,3	47000,1	63600,9	72363,7
Місцеві бюджети	19121,9	34768,9	55883,2	77160,5	81854,2
2. Охорона здоров'я					
Державний бюджет	11450,4	12464,6	16729,4	22618	38566,6
Місцеві бюджети	59550,7	63038,8	85663	93233,9	89818
3. Охорона навколишнього середовища					
Державний бюджет	4053	4771,6	4739,9	5241,2	6317,6
Місцеві бюджети	1476,7	1483,8	2609,3	3000,9	3413,5
4. Освіта					
Державний бюджет	30185,7	34826,5	41297,3	44324,3	51656,6
Місцеві бюджети	84007,8	94611,2	136618,5	165708	187102,1
5. Духовний та фізичний розвиток					
Державний бюджет	6619,2	4958,9	7898,1	10107,1	9967
Місцеві бюджети	9609,2	11938,9	16444,2	18886	21583,2

Дані сформовано з [2]

Як показує аналіз таблиці 1, видатки на кожен із статей зростають, тобто відстежуємо позитивну динаміку видатків бюджетів і це є позитивною тенденцією. Однак, цих коштів недостатньо і слід збільшувати фінансування основних статей добробуту, що дозволить нашій державі стати на шлях активного розвитку. Також варто пам'ятати, що від вкладання коштів в один із напрямків з'являється відповідний соціальний ефект, що дає змогу встановити

залежність між станом публічних фінансів та станом добробуту у суспільстві.

Отже, ми можемо зазначити, що стан публічних фінансів та особливості їх використання безпосередньо впливають на стан суспільного добробуту, тому слід вживати ефективні заходи, спрямовані на зростання їх обсягу.

Список використаних джерел

- [1] Глущенко, О.В. (2018). *Формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту* (дис. доктора екон. наук) ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Харків. Україна.
 - [2] Міністерство фінансів України. *Статистичний збірник «Бюджет України 2019»*. Вилучено з [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_\(for_website\)%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf)
-

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.26

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БРЕНДУ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ТОВАРІВ

ORCID ID: 0000-0002-1386-6706

Чуніхіна Тетяна Сергіївна

кандидат економічних наук,

доцент, доцент кафедри маркетингу

Київський національний торговельно-економічний університет

Сліпченко Марина Сергіївна

здобувач другого ступеня вищої освіти

факультету торгівлі та маркетингу

Київський національний торговельно-економічний університет

УКРАЇНА

У сучасній економіці з високим конкурентним середовищем зростає значення ефективного управління брендом. Це пояснюється тим, що посилення конкуренції на ринку товарів та послуг спонукає підприємства витратити значні зусилля та кошти на бренд. Одним з важливих аспектів вирішення цієї проблеми, на нашу думку, є з одного боку, формування брендингової політики як основної декларації поведінки та принципів функціонування бренду, що орієнтує всю господарську діяльність підприємства на формування споживчої цінності бренду, а з іншого – стратегія розвитку бренду.

Стратегія формування брендингу, безумовно, має на увазі інтуїтивну сторону розуму. Але також можна використовувати дані, щоб вибрати напрямок. Один із способів зрозуміти, чи знаходиться бренд на правильному шляху в стратегії брендингу - представити стратегію бренду як історію, яку розповідає.

В управлінні маркетингом термін маркетингова стратегія розвитку бренду – не тільки найпоширеніший, який використовується здавна, але і найневизначеніший. На нашу думку, брендингова маркетингова стратегія розвитку бренду – це генеральний напрям роботи в бренд-менеджменті, сукупність принципів, методів, форм, організаційного механізму по виробленню цілей і завдань, спрямованих на збереження, зміцнення і розвиток бренду.

Для характеристики поняття політики і стратегії в наукових публікаціях та навчально-методичній літературі застосовують системний підхід. Спираючись на представлену різноманітність у трактуванні політики в досліджуваному аспекті, потрібно розставити акценти щодо понять «брендингова політика» і «стратегія розвитку бренду», розмежувати області їх застосування.

Брендингова політика в атрибутивному сенсі є системою поглядів, вимог, норм, принципів, обмежень, що визначають основні напрями, форми та методи роботи з брендом. Стратегія розвитку бренду в свою чергу є оптимальним, з точки зору процесу і ресурсів, шляхом досягнення цілей бренду.

Таким чином, маркетингова стратегія розвитку бренду повинна розглядатися як сукупність способів впливу споживача для досягнення цілей підприємства, що дозволяє зробити ефективний внесок у здійснення загальної стратегії підприємства.

Брендингова маркетингова стратегія розвитку входить до складу маркетингової діяльності підприємства і може бути проаналізована в різних

аспектах. Крім того, в сучасних умовах ринку брендингова політика стала чільним елементом маркетингу, вона визначає позиції інших видів політики, оскільки значення та роль бренду для підприємства сьогодні є чи не єдиним визначальним фактором конкурентоспроможності та виживання підприємства на ринку.

Конкурентний аналіз надзвичайно важливий, тому що він допомагає вам зрозуміти, що саме відрізняє вас від конкурентів. Якщо ви спочатку спробуєте реалізувати свій маркетинг, то можете сказати те ж саме, що і будь-яка інша компанія, що не надихає покупця купувати саме у вас, а не у конкурента.

Стратегія, на думку М. Мескона, являє собою детальний всебічний комплексний план, призначений для того, щоб забезпечити здійснення місії організації і досягнення її цілей [4].

З економічної точки зору стратегія – це конкретний довгостроковий план досягнення конкретної довгострокової мети [5].

На основі зазначеного під стратегією ми будемо розуміти функцію вектору, фундамент практичної діяльності компанії, координацію її окремих напрямів в процесі адаптації до факторів середовищ.

Традиційне уявлення про стратегію у сфері діяльності підприємства було засновано на уявленні про неї як одного з процесів управління підприємства. Це означає, що:

- стратегія в своєму розвитку проходить два етапи (розробку та впровадження);
- стратегія складається з безлічі рішень, включаючи аналіз ресурсів та формування загальних цілей і варіантів можливої їх реалізації, але без врахування обмежень, які з'являються на етапі реалізації;
- стратегія має відношення переважно до зовнішньої сфери діяльності підприємства (збут продукції, конкуренція), а не до внутрішньої (культура організації, структура).

Незважаючи на таке значне розходження у поглядах щодо сутності стратегії, практично всі автори сходяться на тому, що стратегія – це гнучкий набір варіантів продуманих координуючих дій на перспективу, які реалізує підприємство для досягнення стійкості, життєздатності, конкурентних переваг та ін.

Специфіка стратегії полягає в тому, що вона розробляється на перспективу, не носить детермінований характер, а тому абстрактна, спрямована на виживання підприємства і підвищення конкурентоспроможності.

Стратегія може бути описана такими ознаками, як мета, час і включає в себе три невід'ємних компоненти: діяльність в умовах невизначеності, тривалість планування, тип стратегії, а головним завданням розробки стратегії є пошук оптимального шляху досягнення мети з урахуванням різних змінних чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Використання терміну стратегія поряд з політикою в економічній науці і практиці нерідко призводить до підміни цих понять. Чому це відбувається і як все-таки розмежувати ці поняття?

Політика включає в себе головну атрибутивну ознаку: діяльність, яка розкриває ставлення до чого-, кого-небудь. Усвідомлюючи всю багатогранність цього терміна, не можна не навести інших тлумачень: політика як наука, що включає в себе теоретичні розробки, різного роду політичні документи, методологічні основи політики і політика як мистецтво (мистецтво управління, здійснення влади).

Брендингова політика в атрибутивному сенсі є системою поглядів, вимог, норм, принципів, обмежень, що визначають основні напрями, форми та методи роботи з брендом. Стратегія розвитку бренду в свою чергу є оптимальним, з точки зору процесу і ресурсів, шляхом досягнення цілей бренду.

Список використаних джерел

- [1] Кривонос, Г. (2019). Стратегія бренду: побудова і основи довгострокового успіху. Web Focus. Вилучено із <https://webfocus.by/strategija-brenda/>
- [2] Sergeev, A. (2018). З чого починається якісна стратегія і для чого вона потрібна в управлінні продуктом? Хабр. Вилучено із <https://habr.com/ru/company/hygger/blog/353164/>
- [3] Meskon, M., Al'bert, M. & Hedouri, F. (1997). Osnovy menedzhmenta. Moscow: Delo.
- [4] Ansoff, I. (1989). Strategicheskoe upravlenie. Moscow: Ekonomika.
- [5] Близнюк, С. В. (1998). Стратегічний маркетинг торговельної фірми: методичні і організаційні аспекти управління. Київ: Логос.
- [6] Голубков, Е. П. (2000). Маркетингові дослідження: теорія і методологія. Москва: Фінпресс.

SEÇÃO II. AGRICULTURA

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.27

TECHNOLOGY OF STORING GRAIN IN A COOLED STATE

Nazirova Rahnamokhon Muhtorovna

PhD in Technical Sciences, Lecturer of the Department
«Technology of Storage and Primary Processing of Agricultural Products»
Fergana Polytechnic Institute

ORCID ID: 0000-0002-4546-5632

Usmonov Nodirjon Botiraliyevich

Lecturer of the Department
«Technology of Storage and Primary Processing of Agricultural Products»
Fergana Polytechnic Institute

Khasanboy Askarov Kholdorovich

PhD in Agricultural Sciences, Lecturer of the Department
«Technology of Storage and Primary Processing of Agricultural Products»
Fergana Polytechnic Institute

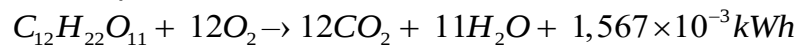
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Abstract. *Support of grain mass quality is the main goal of grain storage technology. The technology is selected depending on raw material quality and grain storage type. Its observance allows reducing the volume of natural losses of the product and keeping it in a healthy environment. One of the most important elements in this process will be the preservation of grain by cooling.*

As the experience of recent years has shown, grain storage has turned out to be almost the most important link in the grain business. The storage itself allows the producer to get a higher price for the grown produce. Analyzing the cost of a ton of wheat in the context of several years, there is a clear tendency for the purchase price to fall during the harvest and by the beginning of October. The fall in prices is mainly attributable to an increase in grain supply from producers who are unable to store grain and/or need financial resources. Starting in the middle of autumn, prices gradually increase, and only then comes the manufacturer's time.[1-5] One thing is clear: if the farm has somewhere to store grain, then no real or fictional conspiracy of grain traders will force the producer to sell the entire crop directly from the field. Every year more and more grain producers understand this and repair, build, buy and rent various kinds of storage facilities.[6-9]

Nevertheless, storage is also not an easy thing, it requires constant study, improvement and searches for new opportunities for a precious crop to wait for its price with minimal losses and optimal costs. Thus, the question arises not only regarding the storage itself but also its quality. In addition to traditional technologies and approaches to grain storage, which are known in our country, there are also new ones.[10] One of them - cooling (cold preservation) of grain - certainly deserves attention. It will be especially interesting for producers and processors of corn (there is no need to move grain to prevent warming), oilseeds (the process of oil oxidation is delayed), organic grain (eliminates fumigation), etc.

Cellular respiration of grain, followed by its arbitrary self-heating, causes spoilage of the harvested grain. These processes depend on the temperature and moisture content of the grain: the higher the temperature and moisture content of the grain, the more intensively it breathes. Self-heating causes dry matter loss and favours the development of insect pests and fungi. It is known that in zones with a temperate climate during the cold season, significantly fewer losses occur during storage than in the summer months. Cooling preservation allows artificially creating winter climatic conditions immediately after harvest. Due to the high humidity and heat, the risk of grain spoilage is especially high in tropical climates.[11-13] Therefore, it is especially important to use refrigerated preservation in such areas. The peculiarities of the grain structure and surface, as well as its low thermal conductivity, are the best prerequisites for cooling. Once cooled, the grain mass retains a low temperature for a long time. The benefits of using this technology are described in more detail later in this article. The grain ripening process reaches its peak at the time of harvest. But even after harvesting, the grain continues to ripen, it breathes. In this case, under the influence of oxygen, carbohydrates decompose with the release of heat into carbon dioxide and water, which leads to a loss of dry mass. Below is the chemical formula for this process:

carbohydrates + oxygen -> carbon dioxide + water + heat

Initially, the technology of storing grain with cooling was developed for the preservation of wet grain before drying. Now, the dry grain is more often cooled than wet grain - mainly to prevent the development of insect pests. Figure 1 shows some of the most common insect pests and the optimal conditions for their life and reproduction.

Some pests are more common in temperate zones, others prefer tropical conditions.

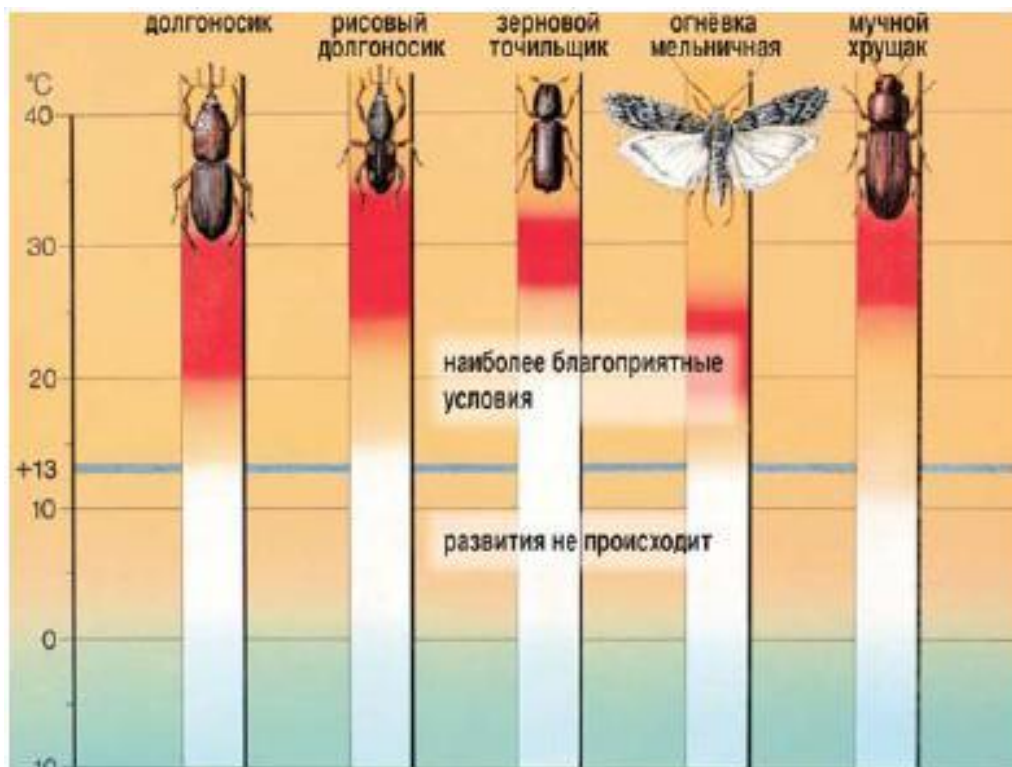

Fig. 1. Some of the most common insect pests.

Cooling the harvested crop to below 13 °C effectively prevents losses from insect damage. At sufficiently low temperatures, insects hibernate and do not damage the granary.

References

- [1] Nazirova, R. M., Sulaymonov, O. N., & Usmonov, N. B. (2020). Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash omborlari va texnologiyalari. *O'quv qo'llanma. Premier Publishing sro Vienna-2020*, 128.
- [2] Mukhtarova, N. R., Akhadovich, K. A., Mukhiddinovich, T. S., & Rakhmatjanovna, M. S. (2020). Investigation of solubility kinetics and interaction of stabilizing additives in production of complex fertilizers based on granular nitrate and stabilizing additives. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(5), 657-664.
- [3] Назирова, РМ, Таджиев, СМ, Хошимов, АА, & Мирсалимова, СР (2020). Изучение физико-химических свойств добавок при производстве новых видов сложных стабилизированных удобрений. *Universum: технические науки*.
- [4] Назирова, Р. М., Усмонов, Н. Б., Хаитов, Р., & Тухташев, Ф. Э. (2020). Влияние условий возделывания и режимов хранения на химический состав корнеплодов моркови. *Проблемы современной науки и образования*, (5 (150)).
- [5] Назирова, Р. М., Мирзаикромов, М. А. У., & Усмонов, Н. Б. (2020). Влияние процесса охлаждения зерна кукурузы на его сохраняемость, количество потерь и на заражённость насекомыми-вредителями. *Проблемы современной науки и образования*, (6-2 (151)).
- [6] Назирова, Р. М., Усмонов, Н. Б., & Сулаймонов, Р. И. (2020). Изменение химического состава клубней картофеля в процессе хранения. *Проблемы современной науки и образования*, (6-2 (151)).
- [7] Назирова, Р. М., Таджиев, С. М., Мирсалимова, С. Р., & Худаярова, Д. (2019). Интенсивная технология NPK-удобрений на основе мытого сушёного концентрата центральных Кызылкумов. *Проблемы современной науки и образования*, (2 (135)).
- [8] Назирова, Р. М., Усмонов, Н. Б., Тухташев, Ф. Э. У., & Тожиев, Б. А. У. (2019). Значение процесса предварительного охлаждения сырья в повышении сохраняемости плодоовощной продукции. *Вестник науки и образования*, (20-1 (74)).
- [9] Назирова, Р. М., Усмонов, Н. Б., Тухташев, Ф. Э. У., & Сулаймонов, Р. И. (2019). Влияние температуры хранения на сохранность и химический состав плодоовощного сырья. *Проблемы современной науки и образования*, (11-2 (144)).
- [10] Назирова, Р. М., Каримов, Д. Д. У., Таджиев, С. М., & Мирсалимова, С. Р. (2019). Комплексные удобрения на основе местного сырья. *Проблемы науки*, (11 (47)).
- [11] Назирова, Р. М., Усмонов, Н. Б., & Зокиров, А. (2019). Изучение влияния обработки на сохранность плодоовощного сырья ингибиторами образования этилена. *Вопросы науки и образования*, (7 (53)).
- [12] Назирова, Р. М., Абдурахмонов, С. Ж., Усмонов, Н. Б., & Бахтиярова, Д. (2019). Изменение химического состава некоторых сортов яблок при хранении в регулируемой атмосфере (Pa). *Наука, техника и образование*, (3 (56)).
- [13] Nazirova, R. M., Usmonov, N. B., & Bakhtiyorova, D. (2020). Innovative technologies for grain storage of different crops. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(6), 222-228.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.28

ВИКОРИСТАННЯ *ALBIZIA JULIBRISSIN* DURAZZ В ОЗЕЛЕНЕННІ ПРИВАТНОЇ ТЕРИТОРІЇ ОЛЕШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Антоненко Ніколь Миколаївна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету рибного господарства та природокористування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Бойко Тетяна Олексіївна

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри садово-паркового господарства
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

УКРАЇНА

Albizia julibrissin Durazz – декоративна рослина, яка останнім часом все частіше використовується в садівництві та ландшафтному дизайні. Як декоративну рослину дерево *A. julibrissin* висаджують уздовж доріг, в парках, на дачних ділянках і в міських парках. Ці ефектні рослини гармонійно виглядають як в поодиноких посадках, так і в поєднанні з іншими рослинами. Під *A. julibrissin* можна висаджувати світлолюбні рослини завдяки наскрізній кроні. Якщо посадити саджанці акації ленкоранської вздовж садових доріжок, то мінімум через п'ять років утворюється зелений тунель, оскільки листя змикається куполом.

Особливості природних умов території Олешківського району визначаються його географічним положенням у межах степової зони Східно – Європейської рівнини. Середня температура січня становить приблизно -5°C , в цей період дмуть переважно східні вітри. У липні середня температура повітря становить близько $+27^{\circ}\text{C}$, вітри переважно північні з переходом на південно – західні. Абсолютний максимум склав $+46^{\circ}\text{C}$; абсолютний мінімум близько -31°C . В літку сюди надходять теплі повітряні маси з Північної Африки, Малої Азії і Балканського півострова, взимку – маси арктичного повітря, які є причиною ранніх осінніх і пізніх весняних заморозків. Під впливом азіатських антициклонів переважають вітри східних напрямків. Зима в основному тепла, малосніжна, осінь і весна часто сухі і сонячні. Середня річна температура $+10$, максимальна $+40$, мінімальна $-31,5^{\circ}$. Тривалість безморозного періоду – в середньому 179 днів на рік. Середньорічна кількість опадів - від 300 до 420 мм. Вегетаційний період триває 200 днів [1,3].

Своєрідний та нестабільний кліматичний режим разом з мікрокліматичними змінами, спричиненими урбанізацією ландшафту, істотно впливає на рослинний покрив міста та потребує ретельного добору рослин - інтродуцентів для його озеленення.

Екзотичні рослини, які мало поширені на нашій території, набувають дедалі більшої популярності при озелененні приватних та громадських територій.

Найважливішими лімітуючими чинниками для натуралізації деревних рослин, які походять з південних регіонів, у нових умовах є низькі температури

в певні сезони року, а також увесь комплекс зовнішніх умов, яким рослина піддається у зимовий період. Одним з головних показників успішного зростання та онтогенезу інтродуцентів у нових умовах є їх зимостійкість, тобто властивість рослин витримувати низьку температуру повітря протягом тривалого періоду. Під час дослідження характеру перезимівлі враховують два види стійкості: морозостійкість та зимостійкість, причому перша є компонентом другої [2,5].

Під зимостійкістю розуміють увесь комплекс пристосувань рослини до несприятливих умов довкілля після завершення періоду вегетації, тобто впродовж холодної пори року [5]. Від них залежить пошкоджуваність деревних рослин протягом цього періоду [4]. Морозостійкість рослин – один з найважливіших показників успішного пристосування до нових умов росту, спадково закріплена властивість: кожен вид має температурний мінімум, нижче за який нормальна життєдіяльність його неможлива. Знання цього температурного градієнта має важливе значення для інтродукованих деревних рослин [6].

На морозостійкість екзотів впливає тривалість холодного періоду. Для такої теплолюбної рослини, як *A. julibrissin*, тривалі морози з температурою нижче за $-10...-15^{\circ}\text{C}$ призводять до відмерзання окремих гілок, молоді рослини часто вимерзають до кореня. Однак короткочасні морози до -22°C більшість дорослих рослин витримують.

На зимостійкість *A. julibrissin* впливає місце розташування. Екземпляри, висаджені на відкритому просторі або з навітряного боку, підмерзали більше та гірше відновлювалися наступного року, а рослини, висаджені всередині посадок або під захистом будівель, де нівелюється негативна дія вітру при низьких температурах, виявилися витривалішими до дії низьких температур. Отже, при проектуванні посадок з *A. julibrissin* необхідно ретельно підбирати місце посадки [5].

Ще одним з головних показників успішного зростання *A. julibrissin* в Олешківському районі, є комплекс факторів, обумовлених посушливим кліматом, пошкоджуючий ефект яких може бути рівним або більш істотним, ніж сукупність несприятливих умов зимового періоду. Тому посухостійкість деревних рослин у Степовій зоні розглядається нами у якості однієї з найважливіших еколого – біологічних властивостей, що складає адаптаційну характеристику виду. *A. julibrissin* можна оцінити як рослину середньої посухостійкості: рослини задовільно розвиваються в звичайні роки, а у посушливі – змінюється ритм росту, частково пошкоджуються листя, вимагається періодичний полив. Однак, слід зазначити, що максимальну декоративність рослина проявляє в умовах достатнього зволоження ґрунту, при якому рослини рясно квітнуть, мають тривалий період цвітіння.

Висновки. *A. julibrissin* – яскраво квітуче дерево з ажурною кроною та ремонтантним цвітінням. Даний вид оцінюється як слабкозимостійкий, тобто одно- та дворічні пагони систематично пошкоджуються у зимовий період. Однак, альбіція часто відновлюється даючи кореневу поросль.

Рослина може рости без пошкоджень в умовах аридного клімату. Максимально розкрити всі якості рослини можливо при правильному місцезональному розташуванні; максимальному освітленні та помірному зволоженні ґрунту. Тому, якщо зібрати до купи всі її властивості робимо висновок, що *A. Julibrissin* можна використовувати в озелененні територій Олешківського району.

Список використаних джерел:

- [1] Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. (1978). Пред. ред. кол. П.Н. Першин, А.Н. Алымов, А.Е. Бабанец. М.: ГУГК.
- [2] Генкель, П.А. (1964). Состояние покоя и морозоустойчивость плодовых растений. М.: Наука.
- [2] Бойко, М.Ф. (ред.). (1998). Природа Херсонської області: Фізико-географічний нарис. К.: Фітосоціоцентр.
- [1] Бойко, Т.О., Бойко, П.М. (2017). Оцінка інтродукції альбіції ленкоранської (*Albizia julibrissin* Durazz) у місті Херсон. *Traectoria nauki: International Electronic Scientific Journal. Section Biology*. (Vol. 3, № 1. P. 3.1-3.7).
- [2] Бойко, Т.О. Бойко, П.М., Січна, Ю.М. (2017). Зимостійкість та морозостійкість *Albizia julibrissin* Durazz в умовах м. Херсона. Інтродукція рослин. (Vol. 4, P. 63-68).
- [3] Кохно, Н.А. (2017). Об успешности интродукции древесных растений Н.А. Кохно Интродукция дре- ISSN 1605-6574. Інтродукція рослин. № 467 Зимостійкість та морозостійкість *Albizia julibrissin* Durazz в умовах м. Херсона весних рослин и озеленение городов Украины. К.: Наук. думка, (1983), (с. 2-8).

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.29

ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ БАКТЕРІАЛЬНИМИ ПРЕПАРАТАМИ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН КОРМОВИХ БОБІВ

Дяченко Максим Олексійович

здобувач вищої освіти факультету агротехнологій та природокористування
Сумський національний аграрний університет

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0003-1251-4044

Данильченко Олеся Миколаївна

к.с.-г.н., доцент кафедри рослинництва,
Сумський національний аграрний університет

УКРАЇНА

Кормові боби (*Faba vulgaris* L.) – перспективна однорічна зернобобова культура, зерно, якої містить 25 – 35 % білка, до 54 % вуглеводів, 1,5 % жиру, близько 3,5 % мінеральних речовин, вітаміни А і В, є високопоживним концентрованим кормом, у 100 кг якого міститься 129 корм. од. і 28,4 кг перетравного протеїну. Воно є цінним компонентом у виробництві комбікормів [2].

Процеси росту та розвитку кормових бобів відображають всю сукупність фізіологічних процесів та взаємодії організму рослин із факторами зовнішнього середовища. Тому при застосуванні тих чи інших агротехнічних заходів відбуваються зміни умов життя рослин, процесів росту і розвитку рослин кормових бобів в агробіоценозах [3].

Мета дослідження – визначення впливу бактеріальних препаратів на тривалість вегетаційного періоду та продуктивність кормових бобів.

Дослідження проводили на базі навчально-наукового виробничого центру Сумського НАУ за загальноприйнятими методиками протягом 2016–2018 рр.

Агротехніка в досліді відповідала рекомендованій на час їх проведення для зони північно-східної частини Лісостепу, за виключенням агрозаходів, які передбачалися схемою досліду для вивчення. Польові досліді закладали згідно з існуючими методичними рекомендаціями [1].

Площа облікової ділянки 20 м². Розміщення варіантів систематичне. Повторність досліді триразова. Сорт кормових бобів – Білун.

Варіанти досліді: без інокуляції бактеріальним препаратом і з обробкою насіння:

- Ризогуміном (торф'яна форма на основі симбіотичних азотфіксуючих бактерій *Rhizobium leguminosarum* штам 31, фізіологічно активні речовини біологічного походження (цитокініни, ауксини, амінокислоти, гумінові кислоти), сполуки макроелементів у стартових концентраціях і мікроелементи в хелатованій формі);

- Поліміксобактерином (рідкий концентрат темно-коричневого кольору на основі фосформобілізуючих бактерій *Bacillus polymyxa* KB, механізм дії препарату пов'язаний із властивістю бактерій продукувати фермент фосфатазу та органічні кислоти, що забезпечує розчинення важкорозчинних мінеральних і органічних фосфатів ґрунту, внаслідок чого рослини в процесі свого розвитку одержують додаткове живлення фосфором із ґрунтових резервів, а також продукувати стимулятори росту рослин та вітаміни групи В).

Інокуляцію насіння гороху проводили у відповідності з методикою Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН (м. Чернівці).

На контролі інокуляцію насіння не проводили.

Фон мінерального живлення - $N_{60}P_{60}K_{60}$.

Аналіз результатів досліджень показав, що в умовах північно-східного Лісостепу України тривалість вегетаційного та міжфазного періоду кормових бобів в значній мірі залежить від передпосівної інокуляції насіння бактеріальними препаратами.

Так, у середньому, за роки досліджень (2016-2018 рр.) було встановлено, що інокуляція насіння бактеріальними препаратами на основі азотфіксуючих і фосформобілізуєчих бактерій сприяла подовженню тривалості періоду вегетації культури (талб. 1).

Таблиця 1

Тривалість основних фаз росту і розвитку та вегетаційного періоду кормових бобів залежно від передпосівної інокуляції насіння бактеріальними препаратами (2016–2018 рр.)

Бактеріальні препарати	Міжфазний період, діб				
	повні сходи - бутонізація	бутонізація – цвітіння	цвітіння – повна стиглість	вегета- ційний період	+/- до контролю
Без інокуляції бактеріальними препаратами (контроль)	38	10	50	100	–
<i>Ризогумін</i> (препарат на основі азотфіксуючих бактерій)	36	12	58	105	+5
<i>Поліміксобактерин</i> (препарат на основі фосформобілізуєчих бактерій)	37	11	56	103	+3

[авторська розробка]

Як показали проведені дослідження, у варіанті без інокуляції насіння тривалість періоду повні сходи-бутонізація, бутонізація-цвітіння, цвітіння-повна стиглість становила відповідно 38, 10, і 50 днів. Зокрема, відповідно до передпосівної інокуляції насіння бактеріальними препаратами тривалість періодів: повні сходи-бутонізація, бутонізація-цвітіння, цвітіння-повна стиглість коливалась в межах 36-37, 11-12 та 56-58 днів, до перевищувало відповідні показники контролю на 1-2 та 6-8 днів.

Найтривалішими вказані між фазні періоди були на варіанті з інокуляцією насіння бактеріальним препаратом Ризогумін, на основі азотфіксуючих бактерій *Rhizobium leguminosarum* штам 31. Що стосується тривалості періоду вегетації кормових рослин в досліді, то в середньому період вегетації посіву на контролі становив 100 днів. Передпосівна інокуляція насіння бактеріальними препаратами подовжувала період вегетації кормових бобів до 103 (інокуляція Поліміксобактерином) - 105 (інокуляція Ризогуміном) або на 3-5 днів більше.

Таким чином, найтриваліший період вегетації посівів кормових бобів – 105 днів, було встановлено на варіанті з інокуляцією насіння бактеріальним препаратом Ризогумін.

Основним критерієм, що відображає ефективність застосування складових технологій вирощування сільськогосподарських культур, у тому числі і кормових бобів є рівень урожайності.

В середньому за роки досліджень на контрольному варіанті (без інокуляції насіння бактеріальними препаратами) урожайність насіння кормових бобів становила 2,77 т/га (табл.2).

Таблиця 2

Урожайність насіння кормових бобів залежно від передпосівної інокуляції насіння бактеріальними препаратами, т/га

Бактеріальні препарати	Рік досліджень			середнє	± до контролю
	2016	2017	2018		
Без інокуляції бактеріальними препаратами (контроль)	2,82	2,52	2,97	2,77	
<i>Ризогумін</i> (препарат на основі азотфіксуючих бактерій)	3,22	2,93	3,26	3,14	+ 0,37
<i>Поліміксобактерин</i> (препарат на основі фосформобілізуючих бактерій)	3,15	2,82	3,18	3,05	+ 0,28
НІР _{0,05}	2016 р. А – 0,31 2017 р. А – 0,26 2018 р. А – 0,35				

[авторська розробка]

Процес інокуляції насіння кормових бобів фосформобілізуючим бактеріальним препаратом Поліміксобактерин сприяло формуванню урожайності на рівні 3,05 т/га або 0,28 т/га більше порівняно до контролю.

Тоді як максимальний приріст урожайності був відмічений на варіанті з передпосівною інокуляцією насіння азотфіксуючим бактеріальним препаратом Ризогумін, перевищення контролю становило 0,37 т/га або 13,5 %.

Таким чином, результатами досліджень встановлено, що в умовах північно-східного Лісостепу України на фоні внесення мінеральних добрив в дозі N₆₀P₆₀K₆₀ найбільша урожайність кормових бобів в середньому за роки досліджень 3,14 т/га сформувалась на варіанті досліджень з інокуляцією насіння бактеріальним препаратом Ризогумін на основі азотфіксуючих бактерій *Rhizobium leguminosarum* штам 31.

Список використаних джерел

- [1] Доспехов, Б. А. (1985). *Методика полевого опыта*. Москва: Агропромиздат.
- [2] Глим'язний, В. & Гентош, Д. (2011). Стійкість сортів кормових бобів. *Пропозиція* (3), 84.
- [3] Нідзельський, В. А. & Мокрієнко, В. А. (2012). Кормові боби – цінна зернобобова культура. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України (176), 69-74.
- [4] Панчишин, В. З., Майсієнко, В. В. & Яценко, Т. О. (2019). Формування урожайності зерна бобів кормових в умовах Полісся. *Наукові горизонти* (2), 34-39.
- [5] Гриник, І. В., Патики, В. П. & Шкатулка, Ю. М. (2011). Мікробіологічні основи підвищення врожайності та якості зернових культур. *Вісник Полтавської державної аграрної академії* (4), 7-11.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.30

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ *TRACHYCARPUS FORTUNEI* (HOOK.) H.WENDL. В ОЗЕЛЕНЕННІ ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

ORCID ID: 0000-0003-3864-2036

Бойко Тетяна Олексіївна

канд. біол. наук, доцент,
доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ORCID ID: 0000-0001-6112-6772

Дементьєва Ольга Іванівна

канд. с.-г. наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ORCID ID: 0000-0003-0658-0846

Бойко Павло Михайлович

канд. біол. наук, доцент,
доцент кафедри екології та сталого розвитку ім. проф. Ю.В. Пилипенка
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ORCID ID: 0000-0001-7935-209

Котовська Юліанна Станіславівна

асистент кафедри лісового
та садово-паркового господарства
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Теленга Катерина Олексіївна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

УКРАЇНА

В останні роки зріс попит на екзотичні рослини для озеленення інтер'єрів. Особливо це стосується озеленення просторих приміщень холів магазинів, лікарень, навчальних закладів тощо. В озелененні ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» (далі ДВНЗ «ХДАУ») використовується низка екзотичних рослин. Серед них пальма *Trachycarpus fortunei* (Hook.) H.Wendl. Це невисокі (до 12 м у висоту), вічнозелені дерева із струнким, тонким стовбуром, покритим гладенькою, блискучою, червонувато-коричневою корою і темно-бурими, волокнистими піхвами відмерлих листків (рис. 1).

Листя пальми довгочерешкове, віялоподібне, сільнорозсічене жорстке, гладеньке, блискуче, розташовуються у верхній частині стовбура.

У період цвітіння (в ДВНЗ «ХДАУ» протягом травня-червня) на рослині з'являються дрібні, двостатеві квітки, зібрані в довгі, гіллясті, густі, гроноподібні суцвіття (рис. 2), які можуть сягати до 1 метру. Після запилення на рослині з'являються плоди – сухі, чорні кістянки з сухим оплоднем. Зазвичай трахікарпуси в умовах інтер'єру не квітнуть, однак 2019 року в ДВНЗ «ХДАУ» вдалось добитись цвітіння трьох екземплярів та утворення на одному екземплярі плодів.

Рис. 1. Дорослі пальми *Trachycarpus fortunei* (Hook.) H.Wendl. з генеративними бруньками (фото авторів).

Рис.2. Утворення плодів кістянок на *Trachycarpus fortunei* в ДВНЗ «ХДАУ» (фото авторів).

Трахикарпус форчуна був обраний для озеленення холу ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» не випадково. На відміну від інших представників *Agnesaceae*, цей вид витримує негативні зимові температури до -10°C .

Великі рослини в інтер'єрі розташовують в глибині приміщення, невеликі екземпляри віддають перевагу східним або західним вікнам. Сонячні промені повинні бути розсіяними. Рослини не переносять протягів та холодного повітря від кондиціонерів. Середньодобова температура влітку повинна становити $19-25^{\circ}\text{C}$. Дорослі рослини толерантні до перепадів температур. Полив помірний. Рекомендовано просихання кому ґрунту на 3-6 см. Полив проводять таким чином, щоб вода не потрапляла на стовбур і крону, оскільки зайва волога може викликати гниль. У літній період, коли підтримуються сприятливі умови для випаровування води з субстрату частота поливу збільшується, в осінньо-зимовий період поливати трахикарпус слід набагато рідше [1]. Надлишки вологи з піддону прибирають. Воду для поливу пальми також обирають ретельно. Для поливу потрібна вода з жорсткістю 6-7 рН, без хлору. Можна обрати воду з водопроводу, але відстоювати її протягом 2-3 діб.

Рис.3. Вирощування сіянців пальми трахикарпус: А – посів насіння, Б – піврічні сіянці пальми (фото авторів).

Свіже насіння можна висіювати відразу без попередньої підготовки (рис. 3А). Насіння, що полежале, висіюють після попереднього замочування протягом 2-3 діб, з щоденною зміною води. Висіюються насіння на глибину до 1 см втискуванням без подальшого засипання «лунок». Ґрунтосуміш для посіву насіння обирають також з нейтральною реакцією. В рівних частинах змішані дернова земля, перегній, пісок великої фракції. На дні горщика створюється високий дренажний шар, товщиною 2-3 см, що дозволяє воді не застоюватись. Ґрунт обов'язково дезінфікують та постійно зволожують. Додатково застосовувались органічні добрива. Касети з посіяним насінням залишався в теплиці з середньодобовою температурою $20-25^{\circ}\text{C}$, в світлому місці, але без прямих сонячних променів. Сходи з'являються протягом 30-60 діб.

Пальма Трахикарпус форчуна рідко вражається хворобами та шкідниками. Однак, похибки у поливі призводять до ураження рослин гниллю. При

виросуванні пальми у ДВНЗ «ХДАУ» ми стикнулись з хворобою сіра гниль [2]. Хвороба проявилась у вигляді симптомів: на черешках листя утворились плями різної форми та розміру, які швидко розрослись. Збудником хвороби виявився гриб *Botrytis cinerea* Pers. Конідії гриба поширюються повітрям [3]. Оброблення листя та ґрунту фунгіцидами широкого спектру дії та налагодження режиму поливу дало позитивний результат.

Ще однією хворобою є засихання листя пальми. На краях верхівок листя з'являється суха гниль, листя скручується повністю протягом двох тижнів. Хвороба має неінфекційний характер, проявляється в результаті сильних змін в режимі вирощування. Мірами боротьби є підтримання оптимального режиму вологості повітря. Удаляється уражене коріння [3]. При появі засохлого листя, її необхідно пересадити в новий добре дренажований субстрат, з високим вмістом піску.

Список використаних джерел:

- [1] Превратите дом в курорт. Это элементарно с пальмой Трахикарпус. <http://overplant.ru/catalog/trahikarpus.html>
- [2] Бойко, Т.О. (2015). Результати попереднього фітопатологічного обстеження деревних рослин дендропарку Херсонського державного аграрного університету. *Таврійський науковий вісник*. (94). 118–124.
- [3] Станчева, Й., Роснев Б. (2005). Атлас болезней сельского хозяйства культур. Том 5. *Болезни декоративных и лесных культур*. София-Москва.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.31

ЕКОТОКСИКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ПЕСТИЦИДІВ В АГРОЦЕНОЗІ ЧЕРЕШНІ В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Панченко Тетяна Павлівна

кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник,
завідувач лабораторії аналітичної хімії пестицидів,
Інститут захисту рослин НААН

Черв'якова Лариса Миколаївна

кандидат сільськогосподарських наук, провідний науковий співробітник
лабораторії аналітичної хімії пестицидів,
Інститут захисту рослин НААН

УКРАЇНА

Вступ. У технології виробництва продукції садівництва для забезпечення стабільної продуктивності насаджень провідна роль належить захисту рослин. Серед методів захисту високоефективним та швидкодіючим є хімічний.

За «Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» для захисту черешні пропонується ряд пестицидів (інсектицидів і фунгіцидів), серед яких є досить токсичні (ЛД₅₀ від 84 до 108 мг/кг) або такі, що застосовуються з великими нормами витрати (до 6 кг/га) [1]. Обмежений асортимент препаратів унеможливорює чергування сполук різних хімічних груп з різними механізмами дії, що необхідно для запобігання виникнення резистентності у шкідливих організмів. При застосуванні важливим є і нормування їх вмісту в плодах та регламентація екологічно безпечного застосування, оскільки плоди черешні є продукцією для дитячого та дієтичного харчування. Питання безпеки може бути вирішене за проведення екотоксикологічного моніторингу: одержання інформації про кінетику процесів детоксикації пестицидів (з урахуванням їх фізико-хімічних властивостей) в агроценозі та їх екологічна оцінка, що і було **метою досліджень**.

Методика досліджень. Об'єктом досліджень були інсектициди з класів фосфорорганічні сполуки (піриміфосметил), неоніотиноїди (імідаклопрід) та фунгіциди з класів анілінопіримідини (ципродиніл), стробілурини (трифлуксістробін) та триазолі (пенконазол).

Визначення діючих речовин проводили з використанням фізико-хімічних методів аналізу (тонкошарова та газорідинна хроматографія) за офіційно затвердженими та уніфікованими методиками.

Результати досліджень. За багаторічними дослідженнями фізико-хімічні властивості органічних сполук є моделлю їх властивостей і характеризуються полярністю за величиною дипольного моменту молекули (μ , Д) [2, 3]. Встановлено, що за триступеневою класифікацією всі досліджувані пестициди є сполуками малополярними ($2 < \mu \leq 6$ Д) з відповідними значеннями дипольних моментів (табл.1).

Таблиця 1

**Швидкість детоксикації пестицидів в плодах черешні
та їх екологічна оцінка**

Діюча речовина	μ , Д	k , діб ⁻¹	T_{50} , діб	T_{95} , діб	Сн, бал
Піриміфосметил	3,25	0,19	3,9	15,8	5
Ципродиніл	3,47	0,10	6,9	30,0	5
Трифлостробін	3,53	0,10	6,9	30,0	5
Пенконазол	4,50	0,16	4,3	18,7	5
Імдаклоприд	5,50	0,22	3,2	13,6	5

[авторська розробка]

Для визначення екотоксикологічної небезпеки пестицидів вивчено особливості їх детоксикації (зменшення вмісту) в плодах черешні. Протягом періоду вегетації вміст пестицидів зменшується і швидкість цього процесу залежить від низки факторів, основними з яких є: фізико-хімічні властивості пестицидів, особливості об'єкта. Встановлено, що детоксикація пестицидів відбувається за експоненційною моделлю, за якою були розраховані константи швидкості (k), періоди піврозпаду (T_{50}) та повного розпаду (T_{95}), які є величинами постійними і незалежними від часу.

Швидкість детоксикації (k) пестицидів корелює з їх полярністю (μ) і описується відповідним рівнянням регресії (R^2 0,65): $k = 0,058\mu - 0,102$.

Для екологічної оцінки досліджуваних пестицидів за ступенем небезпеки (Сн) використовували інтегральну семибальну шкалу, що враховує токсиколого-гігієнічні і екотоксикологічні властивості [4]. Встановлено, що всі досліджувані пестициди є сполуками помірно небезпечними (Сн – 5 балів).

Висновок. Всі досліджувані пестициди є сполуками малополярними з константами швидкості розпаду від 0,10 до 0,22 частин за добу і за ступенем небезпеки належать до помірно небезпечних пестицидів. Їх застосування дає змогу захистити черешню від шкідливих організмів, зберегти навколишнє середовище від забруднення і отримати якісну плодову продукцію.

Список використаних джерел:

- [1] Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. (2018). Київ: Юнівест Медіа.
- [2] Бублик, Л.І. (2012). Екотоксикологічний моніторинг пестицидів в агроценозах. *Стратегія і тактика захисту рослин. т.1 Стратегія*/ за ред. В.П.Федоренка. Київ : Альфа-стевія. С. 417-436.
- [3] Панченко, Т.П. (2006). Методи моніторингу та екотоксикологічний ризик застосування пестицидів агроценозах плодових культур: дис.канд. с.-г. наук: 03.00.16/ Ін-т зах. рослин. Київ.
- [4] Бублик, Л.І. (2007). Екотоксикологічний ризик застосування хімічних засобів захисту рослин від шкідливих організмів (лабораторії аналітичної хімії пестицидів 50 років). *Захист і карантин рослин*. Вип. 53. С. 271- 281.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.32

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ В УМОВАХ СТЕПУ

ORCID ID: 0000-0001-9376-8657

Радченко Микола Володимирович

канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри рослинництва
Сумський національний аграрний університет

Мелешко В'ячеслав Віталійович

студент факультету агротехнологій та природокористування
Сумський національний аграрний університет

УКРАЇНА

Сорт є біологічною основою технологій виробництва продуктів рослинництва, тому постійне оновлення та вдосконалення сортових ресурсів – необхідна умова зростання врожайності сільськогосподарських культур та підвищення якісних показників одержаної продукції. Рівень реалізації потенційної продуктивності сортів визначається різними факторами: абіотичними, біотичними і антропогенними. Тому зараз особливої актуальності набуває адаптивна селекція – створення сортів та гібридів з високим адаптивним потенціалом для вирощування в конкретних екологічних умовах [1].

В умовах реформування агропромислового комплексу України площі вирощування озимих культур після традиційних попередників (чорні та зайняті пари, багаторічні трави тощо) є обмеженими. У зв'язку з цим актуальним постає питання добору сучасних високопродуктивних сортів, які б могли в більш повній мірі реалізувати свій генетичний потенціал при їх вирощуванні [2, 3].

Для основних сільськогосподарських культур, зокрема пшениці озимої, з'ясовано, що правильно підібрані районовані сорти забезпечують приріст урожаю від 2-3 до 8-10 ц/га [4].

Метою досліджень було вивчення впливу сортових особливостей на урожайні та якісні показники пшениці м'якої озимої.

Дослід проводили за схемою:

- 1) сорт Ветеран;
- 2) сорт Щедрість Одеська;
- 3) сорт Олексіївка.

Дослідження проводилися в умовах СТОВ «Золоті Пруди» Олександрівського району Донецької області. Ґрунт дослідного поля чорнозем звичайний слабовмитий, вміст гумусу – 4,0-4,6 %, максимально допустимий запас продуктивної вологи – 165 мм, вміст азоту – 90-120 мг/кг, фосфору – 80-100 мг/кг, калію – 90-130 мг/кг ґрунту, реакція ґрунтового розчину рН – 7,1-8,0.

Попередник – соняшник. Сівбу проводили суцільним рядковим способом з міжряддям 15 см в оптимальні для зони строки. Мінеральні добрива вносили в дозі ($N_{81}P_{52}$). Одночасно з сівбою вносили амофос $N_{12}P_{52}$, по мерзлоталому ґрунту вносили аміачну селітру $N_{34,4}$, у фазу кущення вносили аміачну селітру $N_{34,4}$ кг діючої речовини на гектар. Норма висіву пшениці озимої становила 5,0 млн. шт./га.

Аналіз результатів досліджень показав, що в середньому за роки досліджень у варіанті з сортом Ветеран висота рослин була найбільшою. Так,

висота рослин у фазу повна стиглість становила 85-88 см, що на 5-6 та 10-12 см більше ніж у сортів Олексіївка та Щедрість Одеська, відповідно.

Не менш важливим для розуміння сутності біологічних процесів росту та розвитку пшениці м'якої озимої, залежно від факторів досліду, є аналіз структури врожаю, адже саме ці показники визначають за рахунок чого формується продуктивність рослин.

Кількість зерен у колосі становила в межах від 27,5 шт. у сорту Олексіївка до 31,2 у сорту Щедрість Одеська. У середньому по досліду маса зерен з колосу варіювала в межах 0,92-1,08 г, у той же час максимальна маса зерна з колосу отримана на варіанті з сортом Щедрість Одеська – 1,08. Максимальну врожайність отримано у сорту Щедрість Одеська – 4,05 т/га, що більше на 0,45 та 0,76 т/га в порівнянні з сортами Ветеран та Олексіївка, відповідно.

Незалежно від цільового призначення зерна його реальна цінність значною мірою залежить від вмісту білка та клейковини. Так вміст білка та сирої клейковини в залежності від сорту в середньому становив 11,6-12,9, 27,8-30,0 %, відповідно. Вміст білка та сирої клейковини в зерні був найбільшим у сорту Щедрість Одеська 12,9 та 30,0 %. На варіанті з сортами Ветеран та Олексіївка відбулося незначне зниження цих показників. Так, вміст білка – до 11,6-12,2 %, вміст сирої клейковини зменшився до 27,8-28,4 %, відповідно.

Висновки. Найбільш пластичним для формування урожайності та якісних показників зерна пшениці м'якої озимої виявився сорт Щедрість Одеська, що забезпечило отримання максимального врожаю 4,05 т/га, з вмістом білка 12,9 %, вмістом клейковини – 30,0 %.

Список використаних джерел:

- [1] Кильчевский, А. В. & Хотылева, Л. В. (1997). *Экологическая селекция растений*. Минск: Тэхналогія.
- [2] Черенков, А. В., Солодушко, М. М., Желязков, О. І. & Хорішко, С. А. (2014). *Сучасні технології вирощування пшениці озимої в зоні Степу*. Дніпропетровськ.
- [3] Вожегова, Р. А., Заєць, С. О. & Коваленко, О. А. (2013). Урожайність різних сортів пшениці озимої залежно від строків сівби в умовах Південного Степу. *Вісник аграрної науки*, (11), 26-29.
- [4] Моргун, В. В., Гаврелюк, М. М., Швартау, В. В. & Коновалова, Д. В. (2013). *Методичні рекомендації по технології виробництва сертифікованого насіння пшениці озимої*. Київ.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.33

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ СВІЖОГО ДУБОВО-СОСНОВОГО СУБОРУ ТА СВІЖОГО БОРУ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0002-0545-1877

Тупчій Ольга Миколаївна
асистент

*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка*

ORCID ID: 0000-0003-0712-8827

Кобець Олексій Володимирович
канд. с.-г. наук, вчений секретар

*Український орден «Знак Пошани» науково-дослідний інститут
лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького*

УКРАЇНА

Ліси Степу України представлені масивами, які в більшості своїй приурочені до долин річок, основна їх роль – водоохоронна і ґрунтозахисна. Природні ліси північній байрачного Степу займають невеликі площі схилів і тальвегів балок (байрачні ліси), заплав (заплавні ліси) і лугові тераси річок (аренні ліси) [1]. Для проведення заходів щодо підвищення продуктивності та відтворення лісів важливим є вивчення й аналіз стану та продуктивності лісових насаджень. Одним із найбільш крупних лісгосподарських підприємств лівобережної частини України є державне підприємство «Ізюмське лісове господарство» (ДП «Ізюмське ЛГ») Харківського обласного управління лісового та мисливського господарства, розташоване в південно-східній частині Харківщини. В лісовому фонді цього підприємства, розташованого на межі лісостепової та степової зони, сконцентровані масиви соснових лісів. Вони є головним чинником, що стабілізує природні екосистеми і позитивно впливає на навколишнє середовище на межі Слобожанщини з Донбасом.

Загальна площа ДП «Ізюмське ЛГ» становить 53 тис. га, площа вкритих лісовою рослинністю ділянок – 44 тис. га або 83 % від загальної площі підприємства. За результатами аналізу електронної повидільної бази даних Виробничого об'єднання «Укрдержліспроект» понад 60 % площі вкритих лісовою рослинністю ділянок займають насадження сосни звичайної, 20 % – насадження дуба звичайного. Сосняки в лісовому фонді ДП «Ізюмське ЛГ» загалом ростуть на ділянках 17 типів лісу. Найбільш розповсюджені соснові насадження свіжого дубово-соснового субору (B_2 -дС), частка площі яких становить 45 % загальної площі сосняків підприємства. Поширені також насадження свіжого соснового бору (A_2 -С) – 33 %. В умовах обох типів лісу переважають деревостани штучного походження. Так, в умовах B_2 -дС співвідношення площ деревостанів штучного та природного походження становить 80 % до 20 %, а в умовах A_2 -С воно є ще більшим – 89 % до 11 %.

Соснові насадження ДП «Ізюмське ЛГ» характеризується I–II класами бонітету, є високо- та середньоповнотними. Так, частка площі деревостанів повнотою 0,7–0,8 становить 64 % в умовах B_2 -дС і 68 % в умовах A_2 -С. Значною є також частка площі деревостанів повнотою 0,9 – 15 % та 18 % відповідно.

Вікова структура соснових насаджень підприємства є розбалансованою, адже переважають середньовікові соснові насадження, які займають 64 % в умовах А₂-С та 68 % в умовах В₂-дС. Значна частка площі припадає на пристиглі деревостани – 15 % та 21 % відповідно. Частка молодняків і пристиглих насаджень є недостатньою, стиглі деревостани майже відсутні. В умовах А₂-С у 69 % площі сосняків припадає на деревостани V–VIII класів віку, в умовах В₂-дС 82 % площі припадає на V–IX класи віку. Частка площі деревостанів I–IV та X і вище класів віку є незначною.

За результатами проведених досліджень найбільш продуктивними в умовах обох типів лісу є деревостани 71–80-річного віку. Так, в умовах А₂-С середній запас деревостанів VIII класу віку становить 340 м³·га⁻¹, в умовах В₂-дС – 370 м³·га⁻¹. З віком запас сосняків підприємства поступово знижується до 260–280 м³·га⁻¹ у 111–150-річному віці. В середньому запас соснових насаджень, які ростуть в умовах свіжого дубово-соснового субору, є вищим, ніж запас деревостанів свіжого соснового бору на 19 % (рис. 1). Різниця за середніми діаметром і висотою є меншою, в середньому – 9 %.

У соснових лісах ДП «Ізюмське ЛГ» було проведено низку наукових досліджень щодо питань підвищення продуктивності соснових лісів і вивчення впливу на неї рубок догляду [2].

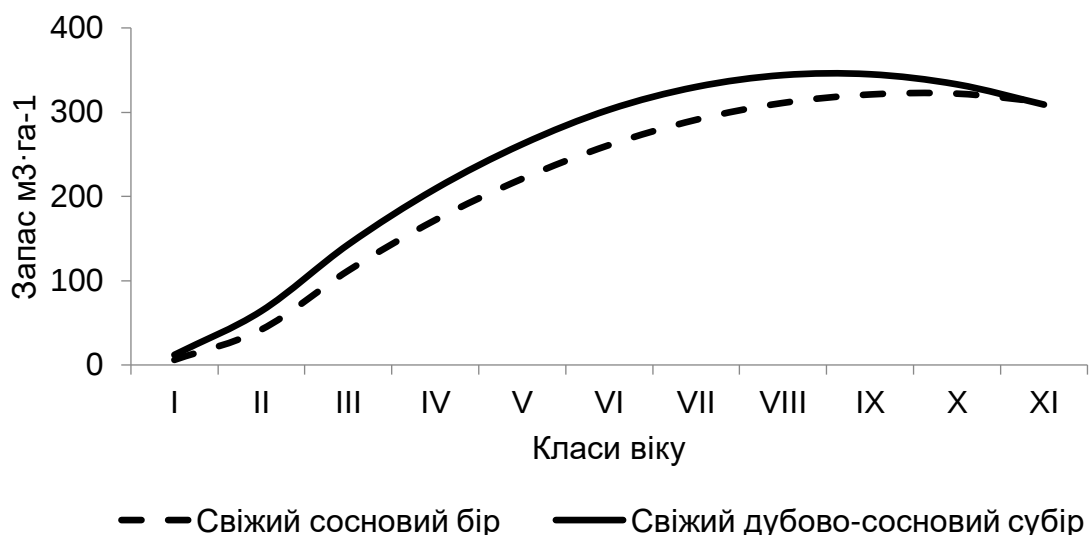

Рис.1. Продуктивність соснових насаджень ДП «Ізюмське ЛГ»

За результатами цих досліджень науковцями УкрНДІЛГА розроблено «Рекомендації щодо режимів вирощування штучних соснових лісів Ізюмського бору» [3]. В них наведено відомості щодо режимів вирощування соснових лісів, узагальнено і доповнено положення щодо проведення рубок догляду в сосняках залежно від типів лісорослинних умов, уточнено діапазони інтенсивності рубок догляду тощо. Використання положень цього документу під час ведення лісового господарства забезпечить підвищення продуктивності та покращення стану сосняків ДП «Ізюмське ЛГ».

Висновки. Комплекс заходів з підвищення продуктивності соснових насаджень ДП «Ізюмське ЛГ» має бути спрямований на оптимізацію вікової структури, збільшення приросту та запасу деревостанів, поліпшення охорони і захисту лісу від хвороб, шкідників та пожеж тощо. Відповідно до положень «Рекомендацій щодо режимів вирощування штучних соснових лісів Ізюмського

бору» заходи щодо вирощування та формування соснових лісів підприємства повинні бути спрямовані перш за все на регулювання процесів поглинання і витрати вологи насадженнями.

Список використаних джерел:

- [1] Генсірук, С.А. (2002) Ліси України. Львів, 496 с.
- [2] Ткач, В.П., Тарнопільська, О.М. & Манойло, В.О. (2015) Вплив лісовідновних рубок на процеси відтворення природних соснових лісів Північного Степу. *Лісівництво і агролісомеліорація*. (126), 114–121.
- [3] Ткач, В.П., Шинкаренко, І.Б., Тарнопільська, О.М., Манойло, В.О..... Лук'янець, В.А. (2010) Рекомендації щодо режимів вирощування штучних соснових лісів Ізюмського.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.34

ОЦІНКА СТАНУ СИСТЕМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТА СТАРОБІЛЬСЬК ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бордюгова Олена Іванівнаасистент кафедри садово-паркового господарства та екології
*Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»***УКРАЇНА**

Стаття присвячена оцінці стану системи озеленення міста Старобільськ, що знаходиться на півночі Луганської області та можливих способів її поліпшення. Передбачення розширення рекреаційних можливостей зелених насаджень міста за рахунок реконструкції існуючих зелених зон, озеленення існуючих районів житлової забудови та використання альтернативних видів озеленення міст.

Зелені масиви різного функціонального призначення є важливою частиною населеного пункту в межах забудови та за її межами. Розміщення різних типів насаджень знаходиться в залежності від їх функцій: створення умов для рекреації населення, для захисту від сильних вітрів, захисту житлових районів від відходів промислових підприємств, для прикраси вулиць, кварталів, для поліпшення мікрокліматичних умов.

Озеленення населених місць – це комплекс робіт зі створення і використання зелених насаджень в населених пунктах або ж система зелених насаджень населених пунктів. У містобудуванні озеленення є складовою частиною спільного комплексу заходів із планування, забудови і благоустрою населених місць та має значний вплив на довкілля [1].

Тому мета цієї роботи є комплексна оцінка стану озеленення міста Старобільськ та загалом оцінка стану міських зелених насаджень: сучасного використання, охорони, збереження існуючих зелених насаджень та відтворення нових, їх поєднання з урболандшафтом міста, утримання в здоровому стані, виконання ними екологічних, соціальних, економічних, урбаністичних та планувальних функцій.

Населений пункт – це соціальний об'єкт, у першу чергу, створений для комфортного існування (проживання) людини. Зелені насадження в межах населених пунктів поділяють на такі категорії:

- загального користування (території парків, скверів, бульварів, насаджень лісопарків, гідропарків тощо, які мають вільний доступ для відпочинку населення всіх категорій та вікових груп);

- обмеженого користування (насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ тощо);

- спеціального призначення (насадження на вулицях, на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств, на кладовищах, водоохоронні, вітрозахисні, протиерозійні насадження).

Насаджень загального, обмеженого користування та спеціального призначення разом складають і характеризують систему озеленення міст, у якій кожен елемент виконує свої функції.

Методика досліджень. Характеристика об'єкта досліджень передбачала аналіз планувальної структури міста, його функціонального зонування, системи озеленення, міських зелених насаджень різних категорій та функціонального призначення, їх асортименту та загального санітарного та екологічного стану. Система озеленення міста вивчалася: окомірно, за картографічними матеріалами та даними польових обстежень, що містили вибіркову інвентаризацію насаджень за загальноприйнятою методикою.

Досліджуючи сучасний стан озеленення міста Старобільськ можемо стверджувати, що справою озеленення тут періодично займаються в міру наявності коштів для цієї мети, діючим нормативам та тенденціям стосовно озеленення території населеного пункту. Крім того тут завжди шукають шляхи для залучення волонтерів, ентузіастів та спонсорів, які серйозно переймаються питаннями естетичного вигляду і екологічного стану міста в цілому.

Питаннями озеленення міська влада все таки займається в міру можливостей, але озеленення все ж таки бажає кращого, питання ж благоустрою знаходиться на значно нижчому рівні.

Більшість існуючих зелених насаджень була створена у післявоєнні роки, тому саме зараз вони вже досягли біологічної зрілості. Якщо говорити про насадження на вулицях та міжквартальні насадження – більшість дерев знаходяться в аварійному стані. Працівниками благоустрою проводяться такі прийоми як повне спилування дерев та часткове спилування крони (дуже популярне на тополях пірамідальних). Але в цілому це не змінює й не покращує картину, бо замість прибраних дерев нові не насаджуються, а якщо й садяться, то не в достатній кількості. Інша проблема нашого міста – наявність великої кількості так званих в народі пустирів або пустищ. Це ділянки взагалі без рослинності або частково з рослинністю. Багато разів громадські діячі міста зверталися до влади з проханням озеленення цих ділянок (а саме створення на них парків, скверів тощо), але результатів немає, влада відмовляє, спираючись на брак коштів. Також відсутнє альтернативне озеленення. Хотілося б побачити сади на дахах будинків, вертикальне озеленення, адже місто зі славетною історією, з великою кількістю старих будинків, які бажано задекорувати. Трішки краща ситуація з парками міста (їх два) – насадження у задовільному стані, за ними завжди ведеться догляд озеленювачами – співробітниками цих установ.

В цілому за результатами попередніх досліджень сучасного стану території міста на предмет озеленення та благоустрою можна зробити висновок про її вкрай низький рівень, що потребує суттєвого доповнення, повної зміни та створення на деяких ділянках.

Список використаних джерел:

[1] Кучерявий, В.П. (2005). Озеленення населених місць. Львів: Світ.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.35

ПРОДУКТИВНІСТЬ БУГАЙЦІВ РІЗНИХ ПОРІД ЖУЙНИХ ПРИ ЗАКЛЮЧНІЙ ВІДГОДІВЛІ В УМОВАХ РЕГІОНУ БУКОВИНИ

Калинка Андрій Казимирович

кандидат сільсько-господарських наук, старший науковий співробітник
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ КР НААН

Лесик Оксана Богданівна

кандидат сільсько-господарських наук, старший науковий співробітник
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ КР НААН

Довгань-Мартинюк Марина Броніславівна

молодший науковий співробітник
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ КР НААН

УКРАЇНА

В даний час в умовах ринку для забезпечення високого продуктивного потенціалу бугайців різних порід жуйних з використанням різних технологій утримання та годівлі, що є найбільш актуальним для зони Карпат [4-9, 10].

Цікавим є те, що у даний час існуючі технології відгодівлі бугайців різних порід жуйних не дають змоги максимально реалізувати генетичний потенціал м'ясної продуктивності, через дорогі технології годівлі та утримання, що і було метою досліджень, які практично відсутні та не вивчалися науковцями в минулому в даному регіоні України.

У нових проведених запланованих дослідження вивчено добові прирости бугайців з використанням нових адаптованих технологій утримання та раціонів з оптимізацією кормових ресурсів годівлі з встановлення ефективності їх використання тваринами.

Наведений нами огляд літератури свідчить про те, що за останні роки групою вітчизняних вчених з галузі молочного і м'ясного скотарства було проведено ряд дослідів з різними технологіями утримання та годівлі з вивчення генетичного м'ясного потенціалу молодняку худоби при відгодівлі, але не вивчено у минулому науковцями у зоні Українських Карпат [1-2].

В наших дослідженнях вперше проведена відгодівля бугайців з використанням різних технологій утримання та годівлі за технологією молочного та м'ясного скотарства для отримання середньодобових приростів на рівні 785,0 – 950,0г. з досягненням живої маси 311,5 – 360,5кг у річному віці.

Мета - вивчення відгодівлі бугайців різних порід худоби з використанням різних місцевих адаптованих технологій утримання та годівлі на фоні різних запропонованих власних раціонів в умовах регіону Буковини. Об'єктом досліджень були бугайці різних порід, типів та їх помісей жуйних, які були на відгодівлі при середньому рівні з використанням різних раціонів, технологій утримання та типів годівлі з розрахунком економічної їх доцільності для різних господарств у даному регіоні. При проведенні наукових досліджень враховували породні типи, стать, вік, живу масу тварин, напрямок і рівень їх продуктивності у різних фізіологічних періодах та інші виробничі фактори [11].

Для цього сформували 10 – груп бугайців в кількості 10 голів, з початковою живою масою на початок досліду 157,2-185,9кг у 7-ми місячному віці згідно проробленої такої схеми досліджень: Дослідна 1- симентал, 11-дослідна – чорно-ряба, 111- чорно-ряба 50% х симентал 50%, 1У - буковинський зональний тип м'ясного сименталу, У - симентал м'ясний 50% х червоно-ряба 50%, У1- буковинський заводський тип української червоно-рябої молочної худоби, У11- створювана буковинська породна група червоно- рябої молочної худоби, У111- швіцька, Х1- пінцгау, Х- абердин – ангуська.

Для запланованих досліджень було вибрано аналоги бугайців різних порід та їх помісей худоби в базових господарствах Чернівецької області.

У 2020 році було відібрано бугайців у 7-ми місяців, які були поставлені на відгодівлю з використанням різних технологій утримання та годівлі [12]. Утримання дослідних бугайців різних порід і їх помісей в стійловому періоді було прив'язне. Улітку утримання було з використанням різних технологій утримання. Напування тварин з автонапувалок та природних водойм. Роздавання сінажу та силосу підводами. Тип годівлі силосо - сінажно - концентратний. У гірських умовах бугайці породи пінцгау знаходилися на гірських полонинах Буковинських Карпат. Дослід проводився в умовах близьких до виробничих.

В проведеному досліді, число тварин в групі обумовлювалось такими основними факторами, але головними були: вирівняні по породності, ступеню спорідненості, віку, статі, живій масі на основі даних зоотехнічного обліку. В наших проведених дослідженнях було витримано всі фізіологічні дані показники для проведення досліду [3,11,12].

Для виробництва дешевої яловичини важливо не тільки виявити у бугайців генетичний м'ясний потенціал різних порід, типів та їх помісей тварин в оптимальних умовах різного утримання та годівлі, коли спадкові задатки тварин проявляються найповніше, а й вивчити енергію росту бугайців на відгодівлі у виробничих умовах в різних зонах Карпатського регіону Буковини.

Результати визначення середньої живої маси бугайців за всі періоди досліду приведено в (табл. 1).

Таблиця 1

Зміни живої маси дослідних бугайців, ($M \pm m$, $n=10$)

Показник	1	ІІ	ІІІ	1У	У	У1	У11	У111	1Х	Х
Кількість гол.	9	9	9	9	9	9	9	9	8	9
Жива маса на початок досліду, кг	164,5 $\pm 1,5$	163,8 $\pm 2,4$	148,2 $\pm 1,8$	185,3 $\pm 1,6$	165,7 $\pm 1,9$	162,5 $\pm 1,5$	167,5 $\pm 2,3$	177,3 $\pm 1,7$	157,2 $\pm 2,1$	172,7 $\pm 1,8$
В кінці досліду, кг	311,5	319,1	325,3	360,5	329,3	319,7	326,5	323,0	295,1	321,6
Приріст: Загальний, кг	147,1 $\pm 1,7$	155,3 $\pm 1,3$	147,6 $\pm 1,5$	175,2 $\pm 1,6$	163,6 $\pm 1,2$	157,2 $\pm 1,5$	159,1 $\pm 1,1$	145,7 $\pm 1,3$	137,9 $\pm 1,7$	148,9 $\pm 1,3$
Добовий, г	794,6 $\pm 0,563$	839,5 $\pm 0,355$	795,1 $\pm 0,650$	947,0 $\pm 0,750$	884,3 $\pm 0,850$	849,0 $\pm 0,556$	859,4 $\pm 0,450$	787,6 $\pm 0,550$	745,4 $\pm 0,375$	804,9 $\pm 0,657$
Витрати корму на 1 кг приросту, к. од.	6,5	7,9	6,9	6,1	6,6	6,7	6,3	6,6	6,7	7,2

Так, результати досліджень (табл.1) вказують,, що протягом 185 днів при відгодівлі бугайців різних порід худоби та їх типів у яких середньодобові

прирости у новій популяції буковинському зональному типові м'ясного сименталу жуйних становила – 947,0г, що на 142,1г (17,6) більше від ровесників абердин-ангуської породи і на 87,6г більше від створюваної буковинської червоно-рябої молочної худоби в умовах регіону Буковини.

У кінці дослідження нами проведено економічний аналіз отриманих даних, виходячи з існуючих цін на яловичину в живій масі, собівартості кормів та інших затрат на її виробництво. Так економічні розрахунки свідчать, що при орієнтовно однаковій кількості спожитих кормів на одну голову їх оплата приростами була різною й залежала від породи і їх помісей та умовами утримання та годівлі.

Таким чином у кінці провели економічну ефективність бугайців різних порід і їх помісей жуйних до річного віку де симентальська порода м'ясного напрямку продуктивності з досягненням добових приростів більше - 947,0 грамів і збільшується продуктивність на 17,6, %.

Висновки. При відгодівлі бугайців різних планових порід, типів та їх помісей худоби на різних раціонах годівлі та утримання тварини симентальської породи нової генерації за добовими приростами переважали на 142,1г (17,6%) більше від ровесників абердин-ангуської породи худоби та із затратами кормів на 1 кг приросту живої маси 6,1 к. од. з рентабельністю – 15,1% в умовах регіону Буковини.

Список використаних джерел:

- [1] Гурський, І. М. (2001). Продуктивні якості бичків різних генотипів. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту*, 8(32), 91-94.
- [2] Дідківський, А., Ткачук, І. & Вишневський, В. (1997). Ріст та розвиток тварин різних порід і типів. *Тваринництво України*, (9), 7.
- [3] Калашников, А. П., Клейменов, А.И., Беканов, В.Н. и др. (1985). *Нормы и рационы кормления с.-х. животных*. Москва: Агропромиздат.
- [4] Калинка, А.К., Казьмірук, Л.В. & Прусова, Г.Л. (2018). Продуктивність телиць м'ясного комолого сименталу з використанням в годівлі екологічно чистих рецептів раціонів в умовах Буковини. *Аграрна наука та харчові технології*, 2(101), 23-24.
- [5] Калинка, А., Казьмірук, Л., & Прусова, Г. (2018). Вирощування ремонтних телиць м'ясного комолого сименталу на Буковині. *Тваринництво України*, (6), 12-17.
- [6] Калинка, А.К. (2018). Ефективність годівлі бугайців різних порід та їх помісей під час виробництва яловичини в умовах регіону Покуття. *Таврійський науковий вісник. Сільськогосподарські науки*, (101), 146-147.
- [7] Калинка, А.К. (2018). *Енергія росту бугайців різних генотипів симентальської худоби в літній період*. В А.К. Калинка (ред.) *Науковий бюлетень. Господарсько-біологічні особливості худоби м'ясного сименталу нової популяції в Карпатському регіоні України* (13-15). Вінниця: ТОВ Нілан-ЛТД.
- [8] Калинка, А.К., Корх, І.В. & Приліпко, Т.М. (2019). Вплив комплексного препарату на енергію росту молодняку м'ясного комолого сименталу жуйних в умовах регіону Буковини. *Problems and achievements of modern science : coll. of scientific papers «ЛОГОΣ» with materials of the International scientific-practical conf. (Vol. 5., p. 66-69)*. May 6, 2019. Cork: NGO «European Scientific Platform».
- [9] Калинка, А.К., Лесик, О.Б. & Шпак, Л.В. (2019). М'ясні симентали нової популяції на Буковині. *Problems and achievements of modern science : coll. of scientific papers «ЛОГОΣ» with materials of the International scientific-practical conf. (Vol. 5., p. 77-82)*. May 6, 2019. Cork: NGO «European Scientific Platform».
- [10] Приліпко, Т., Шутяк, О. & Калинка, А. (2018). Ефективність годівлі бичків різних порід та їх помісей при виробництві яловичини в умовах Буковини. *Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: 36. Науков. Практ.-конф. (Ч. 1., с. 265 -267.)*. 20-22 березня 2018. Кам'янець-Подільський.
- [11] Богданов, Г.О., Славов, В. П. & Ібатулін, І. І. (2002). *Методичні рекомендації уніфікації досліджень по годівлі м'ясної худоби*. Київ.
- [12] Ойвин, И. А. (1960). Статистическая обработка результатов экспериментальных Исследований. *Патологическая физиология и экспериментальные исследования*, (4), 76-79.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.36

РОЗРОБКА ПРОЕКТУ РЕМОНТУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ МІСТА ХЕРСОН

Голуб Валерія Андріївна

здобувач вищої освіти факультету рибного господарства та природокористування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0001-6112-6772

Дементьєва Ольга Іванівна

канд.с.-г. наук, доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Україна

Озеленення місць освіти є основою створення сприятливих умов для навчання та розвитку дітей. Важливим є озеленення територій в містах, а саме там, де зелені насадження приймають участь у створенні мікроклімату, впливаючи на температуру повітря, його вологість, сонячну радіацію, а також послабляють вплив шкідливих факторів середовища на дитячий організм [1].

Для створення зелених насаджень на території шкіл є низка правил. Деревя підбирають не високі, листяно-декоративні з декоративною хвоєю або кроною, гарноквітучі з приємним, але не різким запахом. На території загальноосвітніх закладів не допускається висадка дерев, які мають шипи або колючки [2, 3].

Рослини, що рекомендовані для посадки у загальноосвітніх закладах часто мають фітонцидні властивості, що поліпшують склад повітря [4].

У ході досліджень зеленої зони Херсонського таврійського ліцею мистецтв нами встановлено наступний асортимент деревних порід: вишня звичайна (*Prunus cerasus* L.), слива звичайна (*Prunus domestica* L.), гіркокаштан (*Aesculus hippocastanum* L.), катальпа (*Catalpa Scop.*), липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill.), тополя пірамідальна (*Populus nigra* var. *Italica* Munchh.), сумах (*Rhus* L.), туя західна (*Thuja occidentalis* L.).

Квіткових рослини: опунція (*Opuntia* Mill.), ірис (*Iris* L.), нарцис (*Narcissus* L.), роза (*Rosa* L.), канна садова (*Canna* L.), штокроза (*Alcea* L.), цинерарія (*Cineraria* L.).

Згідно досліджень сучасного стану ділянки прилеглої до ліцею на предмет озеленення та благоустрою можна зробити висновок про її вкрай низький рівень, що потребує суттєвого доповнення.

Насамперед, нами було запропоновано розширити асортимент деревно-чагарникових рослин такими видами: береза повисла (*Betula insignis* Roth.), бересклет вічнозелений (*Euonymus fortunei* L.), бузок вінцевий (*Philadelphus coronarius* L.), в'яз шорсткий (*Ulmus glabra* Mill.), калина звичайна (*Viburnum opulus* L.), кипарисовик горіхоплідний (*Chamaecyparis pisifera* 'Squarrosa Lutea' Endl.), кипарисовик Лавсона (*Chamaecyparis lawsoniana* L.), клен цукровий (*Acer Saccharum* Marshh.), липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.), самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* Mill.), скумпія оберненояйцевидна (*Cotinus obovatus* Mill.), туя східна (*Thuja orientalis* "Magnifica" L.), ялина блакитна (*picea glauca* Voss.), ялівець горизонтальний (*Juniperus horizontalis* Moench.).

Для створення клумб нами було запропоновано використати наступний асортимент квіткових рослин: гвоздика трав'яна (*Dianthus deltoids* L.), гомфрена сива (*Gomphrena canescens* L.), канна гібридна (*Canna* «Grusz aus Rome» L.), костриця аметистова (*Festuca amethystine* L.), костриця овеча (*Festuca ovina* L.), роговик альпійський (*Cerastium alpinum* L.), флокс дернистий (*Phlox caespitosa* L.), юкка алоелісна (*Yucca aloifolia* L.).

Підбір складу деревних та чагарникових порід здійснювався згідно природно-кліматичні особливостей міста Херсона.

Також, у ході створення проекту ремонту та реконструкції нами запропоновано забезпечити футбольний майданчик газоном та по його периметру розташувати огорожу, створити зони відпочинку з додатковими лавами, столами та альтанками.

Список використаних джерел:

- [1] BoikoЮ Т., Boiko, P. & Dementieva, O. (2019). An analysis of the current state of dendrological objects protected by the city of Kherson. 19-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2019. ISSUE: 6.2. 343–348.
- [2] Бойко, Т.О. & Дементьєва, О.І. (2018). Екологічні основи створення зелених насаджень на територіях загальноосвітніх закладів міста Херсона. *Таврійський науковий вісник*, (100), 220–229.
- [3] Дементьєва, О.І. & Бойко, Т.О. (2019). Особливості створення проекту реконструкції та озеленення територій загальноосвітніх навчальних закладів. *Таврійський науковий вісник*, (108), 207–217.
- [4] Бойко, Т.О. (2019). Таксономічна структура і стан вуличних насаджень міста Херсон. *Науковий вісник НЛТУ України*, (8), 51–55.

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.37

УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ

ORCID ID: 0000-0001-5330-1905

Глупак Зоя Іванівна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва,
Сумський національний аграрний університет

Срібранець Владислав Олександрович

здобувач вищої освіти факультету агротехнологій та природокористування
Сумський національний аграрний університет

Алієв Сімур Октавович

здобувач вищої освіти факультету агротехнологій та природокористування
Сумський національний аграрний університет

УКРАЇНА

У зв'язку з існуючою проблемою дефіциту білка в харчуванні людей та в годівлі тварин і птиці все більшої актуальності набувають для України дослідження шляхів підвищення економічної ефективності виробництва сої, формування та функціонування ринку сої та продуктів її переробки. Сільськогосподарські підприємства мають можливість підвищити прибутковість своєї діяльності збільшуючи обсяги виробництва та реалізації сої. Одним із резервів збільшення врожайності сої є використання регуляторів росту рослин, які поряд з екологічною безпечністю є найбільш економічними і не потребують великих додаткових матеріальних ресурсів.

Вагомим резервом збільшення виробництва сої є застосування інокулянтів та нових регуляторів росту рослин. На думку А.О. Бабича та ін. [1], застосування регуляторів росту рослин сприяє підвищенню урожайності сільськогосподарських культур і покращенню якості продукції, відіграючи при цьому не менш важливу роль, ніж використання мінеральних добрив або засобів захисту рослин. За С.П. Пономаренко [2], застосування регуляторів росту дає результати, яких не можна досягти шляхом використання інших елементів технології.

Інокуляція насіння суттєво активізує діяльність азотфіксуючого потенціалу рослин сої, підвищує показники морфологічної структури та насіннєву продуктивність порівняно з даними дослідів без використання азотфіксуючих бульбочкових бактерій [3]. Регулятори росту рослин покращують фізико-хімічні властивості ґрунту і через них створюють більш сприятливі умови для росту і розвитку рослин [4].

Дослідження з вивчення впливу передпосівної обробки насіння на продуктивність сої проводилися протягом 2017-2019 рр. на базі навчально-наукового виробничого комплексу Сумського НАУ, який розташований в зоні північно-східного Лісостеп України. Ґрунти дослідного поля чорноземи потужні важко-суглинкові середньо-гумусні, які характеризуються такими показниками: вміст гумусу в орному шарі (за І. В. Тюриним) – 4,0 %, реакція ґрунтового розчину близька до нейтральної (рН 6,5), вміст легкогідралізованого азоту

(за І. В. Тюриним) 9,0 мг, рухомого фосфору і обмінного калію (за Ф. Чиріковим) відповідно 14 мг і 6,7 мг на 100 ґрунту. Описані ґрунти займають значну частину ґрунтового покриву зони північно-східної частини Лісостепу України. Це дає можливість вважати, що польові дослідження проводилися в типових для зони ґрунтових умовах.

Об'єкт досліджень – процес формування урожайності сої залежно від інокуляції та регулятору росту. Предмет досліджень – скоростиглий сорт сої Вільшанка, оригінатор - Національний науковий центр "Інститут землеробства Української академії аграрних наук".

Схема досліду:

1. Контроль (сухе насіння)
2. Зволожене насіння – із розрахунку 8 л води на 1 т насіння
3. Ризогумін – 200 г на гектарну норму висіву
4. Емістим С – 10 мл/т
5. Ризогумін (200 г) + емістим С (10 мл/т).

Площа посівної ділянки складала 30,0 м², облікової – 25 м². Повторення – чотириразове. Варіанти у повтореннях закладалися систематичним методом, повторення розміщалися в одну смугу. Оброблення насіння ризогуміном та регуляторами росту проводили в день сівби.

Попередник - пшениця озима. Підготовка ґрунту полягала у лущенні стерні та зяблевій оранці. Перед сівбою – проведення культивуації з боронуванням. Сівбу проводили звичайним рядковим способом з міжряддям 15 см з нормою висіву 700 тис.шт/га. Догляд за посівами полягав у проведенні досходового та двох післясходових боронувань.

Урожайність сої є комплексним показником, і його реалізація значною мірою залежить від показників індивідуальної продуктивності: кількості продуктивних вузлів, бобів у вузлі, кількості насінин у бобі, крупності насіння; морфологічного — детермінантний тип росту; технологічного — висота закладання нижнього бобу тощо.

Дослідами встановлено позитивний вплив передпосівної обробки насіння на висоту прикріплення бобів нижнього ярусу, яка є важливою господарською ознакою, від якої залежить величина втрат при механізованому збиранні урожаю. Так, висота прикріплення нижніх бобів на варіанті контролю становила 12,8 см. Рослини сої, насіння яких обробляли ризогуміном та емістимом С формували висоту прикріплення бобів нижнього ярусу на 0,6-1,3 см вище, ніж на контролі. За сумісного застосування інокулянту та регулятору росту висота прикріплення нижніх бобів була найвищою і становила 15,9 см.

В середньому за три роки дослідження максимальну кількість бобів (22,1 шт.), насінин (36,3 шт.) та масу насіння з однієї рослини (5,72 г) формували рослини сої на варіантах, де проводили передпосівну обробку насіння ризогуміном в поєднанні з емістимом С, що порівняно з контролем більше відповідно на 4,1 і 9,2 шт. та 1,54 г.

Урожайність є інтегральним показником, який визначає доцільність застосування будь-якого агротехнічного прийому. Проведені нами дослідження показали, що урожайність залежала не лише від факторів, які досліджувалися, а й від погодно-кліматичних умов років дослідження (табл. 1).

Таблиця 1

Урожайність сої залежно від передпосівної обробки насіння

Варіант	Урожайність сої, т/га			
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	середня
Контроль	1,56	1,48	1,43	1,49
Зволожено насіння	1,58	1,49	1,44	1,50
Ризогумін	1,72	1,63	1,60	1,65
Емістим С	1,84	1,75	1,68	1,76
Ризогумін + Емістим С	2,16	2,18	2,07	2,14
<i>HIP_{0,95}</i>	0,46	0,32	0,27	

[авторська розробка]

Так, у 2017 році, за сприятливих погодних умов, урожайність сої коливалася від 1,56 до 2,16 т/га залежно від варіанту досліду. Найнижчу врожайність отримано за найменш сприятливих умов 2019 року 1,43-2,7 т/га.

В середньому за роки досліджень обробка насіння сої перед сівбою бактеріальним препаратом ризогуміном сприяло підвищенню врожайності на 0,16 /га, обробка насіння емістимом С - на 0,27 т/га в порівнянні з контролем. Найвищу врожайність 2,14 т/га отримано за сумісного застосування інокулянту ризогуміну з регулятором росту емістимом С.

Висновок. Таким чином, передпосівна обробка насіння ризогуміном в поєднанні з емістимом С сприяє підвищенню польової схожості насіння на 3,1%, збільшення індивідуальної продуктивності рослин і, як наслідок, збільшення врожайності сої на 0,65 т/га.

Список використаних джерел:

- [1] Бабич, А.О. & Венедіктов, О.М. (2006). Моделі технології вирощування сої, як економічна ефективність та конкурентоспроможність. *Корми і кормо виробництво*, (56), 22–29.
- [2] Пономаренко, С. П. (2001). Створення та впровадження нових регуляторів росту в агропромисловому комплексі України. *Збірник наукових праць Уманської державної аграрної академія*, (51), 15-19.
- [3] Нагорний, В.І. & Романько, Ю.О. (2007). Особливості застосування бактеріальних та мінеральних добрив у посівах сої. *Вісник Сумського НАУ*, (14–15), 61–67.
- [4] Макрушин, М., Черемха, Б. & Гудков, В. (2001). Регулятори росту – ефективний фактор підвищення продуктивності посівів. *Пропозиція*, (5), 60.
- [5] Клименко, І.В. (2016). Вплив регуляторів росту рослин, мінеральних добрив на врожайність сої залежно від сортів та краплинного зрошення. (Автореферат дисертації кандидата сільськогосподарських наук). Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, Харків.

SEÇÃO III. ADMTRACÃO PÚBLICA E ECOLOGIA

DOI 10.36074/09.10.2020.v1.38

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Зубрейчук Ірина Миколаївна
здобувач вищої освіти ННІ неперервної освіти і туризму
НУБіП України

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0002-6116-328X

Приліпко Сергій Михайлович
д-р.держ.упр., доцент, в.о. завідувача кафедри публічного
управління та менеджменту інноваційної діяльності
НУБіП України

УКРАЇНА

Реалізація вимог адміністративної реформи в Україні та динамічний євроінтеграційний курс вимагає переосмислення й зміни парадигми публічного управління кадровим потенціалом. Кадрова політика відіграє провідну роль у забезпеченні органів публічної влади висококваліфікованими кадрами у сфері соціального захисту населення в Україні. Її організаційно-правове регулювання у контексті проведення процесів реформування набуває актуальності, оскільки сучасні процеси вимагають вироблення нових ідей, принципів і технологій вирішення кадрових питань. Для забезпечення соціального захисту населення у територіальних громадах мають злагоджено функціонувати всі необхідні об'єкти виробничої і соціальної інфраструктури, завдяки чому кожний мешканець зможе реалізувати свої конституційні права, отримувати якісні й доступні публічні послуги, брати участь у суспільно важливих заходах [1, с. 12]. Вирішальна роль у їх функціонуванні належать публічним службовцям.

Як засвідчує практика, чинне законодавство у сфері соціального захисту населення не повністю відповідає потребам сьогодення. Існуючі прогалини у законодавстві все більше спричиняють політичний вплив на професійну діяльність кадрів органів публічної влади, що призводить до дестабілізації та нівелювання престижу їх діяльності [2, с. 25]. Застосування сучасних інноваційних підходів до підготовки, перепідготовки публічних службовців сприятиме становленню високопрофесійного кадрового потенціалу.

Ефективність проведення реформи у сфері соціального захисту населення залежить від професіоналізму публічних службовців та їх здатності приймати управлінські рішення. Одним із ключових завдань є створення прямого співвідношення між просуванням по службі та заробітною платою, що надає кожному службовцю можливість підвищити свою зацікавленість і відповідальність за свій професійний розвиток [3, с. 175].

Для реалізації реформ публічні службовці повинні мати глибокі знання законодавчої бази та аналітичне мислення, використовувати інтегрований аналіз, приймати обґрунтовані управлінські рішення в умовах змін,

застосовувати інноваційні підходи, брати участь у розробці стратегічних документів [4, с. 154]. У сучасних умовах система підготовки кадрів має забезпечувати органи публічної влади працівниками з високим рівнем професіоналізму, здатних виконувати управлінські функції та сприяти інноваційним процесам [5, с. 93- 94].

Не менш важливим напрямом підготовки кадрів для органів публічної влади є самоосвіта – це цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність, яка орієнтована на збільшення можливостей особистості в професійному кар'єрному зростанні та самовдосконаленні. Організація самоосвіти передбачає: планування органами публічної адміністрації й організаціями процесу самоосвіти; безпосереднє вивчення та засвоєння кадрами у сфері управління інформаційно-освітніх матеріалів; оцінку рівня самопідготовки.

На наш погляд, неможливо мати єдину кадрову політику, не маючи достатньо об'єктивної наукової, теоретичної бази її формування та реалізації. Сутність кадрового планування полягає в наданні людям робочих місць у потрібний момент часу і необхідній кількості відповідно до їх здібностей, кваліфікації та вимог виробництва.

Висновки. Таким чином, кадрова політика відіграє провідну роль у забезпеченні органів публічної влади висококваліфікованими кадрами. Ефективність проведення реформ у сфері соціального захисту населення залежить від професіоналізму публічних службовців та їх здатності приймати управлінські рішення. Вважаємо, що для подолання проблем формування кадрової політики у сфері соціального захисту населення України необхідно передбачити впровадження таких етапів:

1. Визначення доктрини державної кадрової політики.
2. Розробка концепції державної кадрової політики, яка повинна включати систему науково обґрунтованих ідей, цілей, пріоритетів, принципів, що визначають оптимальний підхід до вирішення кадрових проблем.
3. Розробка механізмів та інструментів впровадження державної кадрової політики у сфері соціального захисту населення України, їх реалізація на основі втілення заходів цільових програм у практику.

Список використаних джерел:

- [1] Васильєва, Н., Васильєва, О., & Приліпко, С. (2020). Публічне управління сталим розвитком територій. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, 12-14. <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v2.03>
- [2] Воронько, О. (2014). Кадрова політика – універсальний важіль державного будівництва. *Вісник НАДУ*. № 2. С. 14.
- [3] Vasylieva, O., Vasylieva, N., Prylipko, S. (2019). *Professionalization of public service in terms of reforming the territorial organization of power. Innovations in Science: the Challenges of Our Time. Collective monograph. Vol. 2.* Chikago, Illinois, USA : Accent Graphics Communications & Publishing. P. 172–183.
- [4] Prylipko, S., Vasylieva, O. and Vasylieva, N. (2019). Methodology of forming a comprehensive mechanism for public administration of service cooperation development in rural areas of Ukraine. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. Vol. 8, Issue-4S, pp. 152-156.
- [5] Приліпко С. М. (2019) *Розвиток обслуговуючої кооперації сільських територій: теорія та практика: монографія*. Київ : ТОВ "Август Трейд", 372 с.

[illegible]

PUBLICAÇÃO CIENTÍFICA

ΛΟΓΟΣ

COLEÇÃO DE TRABALHOS CIENTÍFICOS

COM MATERIAIS DA CONFERÊNCIA
CIENTÍFICO-PRÁTICA INTERNACIONAL

**« DO DESENVOLVIMENTO MUNDIAL
COMO RESULTADO DE REALIZAÇÕES EM
CIÊNCIA E INVESTIGAÇÃO CIENTÍFICA »**

9 de outubro de 2020 • Lisboa, Portugal

VOLUME 1

em ucraniano, russo e português

Todos os materiais foram revisados

*A comissão organizadora nem sempre compartilha a posição dos autores
Os autores são responsáveis pela exatidão do material apresentado*

Assinado para impressão em 09.10.2020. Formato 60×84/16.

Papel offset. Fonte Arial. Impressão digital

Folhas impressas condicionalmente 7,32.

Circulação: 100 exemplares.

Impresso a partir do layout original acabado.

Informações de contato do comitê organizador:

21037, Ucrânia, Vinnytsia, rua Arquitetos, 18, escritório 81

NGO «Plataforma Científica Europeia»

Telefones: +38 098 1948380; +38 098 1956755

E-mail: info@ukrlogos.in.ua

URL: www.ukrlogos.in.ua

Editora de materiais impressos: Imprensa, empresário individual Gulyaeva V.M.

08700, Ucrânia, Obukhiv, rua Malishka, 5. E-mail: 5894939@gmail.com

Certificado do assunto da publicação: DK № 3909 datado de 11/02/2010